

*Ympäristöterveydenhuollon
valvontasuunnitelma vuosille 2020-2024
Päivitys 2024*

1. Johdanto	5
2. Yleinen osa	6
2.1 Toiminta-alue	6
2.2 Voimavarat ja tehtävät	7
2.3 Riskinarviointi ja tarkastusten kohdentaminen	8
2.4 Tarkastukset, pakkokeinot ja tarkastukseen käytettävä aika	9
2.5 Näytteenottosuunnitelma	10
2.6 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	10
2.7 Valvontakohderekisteri/ Tietojärjestelmä	11
2.8 Koulutus	11
2.9 Laadunhallinta	12
2.10 Viestintä	12
2.11 Valvonnan maksullisuus	14
2.12 Viranomastehtävien delegointi	15
2.13 Asiakaspalaute ja toiminnan kehittäminen	15
2.14 Toiminta häiriötilanteissa	15
2.14.1 Epidemioiden selvittäminen (selvitystyöryhmä)	16
2.15 Valvontasuunnitelman hyväksyminen	16
2.16 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	17
3. Elintarvikevalvonta	18
3.1 Elintarvikevalvonnan tavoitteet ja suunnittelu	18
3.2 Valvontakohteet	18
3.2.1 Valvonnan riskiperusteisuus	19
3.2.2 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely	19
3.2.3 Tarkastukset ja niiden sisältö	20
3.3 Pakkokeinojen ja sanktioiden käyttö	21
3.4 Näytteenottosuunnitelma	21
3.5 Valvonnan painopisteet ja projektit vuodelle 2024	22
4. Terveysturvajärjestelmä	24
4.1 Johdanto	24
4.2 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely	24
4.3 Suunnitelmallisen valvonnan kohteet	24
4.4 Tarkastuksen sisältö	25
4.5 Tarkastustiheydet ja tarkastusaika	26
4.6 Suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolinen työ	26
4.7 Pakkokeinojen käyttö	27
4.8 Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	27
4.8.1 Suunnitelmallinen näytteenotto	27
4.8.2 Muu näytteenotto	27
4.9 Terveysturvajärjestelmä mukaisen valvonnan painopisteet	28
5. Tupakka- ja nikotiinivalmisteiden valvonta	29
5.1 Tupakkalain valvonnan tavoitteet	29
5.2 Tupakkalain valvonnan sisältö	29
5.2.1 Lupamenettely	29
5.2.2 Tupakointikiellon määrääminen asuntoyhteisöön	29
5.2.3 Tupakkalain mukaiset tarkastukset	30
5.2.4 Kiellot ja vähittäismyyntiluvan peruuttaminen	30
5.3 Valvontakohteet	31
5.4 Tarkastussuunnitelma	31
5.5 Valvonnan painopisteet ja projektit	31
5.5.1 Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa	31

5.5.2 Omavalvonnan tukeminen.....	32
5.5.3 Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö	32
6. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO	33
6.1 Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO)	33
6.2 Kunnan valvontasuunnitelma	33
6.3 Voimavarat.....	33
6.3.1 Henkilöressit, vastualueet ja työnjako	33
6.3.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	34
6.4 Tietojärjestelmät.....	34
6.5 Maksut.....	35
6.6 Valvonnan toimeenpano.....	35
7. Eläinten terveyden valvonta	36
7.1 Eläintautivalmius.....	36
7.2 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset sekä eläintaudeista ilmoittaminen	36
7.3 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus eläimille.....	36
7.4 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus	37
7.5 Muu eläintautivalvonta	37
7.5.1 Eläinten keinollinen lisääntyminen.....	37
8. Eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonta.....	37
9. Eläinten lääkitsemisen valvonta	38
10. Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti	38
10.1 Sisämarkkinatuonti.....	38
10.2 Sisämarkkinavienti	38
10.3 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	39
10.4 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja Komission asetuksen 2017/625 luvun V jakson II mukainen valvonta	39
11. Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	40
11.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	40
11.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	40
12. Eläinlääkintähuollon valvonta	40
13. Eläimistä saatavat sivutuotteet	41
13.1 Sivutuotteita käyttävät toimijat.....	41
13.2 Sivutuotteiden hautaaminen	42
14. Ehdollisuuden valvonta	42
15. Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	42
15.1 Peruseläinlääkäripalvelut.....	42
15.2 Puhelinneuvonta	43
15.3 Sairaanhoidon	43
15.4 Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto	43
15.5 Eläinten lopetus	43
15.6 Todistukset.....	43
15.7 Yksityinen palvelutarjonta	44
15.8 Kiireellinen eläinlääkäriapu	44
15.9 Saatavuus- ja laatutavoitteet.....	45
15.10 Toimitilat ja välineresurssit.....	45
15.11 Ostopalvelut	46
15.12 Perustason ylittävät palvelut.....	46
15.13 Laboratoriopalvelut.....	46
16. Seuranta, arviointi ja raportointi	47
16.1 Kunnan suunnitelma.....	47
16.2 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi.....	47
16.3 Muu raportointi	47
16.4 Painopistealuevalvonta.....	48

LIITTEET

1. Elintarvikelain valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys 2024
2. Terveysturvallisuuslain valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys 2024
3. Tupakka- ja nikotiinivalvonnan valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys 2024
4. Eläinten terveys- ja hyvinvointivalvontasuunnitelman resurssikartoitus

1. Johdanto

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on edistää yksilön, väestön ja elinympäristön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia.

Ympäristöterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) lisäksi terveydensuojelulaissa (763/1994), elintarvikelaissa (297/2021), tupakkalaissa (549/2016) ja eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009). Em. lakien lisäksi ympäristöterveydenhuolto vastaa lääkelain 54a– 54d §:n mukaisesta nikotiinivalmisteiden myynnin valvonnasta. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi sekä toimijoiden tasapuolisen kohtelun ja tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädännöt edellyttävät kuntia laatimaan säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman. Suunnitelmassa otetaan huomioon valvontaa ohjaavien keskusvirastojen toimialakohtaiset valvontaohjelmat, alueellinen eläinlääkintähuoltolain mukainen suunnitelma ja ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma paikallisten valvontatarpeiden mukaisesti ja riskiperusteisesti. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma hyväksytään ympäristölautakunnassa ja toimitetaan tiedoksi Itä-Suomen aluehallintovirastolle.

Valvonnalla varmistetaan ympäristöterveydenhuollon lakien noudattaminen toiminnanharjoittajia ja kuluttajia neuvomalla, ohjaamalla ja kouluttamalla, tekemällä tarkastuksia, ottamalla näytteitä, antamalla lausuntoja ja varautumalla häiriötilanteisiin. Tarvittaessa epäkohtien poistamiseksi käytetään hallinnollisia pakkokeinoja. Valvontaviranomaisen on seurattava, että toimija myös poistaa epäkohdat. Viimekädessä vastuu toiminnan turvallisuudesta ja lainmukaisuudesta on toiminnanharjoittajalla.

Ympäristöterveydenhuollossa on runsaasti varsinaisen valvontasuunnitelman ulkopuolisia tehtäviä, joita ei voi ennakoita. Näitä ovat mm. ruoka- ja vesiperäiset epidemiat, sisäilmaongelmien selvittäminen, hygienia-neuvonta sekä muut asiakasyhteydenotoista vireille tulevat asiat.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana ohjelmakaudelle 2020 – 2024 on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Yhteistyö ja avoin vuoropuhelu toimijoiden ja eri viranomaisten välillä edistää valvonnan vaikuttavuutta merkittävästi.

Iisalmen kaupungin on hoitanut Iisalmen ja Kiuruveden kaupunkien sekä Sonkajärven ja Vierejän kuntien ympäristöterveydenhuoltoa vastuukuntamallin mukaisesti. Ympäristöterveydenhuollon viranomaislautakuntana 1.1.2023 alkaen on toiminut Ylä-Savon ympäristölautakunta. Ympäristöterveyspalvelut-vastuualue kuuluu Tekninen ja ympäristötoimialan alaisuuteen.

2. Yleinen osa

2.1 Toiminta-alue

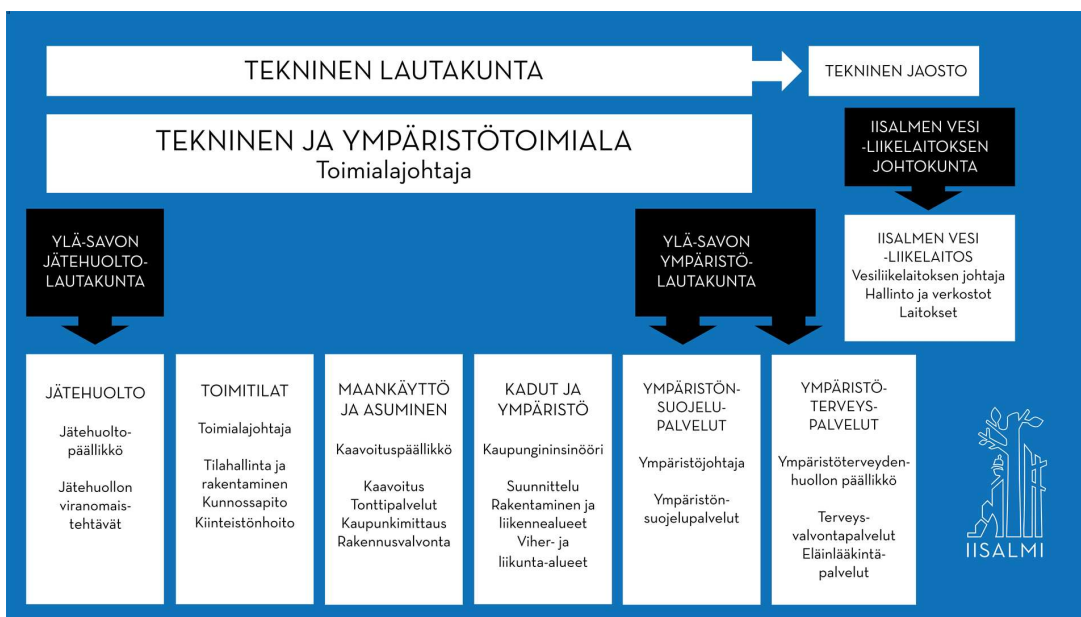
Iisalmen kaupunki on tehnyt yhteistoimintasopimuksen ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vastuukuntaperiaatteella Iisalmen ja Kiuruveden kaupunkien sekä Sonkajärven ja Vieremän kuntien alueella. Pinta-alaltaan toiminta-alue on n. 4 850 km². Toiminta-alueen asukasluku oli 35 497 henkilöä 31.12.2022.

Alueella on vahva maa- ja metsätalous sekä metalliteollisuus. Vuoden 2021 aikana alueella tuotettiin 127 milj. litraa maitoa, mikä on 6 % koko Suomen tuotannosta. Naudanlihaa tuotettiin 5,5 milj. kg., mikä on 6,5 % koko Suomen tuotannosta.

Ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueen pohjavesivarantojen antoisuus on 12,5 milj. m³ vuodessa, josta hyödynnetään n. 32 %. Alueellisesti tärkeimmät vedenottamot sijaitsevat Vieremän kunnan alueella, jossa pohjavesivarantojen antoisuus on 8,9 milj. m³ vuodessa. Ylä-Savon Vesi Oy on tukkuvesiyhtiönä myy vettä 4,9 milj. m³ vuodessa Iisalmeen, Lapinlahdelle, Kiuruvedelle, Sonkajärvelle ja Vieremälle. Talousveden hankinta on hyvin keskitettyä, ja suuri osa talouksista on liittynyt verkostoveden piiriin. Ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella on noin 20 talousvettä toimittavaa laitosta, joilla on myös omaa vedenottoa. Näiden lisäksi vaaat 20 valvonnan piirissä olevaa vesiosuuskuntaa ostaa talousvetensä Ylä-Savon Vesi Oy:ltä.

Väestön keski-ikä alueella on keskimäärin 47,1 vuotta (Pohjois-Savossa 45,3 v, koko maassa 43,4 v.).

Iisalmen kaupunki on toiminut ympäristöterveydenhuollon järjestäjänä 1.1.2023 alkaen. Eläinlääkintähuoltoa ja terveystalvontaa johtaa ympäristöterveydenhuollon päällikkö. Ympäristöterveydenhuollon henkilötyövuosimäärä 24,1 eli toiminta täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan lain (410/2009) vaatimukset. Ympäristöterveydenhuollosta vastaa yhteistoiminta-alueella Ylä-Savon ympäristölautakunta. Teknisen ja ympäristötoimialan organisaatio on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1 Tekninen ja ympäristötoimialan organisaatio

2.2 Voimavarat ja tehtävät

Kunnaneläinlääkäri virkoja pääasiassa eläinlääkintähuollon tehtäviin on 12 (Iisalmi 4, Kiuruvesi 3, Sonkajärvi 2, Vieremä 2, sijaiseläinlääkäri 1). Valvontaeläinlääkäri virkoja on kaksi. Klinikkaeläinhoitajien toimia on 4,4 htv. Ylä-Savon eläinklinikalla työskentelee kaksi klinikkaeläinhoitajaa ja lisäksi yksi ammatinohjaaja-klinikkahoitaja, jonka palkan maksavat Iisalmen kaupunki (40 %) sekä Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä (60 %). Kiuruveden kunnaneläinlääkäri vastaanotolla työskentelee yksi klinikkaeläinhoitaja ja Sonkajärven ja Vieremän kunnaneläinlääkäreiden vastaanotoilla on yhteinen klinikkaeläinhoitaja.

Eläinlääkintähuollon toimipaikkoina on Ylä-Savon eläinklinikka Iisalmessa sekä vastaanottotilat Kiuruvedellä, Sonkajärvellä ja Vieremällä. Lisäksi Ylä-Savon eläinklinikka on Ylä-Savon ammattiotiston eläinhoitajakoulutuksen harjoittelupaikka. Sonkajärvellä ja Vieremällä valmistuivat uudet ajanmukaiset eläinlääkintähuollon toimipisteet vuonna 2021. Kiuruvedellä uudet eläinklinikan toimitilat Hingunniemellä otettiin käyttöön vuoden 2023 alkupuolella.

Ympäristöterveyspalveluilla on palveluksessaan neljä ympäristöterveystarkastajaa. Yhden ympäristöterveystarkastajan toimipiste on Kiuruvedellä ja muun terveysvalvonnan henkilökunnan tilat ovat Iisalmessa. Koska ympäristöterveyshuollon tehtäväkenttä on laaja, ympäristöterveystarkastajat ovat osittain erikoistuneet tiettyihin tehtävälajeisiin. Ympäristöterveysvalvonnassa on tehtäviä, joita ei voida ennakoita, mutta niiden tekemiseen on silti varattava aikaa. Tällaisia ovat esimerkiksi epidemioiden ja erityistilanteiden selvittämiset sekä hakemusten ja ilmoitusten käsittely. Viranomaistyöhön kuuluu myös neuvontaa ja ohjausta, jota on annettava tarpeen vaatiessa.

Ympäristöterveydenhuollon päällikön työajasta 80 % menee hallintoon ja 20 % terveysvalvonnan substanssiasioihin. Hallintosihteerin työpanosta on käytettävissä 0,7 htv.

Taulukossa 1 on esitetty suunnitelma voimavarojen jakautumisesta valvottaville toimialoille. Taulukossa 2 on esitetty ympäristöterveydenhuollon henkilöstö.

Taulukko 1 Suunnitelma voimavarojen jakautumisesta valvottaville toimialoille

Toimiala	Yhteensä käytettävissä htv	Suunnitelmallisen valvonnan tarve htv	Muu tarve htv
	htv		
Praktikko- ja terveydenhoitoeläinlääkärit	12		
Eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta	1,8	0,3	1,6
Maidontuotantotilojen hygieniavalvonta	0,2	0,3	-
Elintarvikevalvonta	2,0	1,5	0,9
Terveysuojeluvälvonta	2,33 (*)	1,5	1,5
Tupakka- ja nikotiinivalvonta	0,2	0,1	0,1
Hallinto	1,5		
Avustava henkilökunta (klinikkaeläinhoitajat)	4,4		
Yhteensä	24,43	3,7	4,1

*)0,33 htv määräaikainen ympäristöterveystarkastaja 1.9.-31.12.2024

Taulukko 2, Ympäristöterveydenhuollon vakinaisten virkojen ja toimien lukumäärä 24,1 htv. Henkilöstön sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@iisalmi.fi

Virkanimike ja nimi	Erityisosaaminen/vastuualue	Muuta	
Ympäristöterveydenhuollon päällikkö Heikkinen Aili	Hallinto- ja esimiestehtävät Epidemiaselvitykset koko yhtymän alueella Terveysvalvonnan suunnittelu, tilastointiasiat, ohjaus yms.		
Ympäristöterveystarkastaja Hartikainen Eija	Elintarvikevalvonta Epidemiaselvitykset, suuret yleisötilaisuudet Hygieniakoulutus ja -neuvonta Vuositilastointi ja elintarvikevalvonnan suunnittelu ja kehittäminen Viestintätiimin jäsen (www-sivujen päivittäjä) Tupakkalain valvonta		
Ympäristöterveystarkastaja Huttunen Lassi	Elintarvikevalvonta Asunnontarkastukset Talousveden valvonta Uimaveden valvonta Terveysturvallisuuden mukainen valvonta Muut terveysvalvonta-asiat Tupakkalain valvonta	Toimipaikka Kiuruvesi	
Ympäristöterveystarkastaja Piippo Mikko	Asunnontarkastukset Talousveden valvonta Terveysturvallisuuden mukainen valvonta Muut terveysvalvonta-asiat Tupakkalain valvonta asuinhuoneistoissa		
Ympäristöterveystarkastaja Kautiainen Anne	Elintarvikevalvonta (ml. maitoalan laitoksen valvonta) Uimaveden valvonta Terveysturvallisuuden mukainen valvonta Muut terveysvalvonta-asiat Tupakkalain valvonta		
Toimialasihteeri Kauppinen Helli	toimistotehtävät ympäristölautakunnan sihteeri	työpanos 0,7 htv	
Valvontaeläinlääkärit Anne-Marika Siponen Toinen valvontaeläinlääkäri- rin virka on täyttämättä	Valtion korvaamat viranomaistehtävät kuten eläinsuojelu ja tarttuvien eläintautien valvonta. Alkutuotantotilojen valvonta.		
Klinikkaeläinlääkärit Tolonen Aino, Kyyriäinen Tiia, Aminoff Anna Sanni Niiranen Virpi Taskinen	Eläinlääkäreiden avustaminen Välinehuolto Asiakaspalvelu	Toimipaikka Iisalmi Iisalmi Kiuruvesi Vieremä ja Sonkajärvi	
Kunnaneläinlääkärit			
Iisalmi	Kiuruvesi	Sonkajärvi	Vieremä
Marian Olbricht	Marjo-Riitta Halonen	Varpu Aho 60 % Sonkajär- vellä	Nurminen Tanjamaarit työaika 60 %, 40 % osuuden sijaisena Varpu Aho
Tomi Vadén	Iiris Pitkänen	Kyllönen Anu	Huttunen Marjo
Pennanen Anna-Kaisa	Anna Tikka		
Ryhänen Virpi			
Sijaiseläinlääkäri virka täyttämättä			

2.3 Riskinarviointi ja tarkastusten kohdentaminen

Ympäristöterveydenhuollon valvonta ja tarkastukset voivat olla ennalta suunniteltuja (suunnitelmanmukainen valvonta) tai muita, akuutista tarpeesta nousevia tarkastuksia, joita ei voida ennakoita, mutta niiden tekemiseen on silti varattava aikaa. Tällaisia ovat esimerkiksi terveys-
haittaepäilyjen, epidemioiden ja erityistilanteiden selvittämiset sekä hakemusten ja ilmoitusten käsittely. Viranomaistyöhön kuuluu myös neuvontaa ja ohjausta, jota on annettava tarpeen vaatiessa. Ei-suunnitelmallisen työn osuus vaihtelee runsaasti eri lakien perusteella tehtävässä valvonnassa. Valtion toimeksiantona tehtävässä valvonnassa (eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta) akuutin valvonnan osuus on suurin, mutta myös terveydensuojelulain mukaisessa valvonnassa on paljon akuuttia valvontaa (mm. asuntojen ja kokoontumistilojen sisäilman terveys-
lisyyteen liittyvät tarkastukset).

Valvontasuunnitelma tehdään riskinarviointiin perustuen. Toimialakohtaisissa ohjelmissa on keskushallintoviranomaisten antamat ohjeet valvontakohteiden riskinarviointiin. Niiden pohjalta tehtyä arviointia täydennetään omien valvontakokemusten perusteella. Suunnitelmallisen valvonnan työsuunnitelma laaditaan suhteuttamalla käytettävät resurssit valvontatarpeeseen.

2.4 Tarkastukset, pakkokeinot ja tarkastukseen käytettävä aika

Ympäristöterveydenhuoltoon liittyvän valvonnan toimeenpanossa tarkastustoiminta on oleellinen osa selvitetessä valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimustenmukaisuutta. Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä. Taulukossa 3 on esitetty tarkastusten yleinen sisältö eri toimialoilla.

Valvontasuunnitelman mukaisella tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen toimesta säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimuksenmukaisuus. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin tai tuotteisiin. Asiakirjatarkastus voidaan tehdä myös sähköisten tallenteiden perusteella ja muualla kuin valvontaan kuuluvassa kohteessa. Tarkastukset voivat sisältää näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen mahdollisten terveyshaittojen selvittämiseksi sekä turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Mikäli valvonnan kohde toimii kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa, valvontaa tehdään asiakirjatarkastuksina ja tuotteiden laatuun kohdistuvana valvontana. Tarkastuksia tehdään joko ennalta ilmoittamatta tai sopimalla tarkastusaika. Tarkastuksesta ilmoittaminen ei saa vaarantaa tarkastuksen tarkoituksen toteutumista.

Taulukko 3 Tarkastuksen yleinen sisältö eri toimialoilla

Toimiala	Tarkastuksen yleinen sisältö
Elintarvikevalvonta (ml. alkutuotannon valvonta, kuten maitotilat)	Minkä tahansa näkökohdan tutkiminen sen toteamiseksi, onko kyseinen näkökohta vaatimusten mukainen Pääsääntöisesti ilman ennakkovaroitusta Yksi tarkastus ei yleensä voi kattaa koko yrityksen toimintaa, vaan kohdistuu johonkin tiettyyn osaan, kuitenkin niin, että kaikki yrityksen toiminnot tulevat tarkastetuiksi riskinarvioinnin mukaisesti.
Terveydensuojelunvalvonta	kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuuden arviointi selvittää terveysvaaran tai haitan esiintyminen (aistinvaraista tarkastelua ja arviointia, usein mittauksia ja näytteenottoa)
Tupakkalain valvonta	Tavoite tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus.

Kaikkien lakien mukaisiin tarkastuksiin kuuluvat seuraavat asiat:

Tarkastuksiin valmistautuminen ja asiakirjoihin perehtyminen

- valvontakohtetta koskevat asiapaperit ja mahdolliset lupaehdot
- mahdolliset valvontakohteelle annetut aikaisemmat huomautukset ja määräykset
- mahdolliset edellisen tarkastuksen jälkeen tulleet valitukset tms.
- valvontakohteesta otettujen viranomaisnäytteiden tutkimustulokset

Tarkastus

- harjoitettavien toimintojen tarkastus: onko toiminta luvan tai ilmoituksen mukaista
- tilojen tarkastus: tilojen, laitteiden ja välineiden kunnan ja puhtauden havainnointi
- toimintatapojen tarkastus: henkilökunnan työskentelytavat / mahdolliset riskit
- henkilökuntaa koskevien vaatimusten toteutuminen (mm. osaamistodistukset ja terveydentilan selvitykset)

Tarkastuskertomuksen laatiminen ja keskitettyyn järjestelmään siirtäminen

- mahdolliset tarkastuksessa apuna käytettävät tarkastuslomakkeet

Jokaisesta tarkastuksesta laadittavaan tarkastuskertomukseen merkitään valvonnan tarkoitus, sovellettu lainsäädäntö, käytetyt menetelmät ja valvonnan tulokset sekä tarvittaessa huomautukset tai kehotukset määräaikoineen sekä perittävän tarkastusmaksun peruste. Lisäksi kirjaetaan tarkastusajankohta, tarkastuksen suorittaja ja läsnäolijat. Tarkastuskertomus toimitetaan aina tarkastuskohteeseen. Mikäli tarkastuksessa todetaan huomautettavaa, neuvottelu toimijan kanssa pyritään käymään välittömästi.

Jos huomautukset, kehotukset tai muut suhteellisuusperiaatteen mukaiset toimenpiteet osoittautuvat riittämättömiksi, voi viranomainen tämän jälkeen turvautua asteittain hallinnollisiin pakkokeinoihin saadakseen toimijan noudattamaan voimassa olevia lainsäädännön määräyksiä. Hallinnollisiin pakkokeinoihin sisältyy asianosaisen hallintolain mukainen kuuleminen, ellei kyseessä ole kiireellisiä toimia aiheuttava pakkokeino, jolloin kuuleminen tehdään joko määräysten antamisen yhteydessä ja toimitetaan jälkepäin

Tarkastusaikaan lasketaan valmistautuminen tarkastukseen, varsinainen tarkastusaika sekä tarkastuskertomuksen laatimiseen kulunut aika. Matka-aikaa ei huomioida varsinaisena tarkastukseen kuuluvana aikana, paitsi valtion toimeksiantotehtävissä. Matkoista aiheutuneet kustannukset huomioidaan työtunnin hintaa laskettaessa. Tarkastustiheydet määräytyvät lainsäädännön ja riskinarvioinnin perusteella. Valvontakohteiden tarkastustiheydet on esitetty toimialakohtaisissa osioissa. Viranomaiselle ilmoitetut uudet kohteet tulevat heti ilmoituksen käsittelyn jälkeen suunnitelmallisen valvonnan piiriin, jolloin myös kohteeseen tehtävää ensimmäistä tarkastusta voidaan käsitellä suunnitelmallisena tarkastuksena, josta peritään maksu.

2.5 Näytteenottosuunnitelma

Toimialakohtaisiin valvontasuunnitelmiin on kirjattu näytteenoton periaatteet sekä näytteenottosuunnitelma kohderyhmittäin. Näytteenottosuunnitelmaan kirjattujen näytteiden kustannukset kohdistuvat toiminnanharjoittajille. Myös suunnitelmiin liittyvien näytteenottoprojektien kriteereillä otettujen näytteiden tutkimuskulut kohdistuvat toimijoille.

Lisäksi talousarviossa on varauduttu erityistilanteisiin liittyvään näytteenottoon ja laboratorio-tutkimuksiin, esimerkiksi elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvittämisessä, joiden näytteenottotarvetta ei ole mahdollista suunnitella etukäteen.

2.6 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Ympäristöterveyspalvelut käyttää veteen, ympäristöön, elintarvikkeisiin ja ympäristöterveyteen liittyvien tutkimusten teettämiseen pääasiassa Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n Kuopion laboratoriota. Laboratoriolla on Ruokaviraston hyväksynyt asumisterveys-/sisäilma-, elintarvike- (viranomaislaboratorio), eläintauti-/salmonella-, rehu- (omavalvonta), sivutuote- (eläinperäisiä sivutuotteita käsittelevien biokaasu- ja kompostilaitosten omavalvonta), talousvesi-, trikiini-, uima-allasvesi- ja uimavesitutkimuksiin. Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n laboratorio lähettää tarvittaessa näytteet analysoitavaksi muuhun Ruokaviraston hyväksymään laboratorioon, mikäli heillä ei ole tiettyä analyysipalvelua tarjolla. Näytteet on voitu kuljettaa Kuopioon käyttämällä sairaanhoitopiirin kuljetuspalvelua. Kuljetus lähtee Iisalmen terveyskeskuksesta noin klo 12, jolloin näytteet tulee ottaa aamupäivän aikana. Savo-karjalan Ympäristötutkimus Oy:n kanssa on tehty sopimus kuljetuspalvelusta sekä virka-ajan ulkopuolella tehtävistä tutkimuksista häiriötilanteissa.

Yhteystiedot:

Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy

Yrittäjäntie 24

70150 Kuopio

puh. 050 3004 176, 050 3004 182 (mikrobiologit)

Muita käytettyjä laboratorioita ovat mm:

Ruokaviraston laboratoriot:

Helsingin toimipiste

Postiosoite: PL 200, 00027 RUOKAVIRASTO

Käyntiosoite: Mustialankatu 3, 00790 Helsinki

Puhelin: 029 530 0400 (vaihde)

Enterotoksiinitutkimukset, harvinaiset ruokamyrkytysbakteerit, ruokamyrkytys-epidemiat tunnistukset ja tyyppitykset, virustutkimukset

Kuopion toimipiste

Postiosoite: Neulaniementie 4, 70210 KUOPIO

Käyntiosoite: Tutkimuskeskus Neulanen, Neulaniementie 4, 70210 Kuopio

Puhelin: 029 520 4132, 0503162932, 029 530 0400 (vaihde)

Kuopion toimipaikka tarjoaa eläintauteihin liittyviä asiantuntijapalveluja ja laboratoriotutkimuksia. Painopisteinä ovat eläinten bakteeritaudit sekä tuotantoeläinten, erityisesti märehitijöiden taudit ja kuolinsyytutkimukset, kala- ja raputautitutkimukset sekä mehiläistautitutkimukset. Siitosoriittien CEM-tutkimus sekä mehiläis- ja raputautitutkimukset on keskitetty Kuopion toimipaikkaan, samoin salmonellan tyyppitykseen ja alkutuotannon EHEC-tartuntaan liittyvä vertailulaboratoriotoiminta.

Oulun toimipiste

Postiosoite: Elektroniikkatie 3, 90590 OULU

Käyntiosoite: Elektroniikkatie 5, 90590 Oulu

Puhelin: 029 520 4181, 0405154325, 029 530 0400 (vaihde)

Oulun toimipaikassa tehdään eläintauteihin liittyvää tutkimusta ja asiantuntijapalvelua. Toimipaikan osaamisen painopistealueina ovat villi- ja vesieläinten taudit sekä tuotantoeläinten sairauden ja kuolemansyyntä määrittävät Pohjois-Suomen alueelta. Parasitologian erityisosaaminen on keskitetty Oulun toimipaikkaan, jossa toimii myös parasitologian kansallinen vertailulaboratorio.

Movet Oy Kuopio (eläindiagnostiikkalaboratorio, esim. salmonellanäytteet)

Bioteknia 1,

Neulaniementie 2,

70210 Kuopio. 0505020770

2.7 Valvontakohderekisteri/ Tietojärjestelmä

Ympäristöterveydenhuollolla on käytössä valtakunnallinen VATI valvontatietojärjestelmä. Digia Oy:n edellinen Tarkastajaohjelma toimii tietovarantona. Tietojärjestelmien avulla valvontakohdeiden tietoja ja tarkastustietoja saadaan siirrettyä valtakunnallisiin tietojärjestelmiin. Ruokavirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä sekä suorittamaansa valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä kaikista elintarvikehuoneistoista, ensisaapumispaikoista, ensisaapumiskoimijoista ja hyväksytyistä laboratorioista. Elintarvikevalvonnan tarkastustiedot julkaistaan valtakunnallisessa Oiva-järjestelmässä. Valvontasuunnitelmaa koskevia arvioita tehdään VYHA:n (ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä) kautta. Valvontaeläinlääkäreiden eläinsuojelu- yms. valvontakohdetiedot on salatuissa tiedostokansioissa.

2.8 Koulutus

Henkilöstön ammattitaidon ylläpitämiseksi osallistutaan vuosittain Ruokaviraston, aluehallintovirastojen sekä muiden tahojen järjestämiin koulutustilaisuuksiin. Koulutuksessa olleet henkilöt

ovat velvollisia pitämään koulutuspalautteen tulosalueen muille työntekijöille, jolloin koulutuksesta saadaan suurin mahdollinen hyöty. Tavoitteena on kahdeksan koulutuspäivää/hlö. Koulutussuunnitelma on esitetty taulukossa 4.

Henkilöstön omaehtoista ammattitaidon lisäämiseksi tähtäävää kouluttautumista tuetaan. Omaehtoiseen koulutukseen voidaan myöntää vuodessa enintään 10 työpäivää.

Taulukko 4 Henkilöstön koulutussuunnitelma 2024

Koulutuspäivien nimi, paikka	Järjestäjä	Osallistujat
Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset koulutuspäivät	Ruokavirasto	1-3, ympäristöterveystarastajia/ythpäällikkö
Valtakunnalliset ympäristöterveyspäivät	Ympäristö ja Terveys-lehti, THL, STM	1-2, ympäristöterveystarastajia
Ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliset ja alueelliset koulutuspäivät	YTT ry, Ruokavirasto/MMM/STM/Valvira/AVI	1-3, ympäristöterveystarastajia/ythpäällikkö
Sisäilmapaja/sisäilmastoklinikka	Aluehallintovirastot	2-3, ympäristöterveystarastajia
Eläinlääkäripäivät, Helsinki	Suomen eläinlääkäriliitto	n. puolet eläinlääkäreistä vuorovuosina
Tuotanto- ja kunnalliseläinlääkäripäivät	Tuotantoeläinlääkäriyhdistys, kunnaneläinlääkäri-liitto	2-5 praktikkoeläinlääkäriä
Terveystuotokoulutus, Naseva, Sikava	ETT, Ruokavirasto, MMM	praktikot
Muut koulutustilaisuudet		Tarpeen mukaan

2.9 Laadunhallinta

Valvontatyössä tukeudutaan valtakunnallisiin ohjeisiin, esimerkiksi Oiva-arviointiohjeisiin sekä Valviran tarkastuslomakemalleihin ja terveydensuojelun valvontaohjeistoon. Lisäksi on käytössä omia tarkastuslomakkeita esim. terveydensuojelulain mukaisiin valvontakohteisiin.

2.10 Viestintä

Ympäristöterveydenhuollon viestinnän tarkoituksena on auttaa kansalaisia löytämään ne palvelut, joita ympäristöterveydenhuolto tarjoaa.

Iisalmen kaupunginhallitus on hyväksynyt 25.4.2022 Iisalmen kaupungin viestintäohjeen (<https://www.iisalmi.fi/loader.aspx?id=0d91d1d1-fa7e-4014-9f6d-a8989744115f>). Viestintäohjeen perustana on kaupungin strategian lisäksi Kuntalaki, joka velvoittaa katsomaan viestintää kuntalaisen eli asukkaan, palvelujen käyttäjien, järjestöjen ja muiden sidosryhmien näkökulmasta. Kuntalain mukaisesti kaupungin viestinnän tulee edistää edellä mainittujen kohderyhmien tiedonsaantia sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Iisalmen kaupungin viestintäohjeen tavoitteena on tukea kaupungin toimialojen viestinnästä

vastaavia henkilöitä viestimään kuntalain 29 § mukaisesti aktiivisesti, monikanavaisesti, riittävästi, ymmärrettävästi ja oikea-aikaisesti luoden siten edellytyksiä osallistumiselle ja vaikuttamiselle.

Viestinnän vastuut ja organisointi

Iisalmen kaupunginhallitus hyväksyy viestintäohjeen sekä vuosittaiset markkinoinnin ja viestinnän toimenpideohjelmat osana talousarviota. Hyväksytty viestintäohje saatetaan kaupunginvaltuustolle tiedoksi. Kaupunginhallitukselle raportoidaan markkinoinnin ja viestinnän toimenpideohjelmien ja tavoitteiden toteutumisesta kaksi kertaa vuodessa.

Elinvoimapalveluiden vastuualueella toimiva markkinoinnin, viestinnän, matkailun kehittämisen ja tapahtumien mahdollistamisen tiimi vastaa Iisalmen kaupungin yleismarkkinoinnin ja viestinnän vuosisuunnittelusta ja toteutuksen koordinoinnista sekä organisaatiolle tarjottavasta viestinnän tuesta. Lisäksi toimialojen vastuualueilla ja yksiköillä on omia viestinnän ja markkinoinnin ja viestinnän vuosikelloja ohjaamassa arjen viestintää.

Toimialoilta koottu markkinointi- ja viestintätiimin koordinoima Iisalmen kaupungin markkinointi- ja viestintäryhmä käsittelee vuorovaikutteisesti kaupunkimarkkinoinnin ja -viestinnän yhteisiä asioita: Toimialojen edustajat tuovat ryhmässä markkinointi- ja viestintätiimin tietoon oman toimialansa ja sidosryhmiensä näkökulmaa ja tarpeita, ja markkinoinnin ja viestinnän asiantuntijatiimi taas vastaa esimerkiksi ajankohtaisten koulutusten, ilmiöiden tai toimenpiteiden saattamisesta ryhmän tietoon ja yhdessä haltuun otettaviksi.

Päivittäisestä viestinnästä ja markkinoinnista vastaa jokainen vastuualue ja työntekijä periaatteen ”se viestii, joka parhaiten tietää” mukaisesti. Vastuualueiden ja yksiköiden verkkoviestijät toimivat omissa yksiköissään käytännön viestintätoimenpiteiden toteuttajina markkinointi- ja viestintätiimin tuella.

Viestinnän kanavat

Iisalmen kaupungin viralliset pääviestintäkanavat ovat kaupungin verkkosivusto iisalmi.fi ja henkilöstöviestinnän intranet. Viestintää toteutetaan aktiivisesti myös kaupungin virallisissa sosiaalisen median kanavissa kaupunki-, palvelu- ja yksikkökohtaisesti.

Muita viestinnän kanavia ovat

- sähköposti ja sähköiset, säännöllisesti julkaistavat uutiskirjeet
- info- ja keskustelutilaisuudet sekä osallistavat työpajat
- kaupungin julkaisema asukas- ja tiedotuslehti
- mediatiedotteet ja muut mediasuhteet
- lehti-ilmoitukset ja toimitukselliset, maksulliset artikkeli- ja teemasivuyhteistyöt
- kyselyt ja palautekanavat
- sähköiset infonäytöt
- Wilma (kouluissa)
- Peda.net (kouluissa)
- esityslistat, pöytäkirjat, asiakirjat, esitteet ja muut julkaisut
- palvelutiedot myös Suomi.fi:ssä

Iisalmen kaupungin viralliset, yleiset sosiaalisen median sivut

- Facebook: Minun Iisalmeni www.facebook.com/Minuniisalmeni
- Youtube: Iisalmen kaupunki – City of Iisalmi www.youtube.com/Iisalmenkaupunki
- Instagram: cityofiisalmi www.instagram.com/cityofiisalmi
- LinkedIn: Iisalmen kaupunki - City of Iisalmi [www.linkedin.com/ https://www.linkedin.com/company/iisalmen-kaupunki-city-of-iisalmi](http://www.linkedin.com/company/iisalmen-kaupunki-city-of-iisalmi)

- Twitter: cityofiisalmi www.twitter.com/cityofiisalmi @cityofiisalmi

Lähimedian sähköpostiosoitteet:

- toimitus@iisalmensanomat.fi
- toimitus@savonsanomat.fi
- toimitus@kiuruvesilehti.fi
- miilu@miilu.fi
- radiosavo@yle.fi
- toimitus@radiosandels.fi
- oikea-asema@oikea.asema.fi
- kajaus.toimitus@radiokajaus.fi

Viestintä häiriötilanteissa

Iisalmen kaupunginhallitus on hyväksynyt kriisiviestintäohjeen 11.4.2022.

Häiriötilanteissa tiedon tarve kasvaa nopeasti ja tehostettua viestintää tarvitaan viipymättä. Viestinnän on oltava luotettavaa ja totuudenmukaista. Iisalmen kaupungin kriisiviestintäohjeessa korostetaan avoimuutta, oikea-aikaisuutta, vuorovaikutteisuutta, tasapuolisuutta ja asiakaslähtöisyyttä.

Kriisiviestinnän tavoitteena on tukea häiriötilanteen johtamista, hallintaa ja muuta viranomais-toimintaa minimoiden vahingot ja menetykset. Päävastuu ensisijaisesta tiedottamisesta ja viestinnän sisällöstä kuuluu häiriötilanteessa sille viranomaiselle, jolla on tilanteen johtovastuu. Vesi- ja elintarvikeperäisissä epidemioissa selvitystyön johtovastuu on ympäristöterveydenhuollon päälliköllä.

Iisalmen kaupunginhallituksen hyväksymässä kriisiviestintäohjeessa on kuvattu sisäisen ja ulkoisen viestinnän vastuut, viestintäkanavat ja -välineet, kriisiviestinnän prosessit, valmennus, koulutus, harjoittelu ja viestinnän kehittäminen.

Ympäristöterveydenhuollon päälliköllä on ollut käytössään Virve-puhelin häiriötilanteiden viestintää varten.

2.11 Valvonnan maksullisuus

Säännöllisen valvonnan piirissä elintarvikelain ja terveydensuojelulain mukaisilta kohteilta peritään vuosittaista veroluonteista 150 € suuruista valvonnan perusmaksua. Lisäksi kunnan valvontaviranomaisen on perittävä toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, tietyistä näytteenotoista ja näytteen tutkimuksesta. Tämän suunnitelman mukainen valvonta on toiminnanharjoittajille maksullista lukuun ottamatta eläinsuojeluvalvontaa ja osaa eläintautivalvontaa. Myöskään alkutuotanto ei kuulu vuosittaisen valvontamaksun piiriin eivätkä myöskään tarkastukset uusintatarkastuksia lukuun ottamatta ole maksullisia. Valvontamaksu on arvonlisäverotonta, koska laskutusperusteena on viranomaistyö. Lainsäädännön perusteluissa katsotaan valvontamaksuja tarvittavan kattamaan valvonnasta aiheutuneita kustannuksia ja erityisesti parantamaan valvonnan resurssointia. Valvontamaksujen laskutustiedot kerätään VATI-ohjelman laskutusliittymästä. Valvontamaksut tulevat ympäristöterveyspalvelujen talousarvion tuloihin.

Ympäristöterveyspalvelujen asiakasmaksut vuodelle 2024 on hyväksytty Ylä-Savon ympäristö-lautakunnan päätöksellä 14.11.2023 § 76. Ympäristöterveyspalvelujen asiakasmaksut ovat

nähtävillä ympäristöterveyspalvelujen toimipisteissä Iisalmessa (Riistakatu 5) ja Kiuruvedellä (Harjukatu 2) sekä Iisalmen kaupungin verkkosivuilla.

Ympäristöterveyspalvelut perii taksan mukaiset maksut myös keskusvirastojen pyytämistä tehtävistä. Tämä koskee keskusvirastoista paikallisen valvontayksikön toimeenpantavaksi ohjaamia tarkastuksia, näytteenottoa, tutkimuksia ja selvityksiä, jotka laissa säädetään viraston tehtäväksi tai jotka liittyvät viraston ohjeiden valmisteluun. Valtio korvaa kunnille aiheutuneet kustannukset esimerkiksi sellaisista Ruokaviraston kuntien toimeenpantaviksi ohjaamista elintarvikevalvonnan tarkastuksista, näytteenotoista, tutkimuksista ja selvityksistä, jotka elintarvikelaissa säädetään Ruokaviraston tehtäväksi tai jotka liittyvät säädösten tai Ruokaviraston ohjeiden valmisteluun.

Aluehallintovirasto perii asiakkailta valvontaeläinlääkäreiden tehtävistä eläintauti- ja sivutuotevalvonnan maksuja, kuten eläinterveystodistusmaksu, munantuotannon salmonellavalvonnan maksu ja sivutuotevalvonnan maksut.

Maksujen tulokertymiä seurataan osavuosikatsausten yhteydessä sekä tilinpäätöksessä.

2.12 Viranomaistehtävien delegointi

Ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisena viranomaisena Ylä-Savon ympäristölautakunta, joka voi siirtää päätösvaltaansa alaisilleen viranhaltijoille. Ylä-Savon ympäristölautakunta on tehnyt päätöksen toimivallan siirrosta viranhaltijoille 12.1.2023 § 3.

2.13 Asiakaspalaute ja toiminnan kehittäminen

Iisalmen kaupungin verkkosivuilla Iisalmi.fi/osallistujavaikuta –sivulla voi

- jättää sähköisen kuntalaisaloitteen (<https://kuntalaisaloite.fi/fi>)
- lukea julkaistuja kaupungin toimielinten kokousten esityslistoja ja pöytäkirjoja, viranhaltijapäätöksiä, kuulutuksia ja muita ilmoituksia
- kirjautua palautekanavaan antamaan palvelukohtaista palautetta (<https://kartta.ylasavonseutu.fi/efeedback/>)
- jättää ilmoituksen viranomaisen väärinkäytöksestä (<https://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Asiointi-ja-yhteystiedot/Ilmoita-vaarinkaytoksesta>)

Tavoitteena on, että asiakkailta saatua palautetta hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Toimintaa kehitetään myös valvonnassa saatujen havaintojen perusteella ja vertaamalla oman yksikön toiminnan yhteenvertoja muihin vastaaviin yksiköihin.

2.14 Toiminta häiriötilanteissa

Ympäristöterveyden häiriötilanteet ovat yleensä paikallisia, mutta esimerkiksi elintarvikkeiden saastuessa tai epidemiatilanteissa ongelmat saattavat ylittää maiden ja toisinaan jopa maanosien rajat.

Varautumisen tavoitteena on pyrkiä ehkäisemään erilaisten häiriötilanteiden aiheuttamat haitat ja vahingot yhteiskunnassa sekä turvaamaan toiminnot kaikissa olosuhteissa. Varautumisen perusta on jokapäiväisten tilanteiden hallintajärjestelyt, jotka normaaliolojen häiriötilanteissa

otetaan tehostetusti ja yhteistoiminnassa käyttöön muiden viranomaisten kanssa. Pyrkimyksenä on, että paikalliset viranhaltijat toimenkuvansa mukaisesti toteuttavat vaaran- ja riskinarvioinnin ja huolehtivat asianmukaisista riskinhallintatoimista.

Ympäristöterveydenhuollolla on häiriötilannesuunnitelma, jota on viime vuosina enenevässä määrin painotettu todennäköisimpiä uhkakuvia, kuten vesi- ja elintarvikeperäisiä häiriötilanteita ja säteilyvaaratilannetta. Suunnitelmaan kuuluu erillisiä osioita koskien vesihuoltoa, ravintoa, tarttuvia eläintauteja, zoonooseja, ilmaa, säteilyä, maaperää, kemikaalionnettomuuksia sekä biologisia ja kemiallisia aseita.

Ympäristöterveydenhuolto toimii tiiviissä yhteistyössä alueen tukkuvesiyhtiön, Ylä-Savon Vesi Oy:n kanssa erityistilanteisiin valmistauduttaessa. Vesiyhtiöllä ja alueen vesihuoltolaitoksilla on omat kriisiviestintäkortit ja erityistilannesuunnitelmat, joissa yhteistyö on otettu huomioon.

2.14.1 Epidemioiden selvittäminen (selvitystyöryhmä)

Valtioneuvoston asetuksen (n:o 1365/2011) mukaan (3 §) kunnan terveydensuojeluviranomaisen on yhdessä tartuntatautien vastustamisesta kunnan alueella vastaavan viranomaisen kanssa sovittava ruokamyrkytys-epidemioiden selvitystyön järjestämisestä. Asetuksen 4 §:n mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen tulee nimetä ruokamyrkytys-epidemioiden selvittämistä varten työryhmä, jonka kokoonpano on määritelty.

Ylä-Savon ympäristölautakunnan nimeämä (20.4.2023 § 30) selvitystyöryhmä on esitetty taulukossa 5. Laajoissa tai luonteeltaan erityisissä epidemioissa työryhmää täydennetään tarvittaessa siten, että työryhmän käytettävissä on riittävästi asiantuntemusta, esimerkiksi hyvinvointialueen infektiolääkäreitä. Talousvesiepidemioissa ryhmään kuuluu Ylä-Savon veden toimitusjohtaja.

Taulukko 5 Iisalmen ympäristöterveyspalvelujen yhteistoiminta-alueen selvitystyöryhmä

Aili Heikkinen	Ympäristöterveydenhuollon päällikkö, rkm-ryhmän puheenjohtaja
Victoriia Kudrina	tartuntataudeista vastaava lääkäri
Jenni Raisio	hygieniahoitaja
Lassi Huttunen	ympäristöterveystarkastaja (Kiuruvesi)
Mikko Piippo	ympäristöterveystarkastaja (vesiasiat)
Anne Kautiainen	ympäristöterveystarkastaja (elintarvikkeet)
Eija Hartikainen	ympäristöterveystarkastaja (elintarvikkeet)
Anne-Marika Siponen	valvontaeläinlääkäri
Samuli Hujanen	vesilaitoksen johtaja, Iisalmen Vesi
Sari Pyyny	käyttöinsinööri, Ylä-Savon Vesi Oy
Kimmo Karoluoto	tekninen johtaja, Kiuruveden kaupunki (vesilaitos)
Mikko Kajanus	tekninen johtaja, Vieremän kunta (Vieremän Lämpö ja Vesi Oy)
Vesihuoltomestari	Sonkajärven kunta, vesilaitos

2.15 Valvontasuunnitelman hyväksyminen

Valvontasuunnitelman suunnittelukaudelle ja vuosittaiset päivitykset hyväksyy Ylä-Savon ympäristölautakunta. Hyväksytty valvontasuunnitelma toimitetaan Itä-Suomen aluehallintovirastolle hyväksymisvuoden loppuun mennessä VYHA -järjestelmän kautta.

2.16 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Ylä-Savon ympäristölautakunta arvioi tietoonsa saatetun valvontasuunnitelman toteutumisen vuosittain maaliskuun loppuun mennessä. Raportti arvioinnista toimitetaan sähköisesti VYHA-järjestelmään. Arvioinnissa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

Suunnitellun toiminnan ja tarkastusten kattavuus

- kaikkien toimialojen valvonnan kattavuuden tarkastelu
- painopisteiden valvonnan toteutuminen
- toteutunut ajankäyttö suhteessa suunniteltuun ajankäyttöön (tarkastukset, kohteet)
- tarkastuksilla esiin tulleiden epäkohtien määrän ja laadun tarkastelua sekä kunnan viranomaisen toimenpiteistä asioiden saattamiseksi määräysten mukaisiksi

Tarkastusten ja näytteiden määrät suhteessa valvontasuunnitelmaan

- toteutuneiden tarkastusten lukumäärä
- näytteiden ja analyysien lukumäärä sekä valvontaprojekteihin osallistuminen

Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen

- eri lakien mukaisesta valvonnasta kertyneet maksutulot
- valvonnasta saatujen tulojen kohdentaminen

Voimavarojen riittävyys ja yhteistoiminta-alueen toimivuus

- voimavarojen riittävyys suunnitelmallisen valvonnan toteuttamiseen sekä riittävyys muuhun lakisääteiseen valvontaan (ei-suunnitelman mukainen)
- paljonko voimavaroja on käytetty suunnitelmalliseen valvontaan ja kuinka paljon muihin tehtäviin
- erittely henkilöstövoimavarojen kohdentumisesta eri lakien mukaiseen valvontaan (VYHA)

Toiminnan kehittämistarpeet

- suunnitelmaa toimenpiteistä, joilla tilannetta voitaisiin parantaa seuraavalla toimikaudella

Mahdolliset toiminnan tarkastamiset

- poikkeamat, kehittämiskohteet ja korjaavat toimenpiteet
- arvio yksikön mahdollisuuksista vastata edellisessä kohdassa todettuihin asioihin

VATI-sovelluksen raporttiosioista saadaan tilasto- ja vertailutietoa siitä, millaista toiminta on ollut suhteessa muihin valvontayksiköihin Suomessa. Arviointia hyödynnetään ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa.

3. Elintarvikevalvonta

3.1 Elintarvikevalvonnan tavoitteet ja suunnittelu

Elintarvikeeturvallisuuden valvonnan tavoitteena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden tuotannon, jalostuksen, valmistuksen ja muun käsittelyn turvallisuus terveysvaarojen estämiseksi sekä elintarvikkeiden terveydellinen ja muu vaatimusten mukainen laatu. Lisäksi valvonnalla varmistetaan elintarvikkeiden jäljitettävyyden ja elintarvikkeista annettavien tietojen totuudenmukaisuus. Valvonta perustuu EU-säädöksiin ja sitä kansallisesti toimeenpanee elintarvikelakiin ja sen nojalla annettuihin asetuksiin.

Elintarvikelain 48 §:n mukaan kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva kunnan elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta.

Valvontasuunnitelman tulee sisältää vähintään seuraavat tiedot:

- Tarkastuksen sisällön määrittely
- Valvontakohteen tarkastustiheys
- Tarkastuksiin keskimääräisesti käytettävä aika
- Kunnan viranomaisnäytteenotto ja näytteen tutkiminen
- Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi
- Hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuvat

3.2 Valvontakohteet

Valvontakohteet on rekisteröity VATI-ohjelmistoon. Pienteurastamot ja niiden yhteydessä olevat laitokset siirtyivät elintarvikeeturvallisuusviraston ja edelleen Ruokaviraston valvontaan 1.9.2011 alkaen.

Säännöllisen elintarvikevalvonnan piirissä olevien valvontakohteiden lukumäärä (pl. alkutuotanto) toimintaluokittain ja tarkastustiheys on esitetty liitteessä 1. Elintarvikelain mukaisia valvontakohteita noin 300 kpl.

Tarkastustiheys ja elintarvikevalvontaan käytetty työaika

Valvontakohteissa tavoitteena on riskinarvioinnin mukainen tarkastustiheys. Valvontasuunnitelman mukainen tarkastusmäärä riippuu toiminnan luonteesta ja laajuudesta, omavalvonnan tasosta, rakenteellisista olosuhteista, kohteen siisteydestä, viranomaisohjeiden noudattamisesta ja aikaisemmista näytetuloksista.

Elintarvikehuoneiston riskiluokitus ja valvontatarve on määritelty Ruokaviraston ohjeen 10503/4 mukaisesti. Ohjeessa annetaan toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuvat ohjeelliset vuosittaiset tarkastustiheydet riskiluokitustaulukoissa sekä ohjeet valvontahistorian huomioimiseksi valvontatarpeen määrittämisessä.

Suurtalouksissa ravintoloissa, kahviloissa ja pikaruokapaikoissa sekä myymälöissä tarkastusmäärä vaihtelee 0,35 - 3 krt/a. Kioskit, jakelukeittiöt ja osa-aikainen toiminta tarkastetaan joka toinen tai kolmas vuosi. Leipomot tarkastetaan 0,35 - 1 kertaa vuodessa toiminnan laajuudesta ja riskeistä riippuen. Laitoksia valvotaan 2 - 4 kertaa vuodessa. Mikäli riskinarviointia ei ole tehty toiminnan pienimuotoisuuden vuoksi, tarkastus tehdään vähintään joka toinen tai kolmas vuosi. Tarkastuksen kesto vaihtelee 1 - 4 tuntiin toiminnan laajuudesta ja luonteesta riippuen. Tarkastukset aikataulutetaan ottaen huomioon mm. toiminnan kausiluonteisuus ja sesonkiajat.

3.2.1 Valvonnan riskiperusteisuus

Elintarvikevalvonta on riskiperusteista. Riskiperusteisuudesta poiketaan silloin, kun esimerkiksi EU-vaatimukset edellyttävät muuta. Valvontakohteiden riskiluokittelussa käytetään apuna Ruokaviraston uusinta riskiluokitusmallia. Elintarvikevalvontaa suunnataan enemmän sellaisiin kohteisiin, joissa ilmenee elintarviketurvallisuuteen liittyviä riskejä. Vastaavasti valvontaa pyritään keventämään kohteissa, joissa tällaisia riskejä ei ole tai joissa ne ovat vähäisiä tai hallinnassa. Jos elintarvikehuoneistossa on useita eri toimintoja, määräytyy tarkastustiheys riskialtteen toiminnan mukaan.

Joidenkin kohteiden kohdalla on käytetty harkintaa, jos riskinarviointi on johtamassa erittäin merkittäviin muutoksiin tarkastustiheyksissä.

Riskiperusteisuuden tarkoituksena on lisätä jouston mahdollisuutta lainsäädäntöä sovellettaessa ja parantaa valvonnan vaikuttavuutta. Riskejä arvioitaessa on otettava huomioon harjoitettavan toiminnan luonne ja laajuus, omavalvonnan toimivuus sekä elintarvikkeeseen liittyvät muut elintarviketurvallisuuteen ja kuluttajansuojaan vaikuttavat seikat.

3.2.2 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely

Hyväksyminen

Elintarvikealan toimijan, joka käsittelee eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Hakemus käsitellään 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pidempää käsittelyä. Laitoksen vaatimustenmukaisuuden selvittäminen edellyttää tarkastuskäyntiä ennen hyväksymispäätöksen antamista. Laitoksen hyväksymisestä tai ehdollisesta hyväksymisestä tehdään päätös (elintarvikelaki 11 §). Toiminnan laitoksessa saa aloittaa, jos laitos täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset ja laitos on hyväksytty.

Rekisteröity elintarviketoiminta

Elintarvikealan toimijan on tehtävä ilmoitus elintarviketoiminnasta toiminnan rekisteröintiä varten valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Lisäksi toiminnan keskeyttämisestä ja lopettamisesta on viivytyksettä tehtävä ilmoitus valvontaviranomaiselle. Toiminnan saa aloittaa, jos elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sellaisia toimijoita, joilla ei ole varsinaista huoneistoa elintarvikkeiden käsittelyä varten, mutta jotka toimivat elintarviketietojen osana (ns. virtuaalihuoneistot). Ilmoitus on tehtävä myös ammattimaisesta elintarvikkeiden kuljetustoiminnasta. Ilmoituksen käsittelystä annetaan toimijalle todistus. Toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta tai toimijan vaihtumisesta tulee ilmoittaa viivytyksettä valvontaviranomaiselle. Elintarvikelain nojalla vähäriskiseksi määritellystä toiminnasta ei tarvitse ilmoittaa.

Alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta on tehtävä ilmoitus ennen toiminnan aloittamista kunnan valvontaviranomaiselle. Toimijan on ilmoitettava myös annettujen tietojen oleellisista muutoksista, toiminnan keskeyttämisestä yli vuodeksi sekä toiminnan lopettamisesta.

Elintarvikealan toimijan, joka tuottaa ituja, on haettava kunnan valvontaviranomaiselta alkutuotantopaikan hyväksymistä ennen toiminnan aloittamista. Valvontaviranomainen tekee alkutuotantopaikan hyväksymisestä päätöksen. Hyväksytyin alkutuotantopaikan valvonta on maksullista.

Kontaktimateriaalialan toimijan on ilmoitettava toimipaikastaan ja siellä harjoitettavasta toiminnasta elintarvikevalvontaviranomaiselle.

Tiedottaminen

Elintarvikelain 12 §:n mukaan elintarvikealan toimijan on tiedotettava elintarvikkeen myynnistä ja muusta käsittelystä rekisteröidyssä tai hyväksytyssä liikkuvassa elintarvikehuoneistossa niiden kuntien valvontaviranomaisille, joiden alueella toimintaa harjoitetaan.

3.2.3 Tarkastukset ja niiden sisältö

Suunnitelmanmukainen viranomaisvalvonta perustuu pääsääntöisesti omavalvonnan valvontaan kaikilla aloilla, joihin elintarviketurvallisuuden vaatimuksia sovelletaan. Valvontaviranomainen määrittelee valvomiensa elintarvike- ja kontaktimateriaalialan kohteiden valvontatiheyden riskiperusteisesti vuosittaisessa valvontasuunnitelmassaan, jonka pohjalta laaditaan kohdekohtainen tarkastussuunnitelma. Tarkastuksia tehdään pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. On kuitenkin valvonnallisia syitä ja valvontakohteita, joissa tarkastuksista on ilmoitettava etukäteen, jotta vastuuhenkilö on paikalla.

Suunnitelmallinen elintarvikevalvonta on Oiva -valvontaa valtakunnallisella kriteeristöllä ja ohjeistuksella. Vaikeista tulkinnoista neuvotellaan muiden valvojien kanssa, jotta yksikön linja olisi mahdollisimman yhtenevä. Havainnot koostetaan määrämuotoiseen Oiva-raporttiin keskitetyn sähköisen Oiva-järjestelmän kautta.

Tarkastuksesta ja sen sisällöstä kerrotaan myös yleisessä osiossa, kohdassa 2.4.

Laitokseksi hyväksyttävän elintarvikehuoneiston hyväksymistarkastus

Laitoksen vaatimustenmukaisuuden selvittämiseksi edellyttää tarkastuskäyntiä ennen hyväksymispäätöksen antamista. Tarkastuksella varmistetaan, että tilat ja suunniteltu toiminta laitoksessa täyttävät lainsäädännön sille asettamat vaatimukset.

Hyväksymistarkastuksesta kirjoitetaan tarkastuskertomus, josta käy ilmi täyttääkö laitos hyväksymisen edellyttämät vaatimukset. Tarkastuskertomukseen kirjataan yksityiskohtaisesti ne asiat, jotka eivät täytä lainsäädännön vaatimuksia.

Rekisteröidyn elintarviketoiminnan ensimmäinen tarkastus

Ilmoituksen vastaanottamisen jälkeen valvontaviranomainen tekee elintarvikehuoneistoon ensimmäisen tarkastuksen 1, 3 tai 6 kuukauden kuluttua toiminnan aloittamisesta. Tarkastusajankohdan päättää kohdetta valvova ympäristöterveystarkastaja toiminnan luonteen ja laajuuden perusteella. Tarkastus voidaan tehdä myös ennen ilmoitetun toiminnan aloittamista, mikäli ilmoituksen perusteella on epäiltävissä, että elintarviketurvallisuus tai kuluttajansuoja voi vaarantua.

Elintarvikehuoneistossa ensimmäisellä tarkastuskäynnillä huomioitavia asioita:

- toiminnan luonne ja laajuus vastaavat ilmoitettua
- tilat, tilojen koko ja riittävyys, sijoittelu, rakenteelliset ratkaisut ja kunto sekä huoneiston varustelu
- yleinen siisteys ja toiminnan hygieniat
- todetaan, että omavalvontasuunnitelma on riittävä elintarvikehuoneistossa harjoitettavan toiminnan luonteeseen sekä laajuuteen nähden
- Oiva - järjestelmän piirissä olevat kohteet tarkastetaan järjestelmän mukaisesti

Tarkastuksesta kirjoitetaan tarkastuskertomus. Ensimmäisen tarkastuksen jälkeen toimintaa valvotaan suunnitelman mukaisin valvontakäynnin.

Toiminnassa olevan elintarvikehuoneiston tarkastus

Tarkastuksilla arvioidaan toiminnan lainsäädännön mukaisuuden täyttymistä huomioiden ilmoitetun tai hyväksytyin toiminnon luonne. Edellä mainittujen kohtien lisäksi elintarvikehuoneiston tarkastukseen kuuluu myös

- tuotteiden määräyksenmukaisuuden arviointia (elintarvikeparanteet, pakkausmerkinnät, kontaktimateriaalit ja laboratoriotutkimuksista saatu tieto)
- jäljitettävyyden toteutumisen tarkastus
- neuvontaa ja opastusta omavalvonnan toteutumisesta ja lainsäädännön vaatimuksista

Valvontakohteeseen suoritettavan tarkastuksen eri osa-alueita voidaan tarkistaa useampaan tarkastuskertaan jaettuna, mutta pääsääntöisesti kaikkia osa-alueita tarkastetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa. Tarkastuksessa käytetään Oiva –arviointiohjeistusta. Jos elintarvikehuoneisto on perustettu toimijan kotiin, elintarvikevalvontaa tehdään asiakirjatarkastuksina tai tavanomaisena tarkastuksena.

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus. Oiva – järjestelmien raportti noudattaa ohjeistusta. Oiva – raportit julkaistaan valtakunnallisesti Oivahymy.fi – sivustolla.

3.3 Pakkokeinojen ja sanktioiden käyttö

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään, jos elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten noudattamiseksi, eivätkä muutkaan toimenpiteet toimijan velvoittamiseksi ole riittäviä. Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämishaka, haltuunotto, alkutuotantopaikan elintarvikehuoneiston hyväksynnän peruuttaminen sekä rekisteröidyn toiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen.

Määräysten antamiseen liittyy asianosaisen hallintolain mukainen kuuleminen, ellei kyseessä ole kiireellisiä toimia vaativa tilanne, eikä kuulemista voida suorittaa. Hallinnollisten pakkokeinojen käytössä noudatetaan Ruokaviraston ohjeistusta.

Lisäksi elintarvikelain 67 § mukaan toimivaltainen valvontaviranomainen voi määrätä toimijan maksamaan vähintään 300 euron ja enintään 5 000 euron elintarvikevalvonnan seuraamusmaksun tietyistä elintarvikelain rikkomuksista.

3.4 Näytteenottosuunnitelma

Vuosittain otetaan viranomaisnäytteitä elintarvikehuoneistojen kohdekohtaisten valvontasuunnitelmien mukaisesti, esim. ruuanvalmistuspaikoista salaattinäytteitä ja näytteitä elintarvikemyymälöiden valmistamista jauhelihoista. Mikäli toiminnanharjoittaja ei ole tutkituttanut oma-valvontansa puitteissa tuotteidensa laatua, viranomaisnäyte voidaan ottaa ns. omavalvonnan seurantanäytteenä, jolloin tutkimuskulut maksaa toiminnanharjoittaja. Tutkimustulokset lähetetään asiakkaalla sähköpostilla tai kirjeitse ja tarvittaessa tutkimustulos tulkitaan, mikäli analysoitodistuksessa ei ole lausuntoa.

Kaikki ruokamyrkytyspäilyn ja asiakasvalituksen johdosta otetut näytteet ovat viranomaisnäytteitä, jotka eivät ole maksullisia asiakkaille. Ruokamyrkytyspäilyn selvittämisestä tehdään raportti, jossa esitetään johtopäätökset tehdyistä tarkastuksista ja tutkimuksista. Raportti lähetetään sekä asiakkaalle että valvontakohteelle.

Eläinlääkintähuollon resurssipulan vuoksi ympäristöterveystarkastajat ottavat myös osan Ruokaviraston määräämistä alkutuotannon vierasainevalvontatutkimusohjelman mukaisista näytteistä. Tutkimustulokset lähetetään asiakkaalle sähköpostilla tai kirjeitse.

Ympäristöterveyspalvelut osallistuu tarpeidensa mukaisesti valtakunnallisiin projekteihin ja Savo-Karjalan ympäristötutkimus Oy:n koordinoimiin tutkimusprojekteihin.

Taulukossa 6 on esitetty laitoksia ja elintarvikehuoneistoja koskeva viranomaisnäytteenotto-suunnitelma. Pintapuhtausnäytteet voidaan tutkia bakteriologisesti tai pikamenetelmänä käytettävällä luminometrisellä menetelmällä (Hygiena System sure -luminometri).

Taulukko 6 Näytteenottosuunnitelma laitoksiin ja elintarvikehuoneistoihin

Kohde	Tutkittava elintarvike/ paikka	Tutkimussisältö	Näytteenotto-tiheys & - määrä
Maitojalosteita valmistavat huoneistot	Maitojaloste	Tuotteen mukainen, esim. koag pos.-stafylokokit, E.coli, listeria, salmonella Bacillus cereus, hiivat, homeet, enterobakteerit, listeria, salmonella	1 krt/v ja tarvittaessa, mikäli tuotteita ei ole tutkittu omavalvontasuunnitelman mukaisesti Näytemäärä suhteutetaan valmistusmäärään
	Puhtausnäytteet rakenteista, laitteista ja välineistä	ATP-testi/soluperäiset epäpuhtaudet (otetaan, mikäli yritys ei itse ole ottanut omavalvontanäytteitä)	Valvontakäynnin yhteydessä 1-10 näytettä
Suurtaloudet, ravintolat, kahvilat, pikaruokapaikat yms. Vähittäismyyntipaikka (tukku- tai vähittäismyymälä ja niiden yhteydessä oleva elintarvikkeiden valmistuspaikka, kalakaupat ja kalastajien elintarvikehuoneistot)	Vihersalaatti tai raaste kebab, pizzojen täytteet	E.coli Bacillus cereus Staphylococcus aureus Hiivat ja homeet Listeria (sairaalat ja hoitolaitokset)	Joka kolmas vuosi Riskiryhmille valmistavilta näyte vuosittain
	Pehmytjäätelö	Aerobiset bakteerit Enterobakteerit Bacillus cereus	1 krt/v
	Puhtausnäytteet	ATP-testi/soluperäiset epäpuhtaudet (otetaan, mikäli yritys ei itse ole ottanut omavalvontanäytteitä)	Valvontakäynnin yhteydessä 1-10 näytettä/kerta
	Lihavalmisteet	Listeria Riippuu elintarvikkeesta	Tarvittaessa/vähintään joka kolmas vuosi
	Sushin myynti	Listeria Staphylococcus aureus	Tarvittaessa/vähintään joka toinen vuosi
	Myymälässä valmistettu jauheliha	Aerobiset bakteerit E.coli	1 krt/v

Mikäli viranomaisnäytteet osoittautuvat huonoksi, otetaan uusintänäytteitä.

Mikäli omavalvontanäytteitä ei ole otettu hygienialainsäädännön edellyttämää määrää, viranomaiset ottavat omavalvonnan seurantanäytteitä toiminnanharjoittajan kustannuksella.

3.5 Valvonnan painopisteet ja projektit vuodelle 2024

Valtakunnallisia elintarviketurvallisuuden kehitysteemoja vuosille 2020 – 2024 ovat tiedolla johtaminen ja digitalisaatio, petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä sekä valmius ja kriisinhallinta. Taulukossa 7 on esitetty näiden kehitysteemojen painopisteitä vuodelle 2024.

Taulukko 7 Valtakunnalliset elintarvikevalvonnan painopisteet ja toimenpiteet vuodelle 2024.

Painopisteet 2024	Painopisteen kuvaus Elintarviketurvallisuuden prosessi tai tehtävä- alue ja toimenpiteet 2024
<p>Valvontatulokset ohjaamaan valvontaa</p>	<p>5. Lämpötilahallinta (Oiva-asiakokonaisuus 6 "Elintarvikkeiden lämpötilojen hallinta", jonka riveille siirretään lämpötilahallintaan liittyvät asiat myös muiden asiakokonaisuuksien alta), toteutetaan valvontaa</p> <p>6. Jäljitettävyys (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9) -toteutetaan valvontaa</p>
<p>Valvojan työkalupakki Valvonnassa tarvittavan osaamisen kokoaminen valvojan työkalupakiksi, josta tieto on löydettävissä helposti ja ymmärrettävästi. Alustavia työkalupakin osa-alueita ovat virkamiehen vastuut ja velvollisuudet, pakkokeinojen käyttäminen, tiedon löytäminen ja hyödyntäminen, tarkastuksen toteuttaminen ml. etätarkastukset, vuorovaikutus ja valmentava ote sekä johtaminen – esimiehen vastuut ja velvollisuudet. Työkalunpakkiin lisätään osa-alueita tarpeen mukaan ja eri vuosina painotetaan ja kehitetään eri asioita.</p>	<p>Osallistutaan Ruokaviraston järjestämiin suunniteluun esim. työpajatyöskentelyä.</p> <p>Hyödynnetään työkaluja valvontakäytännöissä.</p>
<p>Kohteet valvonnan piiriin Kehitetään toimintatapoja, jotta saadaan sellaiset toimijat valvonnan piiriin, jotka sinne lakisääteisesti ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan kuuluvat. Aktiivisten kohteiden ja kohdetoimintojen saattaminen ajan tasalle.</p>	<p>Valvotaan, että toiminta vastaa ilmoitettua.</p> <p>Jatketaan selvitystyötä, kuuluuko toimijan olla valvonnan piirissä.</p> <p>Toteutetaan Ruokaviraston ohjeistamaa suunnitelmaa.</p>
<p>Valmius ja kriisinhallinta Pandemiavalmiuden kehittäminen - koronapandemian opit elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa.</p>	<p>Otetaan käyttöön sovitut toimintatavat. Päivitetään häiriötilannesuunnitelmaa.</p>

4. Terveysturvajelu

4.1 Johdanto

Terveysturvajelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa.

Ympäristöterveyspalveluissa noudatetaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran valtakunnallista terveysturvajelun valvontaohjelmaa vuosille 2020-2024 ja sen vuosittaisia päivityksiä.

4.2 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely

Terveysturvajelulain valvontakohteet vaativat joko viranomaisen hyväksynnän- tai ovat ilmoituksenvaraisia. Terveysturvajeluviranomainen tekee hakemuksesta päätöksen tai ilmoituksesta todistuksen, jolloin toiminta pääosin tulee suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Terveysturvajelulain mukainen **ilmoitus** on ennen toiminnan aloittamisesta tehtävä seuraavista toiminnoista:

- majoitusliikkeen käyttöönotosta*;
- yleisölle avoimen kuntosalin ja muun liikuntatilan, saunan, kylpylän, uimahallin, uimalan ja uimarannan käyttöönotosta;
- päiväkodin ja kerhon sekä esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukio-opetusta tai korkeakoulutusta antavan oppilaitoksen ja opetuksen järjestämispaikan käyttöönotosta
- jatkuvaa hoitoa antavan sosiaalihuollon toimintayksikön sekä vastaanottokeskuksen käyttöönotosta;
- solariumliikkeen, tatuointiliikkeen ja kauneushoitolan sekä muun huoneiston, jossa harjoitetaan ihonkäsittelyä, käyttöönotosta;
- sellaisen muun huoneiston tai laitoksen käyttöönotosta tai sellaisen toiminnan aloittamisesta, josta voi aiheutua sen käyttäjämäärä tai toiminnan luonne huomioon ottaen terveyshaittaa

**Valvira, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, on laatinut soveltamisohjeen (7/2017) terveysturvajelulain 13 §:n mukaisesta ilmoitusmenettelystä koskien julkisia majoitushuoneistoja.*

Terveysturvajelulain mukaista **hyväksymistä** on haettava talousvettä toimittavan laitoksen, jolla on omaa veden tuotantoa tai käsittelyä. Talousvettä ei saa toimittaa ennen kuin laitos on hyväksytty. Toiminnan hyväksymistä on haettava myös, jos vedenottoa tai vedenkäsittelyä olennaisesti laajennetaan tai muutetaan taikka veden laadussa tai jakelussa tapahtuu toimitettavan talousveden laadun kannalta olennaisia muutoksia. Toimintaa ei saa muuttaa ennen kuin hakemus on hyväksytty.

4.3 Suunnitelmallisen valvonnan kohteet

Ilmoituksenvaraiset tai hyväksymismenettelyn piiriin kuuluvat kohteet kuuluvat pääsääntöisesti suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Suunnitelmallista valvontaa on kuitenkin yksinkertaistettu aikaisemmasta ja sen piiristä on poistettu sellaiset ilmoituksenvaraiset kohteet, joissa oleskelu on lyhytaikaista ja jotka todennäköisesti eivät aiheuta terveyshaittaa.

Ilmoituksen varaisista kohteista seuraavat on **poistettu** suunnitelmallisen valvonnan piiristä:

- eläinten pitoon tarkoitettu rakennus tai aitaus asemakaava-alueella tai muulla vastaavalla alueella
- bingohallit, pelisalit ja -kasinot, tanssisalit ja -lavat
- kirkot, merimieskirkot sekä muut uskonnollisten yhdistysten tilat
- luentosalit ja auditoriot muualla kuin koulujen tai oppilaitosten yhteydessä
- teatterit, elokuvateatterit, ooppera- ja konserttisalit, sirkukset, baletti-, ja juhlahuoneistot sekä muut esityksiin ja tapahtumiin tarkoitettut sisätilat
- muut kokoontumis- ja juhlahuoneistot
- työtilat asuinrakennuksessa tai alueella, jossa on asuinhuoneistoja
- parturi- ja kampaamotoiminta
- hautausmaat, yksityiset hautapaikat ja eläinten hautausmaat
- muut vastaavat laitokset tai huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta todennäköisesti ei aiheudu käyttäjälle terveyshaitta

Edellä lueteltujen kohteiden valvontaa tehdään pääsääntöisesti yhteydenottojen perusteella.

Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta TsL:n 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle. Toimintaa ei kuitenkaan voida valvoa suunnitelmallisena valvontana. Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin voidaan suorittaa tarkastus ainoastaan, mikäli epäillään vakavaa terveyshaittaa (terveydensuojeluviranomaisen kirjallinen määräys). Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin ei voi siten suorittaa tarkastusta viranomaisen aloitteesta edes toiminnanharjoittajan suostumuksella. Tarkastus voidaan kuitenkin tehdä kotirauhan piirissä olevaan kohteeseen, jos toiminnanharjoittaja itse sitä pyytää. Kotirauhan piiriin kuuluvana tilana ei pidetä sellaista tilaa, jossa on erillinen sisäänkäynti ja tilaa ei käytetä vakituiseen asumiseen.

4.4 Tarkastuksen sisältö

Tarkastuksen tavoitteena on selvittää terveysvaaran tai -haitan esiintyminen, eli aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaittaa voi syntyä. Tarkastuksessa annetaan haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset ja määräykset. Tarkastukseen liittyy aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

Ennen tarkastusta käydään läpi muun muassa:

- valvontakohtetyyppiin liittyvät ohjeistukset
- valvontakohtetta koskevat asiakirjat ja mahdolliset lupaehdot
- mahdolliset valvontakohteelle annetut huomautukset tai määräykset
- valvontakohteesta otettujen viranomaisnäytteiden tutkimustulokset
- mahdolliset edellisen tarkastuksen jälkeen kirjatut valitukset tms.

Valvontakohteessa tarkastetaan muun muassa:

- onko toiminta myönnetyn luvan mukaista
- tilojen, laitteiden ja välineiden kunto ja puhtaus
- aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö sellaisia tekijöitä tai olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä
- henkilökunnan työskentelytavat ja mahdollisten riskien hallinta
- henkilökuntaa koskevien vaatimusten toteutuminen, mm. osaamistodistukset

Valvontakohteen tarkastuksessa voidaan kohteen eri osa-alueiden tarkastukset tehdä tarvittaessa useammalla tarkastuskerralla. Pääsääntöisesti kaikki toimintaan kuuluvat osa-alueet tarkastetaan valvontasuunnitelmaan kuuluvan tarkastuksen yhteydessä, varsinkin silloin, jos kohteessa käydään harvemmin kuin kerran vuodessa.

4.5 Tarkastustiheydet ja tarkastusaika

Perustarkastustiheytenä pidetään Valviran valtakunnallisessa terveydensuojelun valvontaohjelmassa antamia suosituksia. Terveydensuojelulain mukaiset, suunnitelmallisen valvonnan kohteet on jaettu kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määräytyy valvontakohtedetyypin yleinen tarkastustiheys:

- Luokkaan 3 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistusaika on pitkä (korkea riski).
- Luokkaan 2 kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski)
- Luokkaan 1 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa (matala riski).

Riskinarvioinnin perusteella valvontakohtekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tai vähentää tarpeelliseksi katsotulla määrällä. Riskinarvioinnissa otetaan huomioon mm. altistuvien ihmisten määrä, erityisryhmät, altistava tekijä, altistuksen kesto tai toistuvuus, valvontahistoria, toiminnanharjoittajan asiantuntemus ja toiminnan toteutuminen hyväksymispäätöksen tai ilmoituksen mukaisesti. Tarkastustiheys voi olla vähintään 0,2 tarkastusta vuodessa eli yksi tarkastus viiden vuoden välein. Kulloinkin painopisteinä olevat kohteet tarkastetaan aina sinä ajanjaksona, jolloin ne ovat painopisteinä. Kohteilla, joita ei tunneta ennestään, noudatetaan perustarkastustiheyttä, kunnes riskinarviointi voidaan tehdä. Terveydensuojeluvälikohteiden lukumäärä ja tarkastustiheydet 2020 – 2024 on esitetty liitteessä 2.

Valvontakohtedetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan arvioimiseksi otetaan huomioon tarkastuksen tarkoitus, valmistelu, sisältö sekä pöytäkirjan laatiminen. Voimavarojen suunnittelussa on huomioitava myös matka-aika. Matka-ajat eivät kuitenkaan sisälly tarkastukseen käytettävään aikaan. Tarkastukseen käytettävä aika arvioidaan tapauskohtaisesti riskinarvioinnin perusteella sekä valvontaohjelman pohjalta.

4.6 Suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolinen työ

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava myös muut terveydensuojelulain mukaiset tehtävät. Muihin tehtäviin kuuluvat valvontakohteen lupahakemukseen tai hakemuksen käsitteilyyn liittyvät ennakkotarkastukset, käyttöönottotarkastukset tai toimijan vaihtumiseen liittyvät tarkastukset sekä ilmoitusten ja hakemusten käsittely. Muihin tehtäviin kuuluvat myös terveyshaittojen selvittäminen asunnoissa, kouluissa, päiväkodeissa ja muissa samankaltaisissa kohteissa. Talousvesi- tai uimavesiepidemioiden selvittämiset eivät myöskään kuulu suunnitelmalliseen valvontaan. Asiakasvalitusten ja muiden viranomaisien valvontapyyntöjen vuoksi voidaan tehdä tarkastuksia ja selvityksiä, jotka eivät kuulu suunnitelmalliseen valvontaan. Nämä suunnittelemattomat valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan, sillä yleensä niiden taustalla on terveyshaittaepäily.

Suunnitelman ulkopuolisia tehtäviä ovat myös lausuntojen antaminen sekä muiden viranomaisten kanssa tehtävät valvonta- ja ohjauskäynnit.

Säteilylain (SäL 859/2018) mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo talousveden radioaktiivisuuden sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuuden viitearvojen noudattamista. Lisäksi kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo säteilylain 146 §:ssä tarkoitettua selvitysvelvollisuutta talousvettä toimittavan laitoksen ja muiden oleskelutilojen osalta. Em. asioita valvotaan muun lain perusteella tehtävän suunnitelmallisen valvonnan ohessa, mikäli asia ei tule erillisenä valvonta-asiana esille.

4.7 Pakkokeinojen käyttö

Kunnan terveydensuojeluviranomaisella on oikeus antaa yksittäisiä kieltoja tai määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveyshaitan poistamiseksi tai sen ehkäisemiseksi. Terveydensuojelulain nojalla annettua kieltoa tai määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai että toiminta keskeytetään tai kielletään. Kiireellisessä tapauksessa valvontaa suorittava kunnan viranhaltija saa antaa terveydensuojelulain mukaisen kiellon tai määräyksen. Kielto tai määräys on viipymättä saatettava kunnan terveydensuojeluviranomaisen ratkaistavaksi.

4.8 Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

4.8.1 Suunnitelmallinen näytteenotto

Terveydensuojelulain valvontasuunnitelmaan liittyviä näytteitä otetaan suunnitelmavuoden aikana näytteenottosuunnitelman mukaisesti (taulukko 8). Näytteenotto kohteina ovat pääosin talous- ja uimarantavedet. Vaikka suunnitelmallinen näytteenotto ei ole lainsäädännöllisesti kuin pieneltä osin valvontaviranomaisen tehtävää, on alueella sovittu joidenkin talousvettä toimittavien laitosten kanssa, että terveysvalvonta toimii näytteenottajana.

Talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista säädetään isojen vesilaitosten osalta Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) asetuksessa 1352/2015 ja pienten vesilaitosten laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista STMa 401/2001. Vesilaitos päivittää valvontaohjelmansa vähintään viiden vuoden välein, tarvittaessa useamminkin yhteistyössä valvontaviranomaisen kanssa. Mikäli valvontatutkimusohjelman mukaisesti otetussa talousvesinäytteessä ilmenee laatuvaatimusten tai -tavoitteiden ylitys, on siitä ilmoitettava terveydensuojeluviranomaiselle.

Uima-allasveden laatuvaatimuksista ja näytteenotosta on säädetty STMa 315/2002. Uimarantavesien laatuvaatimuksista ja näytteenotosta säädetään EU-rantojen osalta STMa 177/2008 ja pienten yleisten uimarantojen ja muiden uimarantojen osalta STMa 354/2008. Mikäli allas- tai uimarantaveden laatu ei täytä sille asetettuja vaatimuksia, uimavedestä otetaan uusintanäyte.

Taulukko 8 Terveydensuojeluvalvonnan näytteenotto vuonna 2024

Valvontasuunnitelman mukainen näytteenotto	Näytemäärä
Talousveden valvontatutkimusohjelman mukaisia näytteitä	n. 20 kpl
Uima-allasvesinäytteet	n. 75 kpl
Uimarantavesinäytteitä (myös talviuintipaikat)	n. 40 kpl

Vesinäytteet tutkitaan pääsääntöisesti Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:ssä, mikä on Ruokaviraston hyväksymä laboratorio ja sillä on akkreditoidut tutkimusmenetelmät. Muina tutkimuslaboratoriona käytetään tarvittaessa THL:n Asiantuntijamikrobiologia-yksikköä, Ruokaviraston virologian ja mikrobiologian yksikköjä sekä Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan elintarvike- ja ympäristöosastoa.

4.8.2 Muu näytteenotto

Sisäilman terveyshaitan selvittämiseen kuuluvat tutkimukset tai näytteenotot ohjataan ostamaan kyseiseen toimintaan pätevytyneeltä rakennusterveysasiantuntijalta. Ulkopuolisella asiantuntijalla tulee olla terveydensuojelulain (763/1994 myöhemmin tehtyine muutoksineen) 49 §:n mukaisesti tarvittava asiantuntemus ja pätevyys. Mahdolliset tutkittavat näytteet tulee tutkituttaa terveydensuojelulain (763/1994) 49 a §:n mukaisesti Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa.

4.9 Terveydensuojelulain mukaisen valvonnan painopisteet

Terveydensuojelun painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan lainsäädäntömuutokset. Terveydensuojelun painopisteinä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuosille 2020-2024 on omavalvonnan tukeminen sekä elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö.

Elinympäristöterveyden edistämisen ja yhteistyön muotoja ovat mm. sisäilmatyöryhmiin osallistuminen, lausuntojen antaminen, yhteistarkastukset, häiriötilanteisiin varautuminen, viranomaisyhteistyö, neuvottelut, ohjaus ja neuvonta.

Taulukossa 9 on esitetty valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman tavoitteet vuosille 2020 – 2024.

Taulukko 9 Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman painopisteet 2020-2024. Kursiivilla on merkitty ympäristöterveyspalvelujen omat painopisteet.

	2020 -2024 Terveydensuojelun painopisteet
Omavalvonnan tukeminen	<ul style="list-style-type: none"> • Toiminnanharjoittajien tukeminen riskien tunnistamisessa, joista voi aiheutua terveyshaittaa ja toiminnanharjoittajan omavalvonnan korostaminen säännöllisen valvonnan riskinarvioinnissa • Omavalvonnan tukeminen tarkastuskäynnillä tai esim. toiminnanharjoittajille lähetetyllä lyhyellä kyselyllä, jonka tuloksia voidaan hyödyntää mm. riskinarvioinnissa, toiminnanharjoittajille suunnatussa neuvonnassa ja ohjauksessa • <i>Toiminnanharjoittajien ohjaus kiinteistöjen talousvesijärjestelmien riskienhallinnassa</i>
Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö	<ul style="list-style-type: none"> • Terveyshaittojen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy viranomaisten yhteistyönä • Terveydensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa; <i>annetaan lausuntoja kaavoitus- ja ympäristölupaprosessissa ja ollaan mukana mm. tuulivoimahankkeiden ohjausryhmissä</i>
<i>Talousvettä toimittavien laitosten valvonnan tehostaminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Jatketaan talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointia ja -hallintaa yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa</i> • <i>Vesilaitosten valvontatutkimusohjelmien päivittäminen</i> • <i>puuttuvien vedenjakelualuiden paikkatietojen toimitamisen valvonta (maaliskuuhun 2024 mennessä)</i>

5. Tupakka- ja nikotiinivalmisteiden valvonta

5.1 Tupakkalain valvonnan tavoitteet

Tupakkalain tavoitteena on tupakoinnin loppuminen vuoteen 2030 mennessä. Kunta huolehtii alueellaan paikallisesta toiminnasta tupakoinnin lopettamiseksi. Erityisesti alle 18 -vuotiaiden altistumista tupakansavulle pyritään vähentämään.

Uusi tupakkalaki (549/2016) on ollut voimassa 15.8.2016 lähtien. Ylä-Savon ympäristölautakunta on siirtänyt tupakkalain mukaista päätösvaltaa viranhaltijoille 12.1.2023 § 3.

Valvira ohjaa aluehallintovirastoja ja kuntia niille tupakkalain perusteella kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Aluehallintovirasto ohjaa kuntia tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten toimeenpanossa aluehallintoviraston alueella. Tässä valvontasuunnitelman päivityksessä on huomioitu Valviran valvontaohjelman periaatteet.

5.2 Tupakkalain valvonnan sisältö

5.2.1 Lupamenettely

Tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä saa myydä tai muutoin luovuttaa vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Liikennevälineessä tapahtuvaan tupakkatuotteiden myyntiin luvan kuitenkin myöntää luvanhakijan kotikunta.

Poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden, sähkösavukelaitteiden, tupakan vastikkeiden (esim. nikotiinittomat sähkösavukenesteet, yrttinuuska) ja tupakointivälineiden myynti on vapaasti harjoitettavaa elinkeinotoimintaa, joka ei edellytä erillistä lupaa tai ilmoitusta.

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupa myönnetään kirjallisesta hakemuksesta, jos hakija on esittänyt hyväksyttävät laissa mainitut asiapaperit ja selvitykset. Myyntiluvasta peritään hyväksytyyn taksaan mukainen maksu. Lisäksi peritään vuosittain ympäristölautakunnan hyväksymän asiakasmaksujen mukaisesti, myyntipistekohtainen valvontamaksu siltä, jolla on 44 §:ssä tarkoitettu tai vanhan tupakkalain nojalla myönnetty vähittäismyyntilupa, sekä siltä, joka on tehnyt tämän lain 50 §:ssä tarkoitetun tukkumyynti-ilmoituksen.

5.2.2 Tupakointikiellon määrääminen asuntoyhteisöön

Asuntoyhteisö voi hakea ympäristöterveyspalveluilta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Hakemuksessa tarkoitettujen tilojen haltijoita on kuultava ennen hakemuksen tekemistä.

Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden tai muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin. Tupakointikielto saadaan määrätä asuinhuoneiston asuintilaan vain, jos savun kulkeutumista ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä ja asuintilan haltijalle on ennen kiellon määräämistä varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään.

Kunnan on peruutettava määräämänsä tupakointikielto asuntoyhteisön hakemuksesta, jos kielto ei muuttuneiden olosuhteiden vuoksi ole enää perusteita. Kielto voidaan peruuttaa myös tilan haltijan hakemuksesta, jos asuntoyhteisö ei olennaisesti muuttuneista olosuhteista huolimatta hae kiellon peruuttamista.

5.2.3 Tupakkalain mukaiset tarkastukset

Tupakkalain 8 §:n mukaan kunnallinen valvontaviranomainen huolehtii alueellaan paikallisesta toiminnasta tupakoinnin lopettamiseksi.

Kunta valvoo alueellaan:

- 1) tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiinesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä omavalvontaa koskevien säännösten noudattamista;
- 2) tässä laissa säädettyjen markkinointi- ja esilläpitokieltoja koskevien säännösten noudattamista;
- 3) tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevien säännösten noudattamista.

Tupakkalain toteutumista voidaan valvoa samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Esimerkiksi elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin kohdistuvan elintarvikelain valvonnan yhteydessä on luontevaa yhdistää myös tupakkalain mukaisten tuotteiden sekä lääkelain perusteella nikotiinikorvausvalmisteiden valvontaa. Valvontaohjelman suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistettuihin kohdetyyppeihin (esim. päiväkoteihin, kouluihin ja virastoihin) voidaan kohdistaa suunnitelmallista valvontaa silloin, kun valvontakohdetyyppi on valvontaohjelman painopistealueena. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistuneiden kohdetyyppien osalta tupakkalain toteutumista valvotaan muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä.

Tupakkalain mukaista valvontaa tekee ympäristöterveyspalveluissa neljä ympäristöterveystarkastajaa. Valvonta on sisällytetty heidän tehtäviinsä muiden tehtävien rinnalla. Tupakkavalvontaan läheisesti liittyvä nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta tehdään samalla.

5.2.4 Kiellot ja vähittäismyyntiluvan peruuttaminen

Kiellot

Jos kunta valvontatehtävässään havaitsee alueellaan tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaista toimintaa, kunta voi kieltää tällaisen toiminnan.

Vähittäismyyntiluvan peruuttaminen

Kunta voi peruuttaa 44 §:ssä tarkoitetun vähittäismyyntiluvan vähintään viikon ja enintään kuuden kuukauden määräajaksi, jos vähittäismyyntiluvan haltija kunnan tai muun valvontaviranomaisen kirjallisesta varoituksesta taikka rikosoikeudellisesta seuraamuksesta huolimatta:

1. myy tai muutoin luovuttaa tupakkatuotteita, sähkösavukkeita, täyttösäiliöitä, nikotiinesteitä, höyrystettäväksi tarkoitettuja nikotiinittomia nesteitä tai poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita, joiden vähittäismyyntipakkaukset ovat 5 luvun säännösten vastaisia;
2. jättää ilmoittamatta 49 §:ssä tarkoitettuja olennaisia tietoja;
3. 51 §:n vastaisesti myy tai muutoin luovuttaa savuttomia tupakkatuotteita;
4. 53 §:n vastaisesti myy tai muutoin luovuttaa tupakkatuotteita, tupakan vastikkeita, tupakointivälineitä, sähkösavukkeita tai nikotiinesteitä alle 18-vuotiaalle taikka 56 §:n vastaisesti sallii alle 18-vuotiaan myydä tai muutoin luovuttaa mainittuja tuotteita;
5. 57 §:n vastaisesti myy tai muutoin luovuttaa tupakkatuotteita, tupakan vastikkeita, tupakointivälineitä, sähkösavukkeita tai nikotiinesteitä automaattisesta myyntilaitteesta;
6. 58 §:n vastaisesti myy tai muutoin luovuttaa tupakkatuotteita, sähkösavukkeita tai nikotiinesteitä kuluttajalle etäviestintä käyttäen;
7. 68 §:n vastaisesti markkinoi tupakkatuotteita, tupakan vastikkeita, tupakointivälineitä, tupakkajäljitelmiä, sähkösavukkeita tai nikotiinesteitä;

8. 71 §:n vastaisesti pitää tupakkatuotteita, tupakan vastikkeita, sähkösavukkeita tai nikotiinineiteitä taikka niiden tavaramerkkejä esillä myyntipaikassa.

Kunta voi peruuttaa vähittäismyyntiluvan pysyvästi, jos vähittäismyyntiluvan haltija luvan määräaikaisesta peruuttamisesta huolimatta jatkaa tai uudistaa 1 momentissa tarkoitettua lainvas- taista toimintaa eikä tekoa ole pidettävä vähäisenä.

5.3 Valvontakohteet

Tupakkalain suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat esimerkiksi tupakointitilalliset ravintolat, tupakkatuotteiden, nikotiinineiteiden ja tupakointivälineiden myyntipaikat ja tupakkatuotteiden tukkumyyntipaikat. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohdetyypit, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kielletty. Tällaisia kohdetyyppejä ovat muun muassa täysin savuttomat ravintolat, päiväkodit ja oppilaitosten sisätilat ja ulkoalueet sekä virastojen ja viran- omaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatut sisätilat.

Ympäristöterveyspalvelujen toiminta-alueella voimassaolevia tupakanmyyntilupia on n. 50 kpl.

5.4 Tarkastussuunnitelma

Tarkastustiheyksissä ja tarkastukseen käytettävässä ajassa noudatetaan Valviran antamia oh- jeita. Tarkastustiheys perustuu Valviran laatimaan riskinarviointiin, koska kohdekohtaista riskin- arviota ei ole tehty.

Ohjelmakauden aikana tarkastuksia voidaan lisäksi kohdentaa riskinarvioinnin perusteella, mi- käli kohdekohtainen riskinarviointi päätetään laatia. Tupakkatuotteiden ja nikotiinineiteiden myynnin osalta valtakunnallisen valvontatiheyden tarkastustiheyttä ei ole perusteltua vähentää riskinarvion perusteella.

Riskiä lisääviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi:

- valvontahistoriasta ilmenevät aiemmat rikkomukset taikka muulla tavoin ilmenevä kielteinen tai piittaamaton suhtautuminen tupakkalain säännöksiin
- omavalvonnan puutteellisuus
- myyntitilan läheisyys suhteessa oppilaitoksiin tai muihin alle 18-vuotiaiden suosimiin paikkoihin
- tietty ajankohta (koulun alkaminen syksyllä)
- tupakansavulle altistuvien ihmisten suuri määrä ja mahdollinen erityisryhmä (lapset, nuoret, vammaiset, sairaat)

Tupakkalain valvontakohteiden lukumäärä ja suunnitellut on esitetty liitteessä 3.

5.5 Valvonnan painopisteet ja projektit

Valtakunnallisia tupakkalain valvontaohjelman tavoitteita vuosille 2020 – 2024 ovat yhteistyö ennaltaehkäisevän päihdetyön kanssa, omavalvonnan tukeminen sekä laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö.

5.5.1 Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Tätä teemaa tukee tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelman toinen

painopiste, yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa. Eri tahojen välinen yhteistyö on keskeisessä roolissa myös EPT-lain soveltamisessa.

Tätä tavoitetta on edistetty osallistumalla ehkäisevää päihdetyötä kunnassa tai seudulla harjoittavien tahojen toimintaan. Vuoden 2023 alusta terveydenedistäminen on kuntien tehtävä ja ympäristöterveyspalvelut tulee tekemään yhteistyötä hyvinvointialueen ja kuntien kanssa.

Painopisteen tavoitteena on kehittää tupakkalakia valvovien viranomaisten ja ehkäisevän päihdetyön yhteistyötä niin, että yhteistyön tulokset tukisivat sekä tupakkalain että EPT-lain tavoitteiden toteutumista.

5.5.2 Omavalvonnan tukeminen

Tupakkalain valvonta tukeutuu viranomaisvalvonnan lisäksi toiminnanharjoittajien itse harjoittamaan valvontaan ja toiminnansäätelyyn (”omavalvonta”). Tupakkalaissa omavalvontasuunnitelman laatimisvelvollisuudesta on erikseen säädetty tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden myynnin sekä tupakointilallisten ravitsemisliikkeiden osalta. Näiltä osin omavalvonta on elinkeinonharjoittajalle pakollista. Tupakkalakia valvovan viranomaisen toiminnalla voidaan lisäksi tarjota esimerkkejä ja herättää keskustelua sellaisista omavalvonnan sovellusalueista, jotka eivät suoraan seuraa elinkeinonharjoittajalle säädetyistä velvollisuuksista.

Valvontakohteiden riskinarvioinnin näkökulmasta toiminnanharjoittajien omavalvonnalla ja sen toimivuudella on merkittävä rooli. Omavalvonnan toimivuuden arvioinnin osalta on perinteisesti tukeuduttu pääasiassa tarkastuksilla saatuun valvontatietoon, mikä ei välttämättä tue valvontakohteen ajantasaista riskinarviointia parhaalla mahdollisella tavalla.

Painopisteen tavoitteena on auttaa parantamaan toiminnanharjoittajien omavalvonnan laatua, lisätä valvonnan näkyvyyttä ja vaikuttavuutta sekä edistää valvontakohteista tehtävää riskinarviointia.

5.5.3 Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin on tullut 20.5.2019 alkaen pakollisina ominaisuuksina turvaominaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyjärjestelmän mukainen yksilöllinen tunnistus. Näiden pakkausmerkintöjen avulla pystytään varmistumaan tupakkatuotteen aitoudesta sekä jäljittämään tuote valmistuksesta aina vähittäismyyntiin asti. Vähittäismyyntipakkausten uusien pakollisten merkintöjen tarkoituksena on ehkäistä tupakka-tuotteiden laitonta kauppaa.

Tupakkalain mukaisessa myynnin valvonnassa kiinnitetään vähittäismyyntipakkausten osalta erityistä huomioita uusiin pakollisiin merkintöihin. Painopisteen tavoitteena on varmistaa, että tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten uusien pakollisten merkintöjen valvontaa suoritetaan osana myyntipaikan valvontaa silloin, kun tarkastus kattaa myös vähittäismyyntipakkausten merkinnät.

Lisäksi valtakunnallisena tavoitteena on edistää viranomaisten välistä yhteistyötä tupakkatuotteiden laittoman kaupan ehkäisyn näkökulmasta. Vuosina 2022–2024 toteutetaan ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä keskittymällä valvonnassa niihin osa-alueisiin, joissa kunnilla ja Valviralla on päällekkäistä valvontatoimivaltaa.

Lääkelain mukaista nikotiinituotteiden vähittäismyyntin valvontaa tehdään pääsääntöisesti tupakkalain mukaisen valvonnan kanssa samanaikaisesti.

6. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO

6.1 Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO)

Ruokaviraston laatiman eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman tavoitteena on tehostaa ja yhdenmukaistaa eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa sekä ohjata eläinlääkäripalveluiden järjestämistä. Tarkoituksena on lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua ohjaamalla valvontasuunnitelmien laatimista aluehallintovirastoissa ja kunnissa. Tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä ja varmistaa toiminnanharjoittajien samanarvoinen asema suhteessa valvontaan. Ohjelma sisältää lisäksi eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua koskevat yleiset tavoitteet. Ohjelmalla pyritään varmistamaan, että vastuutahot varaavat riittävät henkilö- ym. resurssit valvontatehtäviin ja eläinlääkäripalveluihin koko maassa.

Ohjelmasta säädetään eläinlääkintähuoltolain (Elhl, 765/2009) 8 §:ssä ja valtioneuvoston asetuksessa eläinlääkintähuollosta (1031/2009) 1 §:ssä.

Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa (297/2021), eläintautilaissa (76/2021), eläinten hyvinvointilaissa (693/2023), eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006) sekä Eläinkuljetusasetuksessa [Neuvoston asetus (EY) N:o 1/2005 eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta], eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014), sivutuotelaissa (517/2015) ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013).

6.2 Kunnan valvontasuunnitelma

Kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto (AVI) ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista (ElhL 10 §).

Painopistealueet vuodelle 2024 ovat pääosin Ruokaviraston ja AVIen suorassa ohjauksessa toteutettavia asioita. Ympäristöterveyspalveluissa huolehditaan siitä, että käytettävissä on henkilöresurssia Itä-Suomen aluehallintoviraston ohjaamiin valvontatehtäviin. Tämän vuoksi Iisalmen kaupunki on palkannut määräaikaisen ympäristöterveystarkastajan tekemään eläinsuojeluvälvontaa, kun toista valvontaeläinlääkärin virkaa ei toistaiseksi ole saatu täytettyä.

6.3 Voimavarat

6.3.1 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Kunta järjestää alueellaan peruseläinlääkäripalvelut, kiireellisen eläinlääkäriavun sekä elintarvikkeiden turvallisuuden valvonnan ja kunnaneläinlääkärille säädettyjen tehtävien hoidon siten kuin eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009) määrätään. Kunnassa näistä tehtävistä huolehtii kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen elin. Iisalmen kaupungin Ylä-Savon ympäristölautakunta vastaa ko. tehtävistä.

Eläinlääkintähuoltolain mukaisten tehtävien hoitamista varten kunnassa on oltava tarpeellinen määrä kunnaneläinlääkäriin virkoja. Jos kunnassa on useampi kuin yksi kunnaneläinlääkäriin virka, kunnan on määrättävä kunnaneläinlääkäreiden keskinäisestä tehtävänjaosta. (ElhL 16 §)

Ympäristöterveyspalveluissa on praktikkoeläinlääkäreiden virkoja 12. Lisäksi on kaksi valvonta-eläinlääkäriin virkaa sekä viisi klinikkaeläinhoitajan toimea. Varsinaista Eläinlääkintähuollon hallinnollisista tehtävistä vastaa ympäristöterveydenhuollon päällikkö. Toista valvontaeläinlääkäriin virkaa ei ole saatu täytettyä, kun virka vapautui 28.2.2023. Tämän vuoksi Iisalmen kaupunki on palkannut määräaikaisen ympäristöterveystarkastajan hoitamaan eläinsuojelutehtäviä.

Valvontaeläinlääkärit tekevät erityislainsäädännössä kunnaneläinlääkäreille annettuja viranomaistehtäviä kuten eläinsuojelulain, eläintautilain, sivutuoteasetuksen, eläinten merkitsemisestä ja rekisteröinnistä annetun lainsäädännön mukaisia tehtäviä. Lisäksi toimeksiantotehtäviä lääkityslainsäädännön, tuonti- ja vientisäännösten ja vierasainevalvonnan ja em. lainsäädännön tehtäviä. Valvontaeläinlääkärit suorittavat elintarvikelain mukaista alkutuotannon valvontaa kuten maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset.

Praktikkoeläinlääkärit vastaavat peruseläinlääkäripalveluista, kiireellisestä eläinlääkäriavusta ja pääasiallisesti tuotantoeläinten terveydenhuollosta. Päivystysaikoina praktikot vastaavat akuuttien eläinsuojelutapausten hoitamisesta. Praktikkoeläinlääkärit myös sijaistavat valvontaeläinlääkäreitä tarkastuksilla ja osallistuvat eläintautinäytteenottoihin tarvittaessa.

Klinikkaeläinhoitajat avustavat eläinlääkäreitä, tekevät laboratoriomäärityksiä, vastaavat yleisestä järjestyksestä ja instrumenttihuollosta.

6.3.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Eläinlääkäreitä palkattaessa (myös viransijaisiksi) edellytetään laillistamistodistusta tai todistus väliaikaisesta oikeudesta eläinlääkäriammattin harjoittamiseen. Mikäli kirjallista asiakirjaa viransijaisen osalta ei ole vielä käytettävissä, varmistetaan kelpoisuus eläinlääkärirekisterin internet -hakupalvelusta tai puhelimitse Ruokavirastosta.

Mikäli palvelukseen tulee muussa EU/ETA –maassa kuin Suomessa valmistunut eläinlääkäri tai viransijaisuuskelpoisuuden omaava opiskelija, joka ei ole perehtynyt Suomen eläintauti-, eläinsuojelu- tai elintarvikelainsäädäntöön, hän ei osallistu näiden tehtävien hoitamiseen. Pääasiasahan nämä tehtävät hoitaakin valvontaeläinlääkäri ja hänen poissa ollessaan kelpoisuuden omaava praktikkoeläinlääkäri.

Kaikille eläinlääkäreille pyritään mahdollistamaan koulutussuunnitelmalla ja määräraharavaruuksella tarvittava ammatillinen täydennyskoulutus. Videovälitteisen koulutuksen lisääntyminen parantaa mahdollisuuksia osallistua kattavammin koulutuksiin. Koulutuksiin osallistujat jakavat koulutuksessa saatua tietoa kollegoille. Uusille viranhaltijoille / viransijaisille pyritään järjestämään riittävä perehdytys.

6.4 Tietojärjestelmät

Vuoden 2024 alusta eläinlääkintähuollon ohjelmisto vaihdetaan KliniQ-järjestelmään. Valtakunnallisia tietojärjestelmiä hyödynnetään tarpeen mukaan ja tarkoituksena on, että jokainen viranhaltija anoo niihin virkatehtävissään tarvitsemansa käyttöoikeudet. Tällaisia tietojärjestelmiä ovat muun muassa Eläintenpitäjärekisteri, Traces NT, Naseva, Sikava ja ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmä VATI sekä valvonnan viranomaisstranet eli Pikantti, joka on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu.

6.5 Maksut

Ylä-Savon ympäristölautakunta hyväksyy asiakasmaksut, jotka tarkistetaan pääsääntöisesti vuosittain. Asiakasmaksuissa määritellään valvontamaksujen suuruus. Vuoden 2023 alusta kaikilla kunnaneläinlääkäreiden vastaanotoilla on otettu käyttöön klinikkamaksut.

Eläinlääkäripäivystyksen puhelinnumero arkisin klo 16 jälkeen ja viikonloppuisin seuraavaan arkiamuun klo 8 saakka on maksullinen. Puhelun hinta on 1,12 €/min + pvm/mpm, sis. alv. 24%.

Valvontatehtävien hoitamisesta praktikkoeläinlääkäreille on maksettu käytetyn ajan perusteella 60 €/h erilliskorvauksena ja lisäksi matkakorvaukset. Myös silloin, jos praktikko on joutunut lähtemään valvontaeläinlääkärin avuksi (pyynnöstä), on maksettu korvaus samalla periaatteella. Päivystysaikana praktikkoeläinlääkäreille on maksettu erilliskorvaus korotettuna kunnallisen eläinlääkäritaksan korotusprosentin mukaan.

Uuden eläinten hyvinvointilain myötä osa eläinsuojeluvalvonnasta tulee maksulliseksi. Tarkempaa tietoa ei tällä hetkellä suuruudesta ja laskuttamisesta.

6.6 Valvonnan toimeenpano

Kunnan on huolehdittava eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten lääkitsemislaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti. (EhL 15 §)

Ylä-Savossa eläinlääkintähuoltolain (765/2011) 15 §:n mukainen valvonta on eriytetty praktiikasta.

Valvontaeläinlääkäreiden lyhyiden poissaolojen aikana sekä akuuteissa tapauksissa virka-ajan ulkopuolella praktikkoeläinlääkärit hoitavat valvontaeläinlääkärille kuuluvia tehtäviä. Praktikkoeläinlääkäreille tehtävistä suoritetaan paikallisen sopimuksen mukainen tuntikorvaushinta ja kilometrikorvaukset.

Valvontaeläinlääkäreiden toimipaikat sijaitsevat Kiuruvedellä. Valvontaeläinlääkäreillä on käytävissä ATK-laitteet ja verkkoyhteydet sekä muut valvonnan kannalta tarpeelliset välineet. Valvontaeläinlääkärit ja muut kunnaneläinlääkärit dokumentoivat suoritteensa lainsäädännön ja mm. aluehallintoviraston (maksatukset) vaatimusten mukaisesti. Valvontaeläinlääkärit antavat myös lainsäädännön edellyttämät ilmoitukset Itä-Suomen aluehallintovirastolle ja muille viranomaisille.

Myös praktikkoeläinlääkärit raportoivat eläintauti-, eläinsuojelu- ja lääkekirjanpidon sekä muista mahdollisista tarkastuksista Itä-Suomen aluehallintovirastolle. Eläinsuojelutarkastuksista, ja tarpeen mukaan muusta asiasta, tehdään ilmoitus myös poliisille. Lisäksi valtion maksamista suoritteista tehdään ilmoitus ympäristöterveyspalveluiden hallintosihteerille, joka kerää valtiolle menevän laskutuksen ja lähettää laskutuskoosteen aluehallintovirastoon. Pääosa praktikkoeläinlääkäreiden asiakaskäynneistä on saatu sähköisesti Provet-yhtymäraportin kautta, jatkossa raportit saadaan Provet Cloudista.

Eläinlääkintähuollon suunnitelmallisen valvonnan suunnitellut tarkastukset on kerätty liitteeseen 4. Niissä tapauksissa, missä lainsäädäntö sallii harkintaa, valvontaa toteutetaan riskiperusteisena.

Vuoden 2024 valvontaresursseihin vaikuttaa negatiivisesti uuden eläinten hyvinvointilain käyttöönotto sekä valvontaeläinlääkäreiden tietojärjestelmien ja asiakirjojen hallinnan kehittäminen.

7. Eläinten terveyden valvonta

7.1 Eläintautivalmius

Ympäristöterveyspalveluilla on suunnitelma toimintojen järjestämisestä normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Suunnitelmissa varaudutaan varmistamaan välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoitaminen myös normaalista poikkeavissa tilanteissa.

Eläintauti- ja zoonosivalmiudesta vastaa normaalioloissa virka-aikana pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit. Yksi praktikkoeläinlääkäri ja yksi valvontaeläinlääkäri toimivat myös Itä-Suomen aluehallintoviraston valmiuseläinlääkärinä.

7.2 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset sekä eläintaudeista ilmoittaminen

Jokainen virkaeläinlääkäri, joka saa tietoonsa tai epäilee lakisääteisesti vastustettavaa eläintautia tai zoonosia, on velvollinen välittömästi ilmoittamaan asiasta läänineläinlääkärille ja valvontaeläinlääkärille (EtL 76/2021, 20 §). Tietoonsa tulleista eläintautitapauksista valvontaeläinlääkäri ilmoittaa lainsäädännön mukaisesti läänineläinlääkärille, asianosaisille kunnaneläinlääkäreille, terveysviranomaisille (zoonosit) ja omalle esimiehelleen. Kunnaneläinlääkäriä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonosien esiintymisestä terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille on kirjattu eläintutilain 22 §:ään ja asetuksen (325/2021) 20 §:ää. Epäselvissä ja/tai vakavissa eläintautiongelmassa turvaudutaan aluehallintoviraston läänineläinlääkäreihin tai päivystävään läänineläinlääkäriin. Velvoite ilmoittamismenettelyistä ilmoitettavien eläintautien ja erikseen lueteltujen zoonosien osalta on kirjattu maa- ja metsätalousministeriön eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta antamaan asetukseen (1010/2013).

Vastustettavat ja ilmoitettavat eläintaudit on lueteltu lainsäädännön lisäksi Ruokaviraston internetsivuilla (<https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintautien-vastustaminen-ja-valvonta/elaintautien-luokittelu/>). Ruokavirasto myös ylläpitää julkista rekisteriä vastustettavia eläintauteja tutkivista laboratorioista.

Praktiikkaa tekevien kunnaneläinlääkäreiden tulee ilmoittaa alueella epäillyistä tai todetuista eläintaudeista Itä-Suomen aluehallintovirastoon kuukausittain.

7.3 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveysvalvonta eläimille

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaudeille on erillislainsäädännöllä säädetty zoonosivalvonnan vähimmäistasosta tai mahdollisuudesta vapaaehtoiseen terveysvalvontaan. Munintakana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja nautaeläimiä sperman keräysasemalle toimittavia, tai raakamaitoa laitokseen tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellavalvonta (MMM_a 316/2021). Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveysvalvontaan lampaiden ja vuohien maedi-visnan/CAEn, tai kalojen BKD:n varalta. (MMM_a 319/2021).

Ympäristöterveyspalvelujen toiminta-alueella on tällä hetkellä pakollisen terveysvalvonnan piirissä munintakanaloita ja satunnaisesti keinosiemennyssonneja tuottavia tiloja. Yksi tila toimittaa maitoa laitokseen pakattavaksi raakamaitona. Hevosten sperman keräysasemat 2 kpl. Lampoloita on muutama vapaaehtoisen MV -terveysvalvonnan piirissä.

Valvonnan toteuttaminen on pääosin valvontaeläinlääkäreiden vastuulla, mutta muiden kunnaneläinlääkäreiden osallistuminen valvontaan on mahdollista.

7.4 Vesiviljelylaitosten terveystarkkailu

Ympäristöterveyspalvelujen toiminta-alueella on muutama luonnonravintolammikko. Yhtään varsinaista vesiviljelylaitosta ei ole. Valvontaa suoritetaan riskiperusteisesti Ruokaviraston ja AVIn ohjeistuksen mukaisesti. Valvova viranhaltija on valvontaeläinlääkäri.

7.5 Muu eläintautivalvonta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaisesti. Näistä näytteenotoista vastaa valvontaeläinlääkäri Itä-Suomen aluehallintoviraston pyyntöjen mukaisesti. Valvontaeläinlääkäriin ohella muut kunnaneläinlääkärit voivat osallistua näytteenottoihin.

Sikojen ja siipikarjan ulkonapitokiellon valvonta

Afrikkalaisen sikaruton vastaisena varotoimenä on sikojen ulkonapito kielletty maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (404/2021). Ulkonapito on sallittua vain, jos sikojen aitaus on asetuksen vaatimusten mukainen ja toimija on tehnyt sikojen ulkonapidosta etukäteen ilmoituksen kunnaneläinlääkärille. Valvontaeläinlääkärit valvovat alueellaan sikojen ulkonapitokiellon noudattamista tarkastamalla ulkona pidettävien sikojen aitaukset ilmoituksen saatuaan tai epäilytapauksessa. Valvontaeläinlääkärit ylläpitävät tietoja niistä oman toimialueensa sikojen pitopaikoista, joissa pidetään sikoja ulkona, ja toimittavat tiedot aluehallintovirastoon vuosittain. Valvontaeläinlääkärit valvovat myös siipikarjan ulkonapitokiellon kevätkuukausina. Ulkonapito hyväksytään, jos tarhan olosuhteet ovat lainsäädännön mukaiset. Ilmoitukset siipikarjan ulkonapidosta tallennetaan teaksiin. Aluehallintovirastot kokoavat tiedot ja toimittavat koosteen Ruokavirastolle vuosittain.

7.5.1 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Kunnaneläinlääkäri valvoo sukusolujen ja alkuiden keräysasemia ja suorittaa niissä säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että ne täyttävät hyväksymiselle säädetyt edellytykset ja että toiminnalle säädetyt vaatimukset ja hyväksymispäätöksessä asetettuja ehtoja noudatetaan. Valvonnan tulokset raportoidaan Ruokavirastoon vuosittain. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429, Komission delegoitu asetus 2020/686, Eläintautilaki 76/2021, MMMa 329/2021). Eläinten keinollisen lisääntymisen valvonnasta vastaavat valvontaeläinlääkärit kulloinkin kyseessä olevan tarpeen ja ohjeistusten mukaisesti.

8. Eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/429 (ns. eläinterveys sääntö) on alettu soveltaa 21.4.2021 alkaen. Uusi laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä (1069/2021) on astunut voimaan 1.1.2022. Lain nojalla annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä astui voimaan 24.1.2022.

Nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, siipikarjan, mehiläisten ja kimalaisten, turkiseläinten, kamelieläinten (kamelit, laamat ja alpakat), hirvieläinten (pl. porot) ja hevoseläinten pitäjien on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröidyttävä eläintenpitäjäksi oman kuntansa maaseutuelinkeinoveranomaiselle. Vesiviljelyeläinten pitäjien on rekisteröidyttävä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Samassa yhteydessä eläintenpitäjä rekisteröi pitopaikan kyseiselle eläinlajille.

Eläimistä vastuussa olevan toimijan on pidettävä luetteloa omistuksessaan tai hallinnassaan olevista eläimistä eläinlaji- ja pitopaikkakohtaisesti. Eläimistä vastuussa oleva toimija on velvollinen ilmoittamaan eläinrekistereihin (nauta, lammas, vuohi ja sika) kaikki 12 §:n mukaiset tapahtumat. Eläintenpitäjän tulee merkitä hallinnassaan olevat eläimet yksilöllisellä Eviran

tai Ruokaviraston hyväksymällä tunnistimella (nauta, lammas, vuohi ja hevonen) tai pitopaikkakohtaisella merkintätunnuksella (sika). (Laki eläintunnistusjärjestelmästä 238/2010)

Kunnaneläinlääkäri valvoo, että eläintunnistusjärjestelmälain vaatimuksia noudatetaan ja havaitessaan laiminlyöntejä ryhtyy toimenpiteisiin epäkohdan poistamiseksi.

9. Eläinten lääkitsemisen valvonta

Lain 387/2014 mukaisia viranomaisia kunnassa eläinten pitopaikoissa tehtävän valvonnan osalta ovat kunnaneläinlääkärit aluehallintoviranomaisten määräysten toteuttajina. Ympäristöterveyspalveluissa tehtävistä vastaa pääasiassa valvontaeläinlääkäri, tarvittaessa myös muut kunnaneläinlääkärit.

Eläinten lääkitseminen on Suomessa pääsääntöisesti hallittua ja lääkkeitä käytetään vain todettuun tarpeeseen. Mikrobilääkkeiden käyttö ja resistenttien mikrobien esiintyminen eläintuotannossa on kuitenkin kasvava huolenaihe. Joulukuusta 2014 eläinlääkäreillä on ollut oikeus luovuttaa lääkkeitä varalle terveydenhuoltoon kuuluville tiloille. Tämä on muuttanut erityisesti eläinlääkärien valvontaa. EU:n eläinlääkeasetusta on alettu soveltaa 28.1.2022 lähtien, mihin kunnaneläinlääkärit ovat saaneet koulutusta. Mikrobilääketiedot kerätään potilastietojärjestelmän kautta.

10. Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

Toimijoiden, jotka siirtävät jäsenvaltiosta toiseen tiettyjä eläinlajeja tai tuotteita on haettava rekisteröintiä (EIL, 60 §; MMMa 1024/2013, 4 §) tai tuontilupaa (EIL, 63 §) Ruokavirastosta.

10.1 Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirasto seuraa saapuvia eriä TRACES NT – järjestelmän avulla ja määrää kunnaneläinlääkäriin tarvittaessa tarkastamaan saapuvat erät. Mikäli aluehallintovirastolta tulee ilmoitus tai pyyntö toimenpiteistä saapuvan eläimen tai tuotteen tarkistamiseksi, tehtävän hoitaa valvontaeläinlääkäri tai tarvittaessa muu kunnaneläinlääkäri. Laiton tuonti voi tulla esiin myös vastaanotolla. Mikäli saapuva tuote tai eläin ei täytä tuonnin ehtoja, valvontaeläinlääkäri / muu kunnaneläinlääkäri neuvottelee aluehallintoviraston kanssa ja toimii saatujen ohjeiden mukaisesti. Virkaeläinlääkäri raportoi sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES NT-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2017/625 artiklat 9 - 15, Eläintautilaki 76/2021 75§). Jos kunnaneläinlääkäri ei ole mahdollisuutta itse käyttää TRACES-järjestelmää, hän voi pyytää läänineläinlääkäriä viemään tarkastuksen tuloksen järjestelmään puolestaan. Valvontaeläinlääkärien tulee käyttää TRACES NT-järjestelmää oman alueen tapahtumien seuraamiseen. Vastuu alueen TRACES NT -todistusten seuraamisesta on sekä aluehallintovirastolla että kunnaneläinlääkäriillä.

10.2 Sisämarkkinavienti

Sisämarkkinaviennissä toimijan on pyydettävä valvovalta kunnaneläinlääkärieltä lähetettävien erien tarkastamista (poikkeuksena erät, joiden vientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös toimija tai muu kuin virkaeläinlääkäri). Kaikille eläimille, kuten hyönteisille, matelijoille ja jyrtsijöille ei ole eläintautiehtoja (muualta lainsäädännöstä voi tulla ehtoja: Cites, vieraslajit, metsästys- ja kalastuslaki).

Kunnaneläinlääkäri, pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri, tarkastaa lähetysten ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429 ns. ”eläinterveys sääntö”, Komission delegeoitu asetus 2020/688, Komission delegeoitu asetus 2020/990), Eläintautilaki 76/2021 44§).

10.3 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Suomesta voidaan viedä EU:n ulkopuolelle vain sellaisia eläviä eläimiä tai eläimistä saatavia tuotteita, joiden alkuperästä voidaan riittävällä tavalla varmistua. Lisäksi elävien eläinten ja tuotteiden on oltava siten merkittyjä, että ne voidaan tunnistaa. Niiden eläinten ja tuotteiden, joiden viennille EU:n ulkopuolelle on EU-lainsäädännössä asetettu eläintautien vastustamiseen liittyviä vaatimuksia, on lisäksi täytettävä nämä vaatimukset. Viejiltä edellytetään rekisteröitymistä Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin.

Toimija vastaa edellä mainittujen vaatimusten täyttymisestä sekä kohdemaan asettamien tuontivaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä. Jos vientierä kuljetetaan kohdemaahan muun kuin EU-jäsenvaltion kautta, toimija vastaa myös kauttakulkua koskevien vaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä.

Virallisia eläinterveystodistuksia voivat vientiin myöntää ainoastaan kunnaneläinlääkärit, Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit ja poroteurastamoja valvovat aluehallintoviraston tarkastuseläinlääkärit. (EtL 76/2021 9luku, 54 §, 67 § ja 68 § § sekä MMMa 331/2021). Venäjän/Euraasian talousliiton, USA:n ja Kiinaan -viennissä edellytetään lisäksi, että todistuksia myöntävät virkaeläinlääkärit ovat osallistuneet Ruokaviraston järjestämiin vientikoulutuksiin. Em. eläinterveystodistuksille ei toiminta-alueella ole ollut tarvetta eivätkä kunnaneläinlääkärit ole osallistuneet Ruokaviraston vientikoulutuksiin.

10.4 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja Komission asetuksen 2017/625 luvun V jakson II mukainen valvonta

Kunnaneläinlääkäri antaa Tullille tarvittaessa virka-apua lemmikkieläinten tuonnin viralliseen valvontaan liittyvissä tehtävissä. Jos on aihetta epäillä, että valvonta-asetuksessa tarkoitettu eläin tai tavara on tuotu maahan ilman että tuonnille asetettuja vaatimuksia on noudatettu, kunnaneläinlääkäri ottaa yhteyttä Ruokavirastoon. Kunnaneläinlääkäri antaa tarvittaessa virka-apua Ruokavirastolle ja Tullille suorittamalla eläinten tai tavaroiden tarkastuksen, avustamalla tarkastuksen suorittamisessa tai suorittamalla eläimiin tai tavaroihin kohdistettavien toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä. (Laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta 1277/2019, 5 §).

Kunta käsittelee TRACES-ilmoitukset ja suorittaa paikallistason toimenpiteet ilmoitusten johdosta, kun se saa TRACES-järjestelmästä tai sähköpostitse tiedon, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä tai tutkimus- tai diagnostisia näytteitä. Kunta suorittaa paikallistason toimenpiteet niissä tapauksissa, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti.

Määränpäänä olevaa laitosta tai tilaa valvova viranomaisena on määränpäänä olevan laitoksen toimivaltainen viranomaisena sellaisten eläinten tai tavaroiden osalta, joiden kuljetusta ja saapumista on seurattava (monitoroidut lähetykset) rajatarkastusasemalta Euroopan unionissa sijaitsevaan laitokseen.

11. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

1.1.2024 astuu voimaan Laki eläinten hyvinvoinnista 693/2023 (HyviL). Osa muutoksista, kuten jatkuvan vedensaannin vaatimus astuu voimaan heti ilman siirtymäaikaa. Osalla muutoksista puolestaan on hyvinkin pitkiä siirtymäaikoja. Valvontaeläinlääkäreiden perehdyttäminen ja ohjaus uuden lain täytäntöönpanoon on Ruokaviraston ja Aluehallintoviraston tehtävä. Ohjaus on alkanut loppuvuonna 2023 ja jatkuu 2024.

Paikalliset eläinsuojeluviranomaiset on määritelty Eläinsuojelulain 3. luvun 36 §:ssä: *Kunnan-eläinlääkäri, kunnan terveysuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija ja poliisi valvovat tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen noudattamista kunnan alueella.* Yhteistyötoiminta-alueella eläinsuojeluvalvonta on pääosin valvontaeläinlääkärin vastuulla. Praktisoivat eläinlääkärit osallistuvat valvontaan tarpeen mukaan; esimerkiksi valvontaeläinlääkärin vapaiden aikana, normaalin työajan ulkopuolisina aikoina akuuteissa tapauksissa sekä valvontaeläinlääkärin pyynnöstä toisena tarkastajana.

Kunta suunnittelee epäilyyn perustuvan ja ilmoituksenvaraisten kohteiden eläinsuojeluvalvonnan. Erikseen on suunniteltava, kuinka varmistetaan eläinten hyvinvointi hyvinvointilain 97 §:n mukaisissa kiiretoimenpiteissä mm. selvittämällä yhteistyötahot tapausten hoitamiseksi.

11.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäilyyn perustuva eläinsuojeluvalvonta (HyviL 78 §) kattaa arvion mukaan lähes 90 % kaikesta eläinsuojeluvalvonnasta, ja suunnitelmanmukaista eläinsuojeluvalvontaa on noin 10 %. Valvontaeläinlääkäri vastaa valvonnan perusteella annettavista kielloista ja määräyksistä sekä niiden toteutumisesta. Mikäli ongelmatilanteiden osalta on tarpeellista harkita uhkasakkoa, valvontaeläinlääkäri pyytää toimenpidettä aluehallintovirastolta. Valvontaeläinlääkäri huolehtii myös 97 ja 98 §:n mukaisista kiireellisistä toimenpiteistä. Tilapäisen hoidon saamiseksi lemmikeille valvontaeläinlääkäri voi hyödyntää löytöeläinten pitopaikkoja tai eläinhoitoloita. Tuotantoeläinten osalta pyritään tekemään yhteistyötä alueen lomituspalvelujen kanssa. Valvontaeläinlääkärit voivat tarvittaessa pyytää apua praktikkoeläinlääkäreiltä tarkastusten suorittamiseen, erityisesti silloin, jos on ennakoitavissa, että tarkastuksen suorittamiseen tarvitaan praktikon erityisosaamista tai jos tapaus on muuten hankala. Pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit tekevät tarkastukset yhdessä. Jos tarkastuskohteen omistaja tai haltija on aiemmin esiintynyt uhkaavasti ja sillä keinoin pyrkinyt estämään tarkastuksen suorittamisen, pyydetään tarkastuksen suorittamiseen virka-apua poliisilta, kuten edellä tässä suunnitelmassa on kuvattu. Mikäli tällaista ilmenee tarkastuksella, keskeytetään tarkastus ja jatketaan sitä poliisin virka-avun turvin.

11.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Suunnitelmallinen eläinsuojeluvalvonta kohdistuu toiminta-alueella hyvinvointilain 60 §:n mukaiseen ammattimaiseen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaan seura- ja harraste-eläintenpitoon. Tällaisia kohteita on kartoituksen mukaan noin 30 kappaletta, ja niissä käyntitiheys on suunnitelman mukaan joka viides vuosi. Luettelo ilmoituksenvaraisista valvontakohteista on Ruokaviraston eläintenpitorekisterissä ja tehdyt tarkastusraportit valvontaeläinlääkärillä.

12. Eläinkuljetusten valvonta

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, poliisilla, kunnaneläinlääkärillä, aluehallintovirastolla, rajaeläinlääkärillä ja tarkastuseläinlääkärillä

on oikeus tarkastaa eläinkuljetus. Poliisi saa tarkastaa eläinkuljetuksen myös ilman epäilyä säästösten rikkomisesta, samoin rajaeläinlääkäri ja tarkastuseläinlääkäri toimialueillaan. Eläinkuljetusta tarkastettaessa on viranomaisella oikeus tarkastaa eläimet, kuljetuskalusto, ravinto, juotava, varusteet ja välineet sekä asiakirjat. (EKL 28 §)

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat määrätä virkaeläinlääkärit tekemään erityisiä tarkastuksia eläinkuljetuksissa. (EKL 29 §)

Kunnaneläinlääkärit ja aluehallintovirastot tekevät EU:n jäsenvaltioiden välisten sekä kolmansista maista ja kolmansiin maihin suoritettavien tiettyjen eläinlajien pitkien kuljetusten reittisuunnitelmiin liittyvät tarkastukset ja muut toimenpiteet. (eläinkuljetusasetus artikla 14)

Aluehallintovirasto suunnittelee eläinkuljetusten valvonnan. Valvontaeläinlääkärit ratkaisevat tapauskohtaisesti, miten reittisuunnitelmiin liittyvät tarkastukset ja muut toimenpiteet hoidetaan.

13. Eläimistä saatavat sivutuotteet

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (EU) N:o 142/2011 edellyttävät, että sivutuotteita käytävillä, käsittelevillä, varastoivilla ja hävittävillä laitoksilla ja toimijoilla on oltava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Valvontaviranomaiset ja heidän toimivaltansa on määritelty *laissa eläimistä saatavista sivutuotteista* (517/2015). Aluehallintovirastot ja kunnaneläinlääkärit valvovat hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita Ruokaviraston vuosittaisen valvontaohjeen mukaisesti. Ympäristöterveyspalvelujen toiminta-alueella ei ole hyväksytyjä sivutuotelaitoksia.

Sivutuotevalvonnasta vastaavat pääosin valvontaeläinlääkärit, ympäristöterveystarkastajat tekevät ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen osalta sivutuotevalvontaa. Lisäksi kyseeseen voivat tulla toimijan epäiltyjen laiminlyöntien johdosta tehtävät tarkastukset, jotka ovat toimijalle maksullisia siinä tapauksessa, että puutteita säännösten noudattamisessa todetaan.

13.1 Sivutuotteita käyttävät toimijat

Aloitettaessa MMM_A 783/2015 mukainen käsittelemättömien sivutuotteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokintaan (haaskatoiminta), on toiminnasta tehtävä ilmoitus kunnaneläinlääkärille, ympäristöterveyspalveluissa valvontaeläinlääkärille. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista ja se tehdään kirjallisesti. Ilmoituksen toiminnan aloittamisesta, lopettamisesta tai aiemmin ilmoitettujen tietojen päivittämisen voi tehdä Ruokaviraston julkaiseman eläintenpitäjä-, pitopaikka- ja haaskapaikkarekisterin sähköisen asiointin sovelluksen kautta tai toimittamalla täytetty rekisteröinti/muutosilmoituslomake haaskaruokintapaikan sijaintikunnan kunnaneläinlääkärille. Kunnaneläinlääkärille toimitettuna ilmoitus on maksullinen.

Haaskapaikan tiedot viedään haaskarekisteriin (Eläintunnistusjärjestelmästä annettu laki 238/2010). Haaskaruokintaan käytetyn sivutuotteen määrästä on tehtävä ilmoitus kuukausittain sekä sen alueen kunnaneläinlääkärille (valvontaeläinlääkäri), mistä sivutuote kerätään, että sen kunnan kunnaneläinlääkärille (valvontaeläinlääkäri), missä ruokinta tapahtuu.

Valvontaeläinlääkärit raportoivat vuosittain haaskan käyttöilmoitukset Aluehallintovirastoon.

Ympäristöterveyspalvelujen toiminta-alueella ei ole tiedossa sivutuoteasetuksen mukaisia pienpolttolaitoksia.

13.2 Sivutuotteiden hautaaminen

Kokonaisten märehitijöiden, sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten raatojen, kotiteurastuksen sivutuotteiden, pienteurastamoista ja pienleikkaamoista peräisin olevien luokan 2 ja 3 teurassivutuotteiden ja tiettyjen muiden sivutuotteiden hautaaminen on sallittua ns. syrjäisillä alueilla (MMM_A 783/2015). Kotiteurastuksen sivutuotteiden, teurastuspaikoista ja pienimuotoisista leikkaamoista peräisin olevien luokan 2 ja 3 sivutuotteiden hävitykseen sovelletaan samoja keräily- ja syrjäisiä alueita kuin kokonaisten raatojen hävitykseen. Keräilyalueilla em. sivutuotteet on käsiteltävä tai hävitettävä hyväksytyssä sivutuotelaitoksessa. Toimijan on pidettävä kirjaa haudattujen raatojen tai sivutuotteiden määrästä, luokista ja eläinlajeista sekä hautauspäivämäärästä ja -paikoista. Hautauksista on ilmoitettava aluehallintovirastolle tautitapauksissa.

Alueen kunnat kuuluvat nautojen ja lampaiden raadonkeräilyalueeseen, sikojen osalta syrjäiseen alueeseen.

Valvonta näissä sivutuoteasioissa on alueellamme rikkomusepäilyyn perustuvaa tai Avin määräksestä, jota valvontaeläinlääkärit tarvittaessa toteuttavat.

14. Ehdollisuuden valvonta

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa ovat viljelijöitä velvoittavat ns. täydentävät ehdot. Näiden ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja EU:n osittain rahoittamien ympäristötuen, luonnonhaittakorvauksen ja eläinten hyvinvointituen maksamisen edellytyksenä.

Kunnaneläinlääkäreiden tekemät viranomaistarkastukset voivat johtaa ehdollisuuden valvontaan Aluehallintovirastossa, jos indikaattorikohtaisissa havaitaan puutteita tai lain rikkomista. Valvontaeläinlääkäriin tai muun virkaeläinlääkäriin tulee toimittaa selkeät tarkastuspöytäkirjat viivytyksettä Itä-Suomen aluehallintovirastoon mahdollista tukivalvonnan laajentamista varten.

15. Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

15.1 Peruseläinlääkäripalvelut

Kunnan/yhteistoiminta-alueen on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaittensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella (ElhL 11 §). Alueella on noin 450 nautatilaa, joista lypsykarjatiloja 320. Sikatiloja on 11 ja lammastiloja n.30.

Muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on kuitenkin järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella (ElhL 11 §). Muiden kotieläinten (lemmikit) määräksi alueella on arvioitu noin 4200 kappaletta. Koska ympäristöterveyspalvelujen toiminta-alueella ei ole saatavilla riittävästi niille tarkoitettuja yksityisiä palveluja, myös niille pyritään järjestämään perustason palvelut.

Peruseläinlääkäripalveluilla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa (ElhL 3 §).

Lain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennalta ehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojellullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut.

15.2 Puhelinneuvonta

Eläinlääkintähuollon asiakkailta on mahdollisuus saada puhelinneuvontaa kaikkina vuorokauden aikoina. Ei-kiireellisiä tapauksia koskeva neuvonta on keskitetty arkaamuille (ma – pe) klo 8.00 – 9.00. Vastaanottoajan jälkeen puhelut, ja näin myös kiireinen puhelinneuvonta, ohjataan Iisalmessa ja Kiuruvedellä keskitettyyn päivänumeroon, johon vastataan kello 16 asti. Sonkajärvellä ja Vieremällä kiireellisiin puheluihin vastaavat töissä olevat eläinlääkärit. Päivystysaikoina palvelee kaksi keskitettyä maksullista puhelinnumeroa kiireellisiä tapauksia varten.

15.3 Sairaanhoido

Eläinten sairaanhoidopalveluita tarjotaan tarpeen mukaisesti arkisin virka-aikana. Hyötyeläimiä hoidetaan niiden pitopaikoissa, missä suoritetaan myös tarvittavat leikkaukset (nautojen vierasesineleikkaukset, juoksutusmahaleikkaukset ja keisarileikkaukset). Lemmikkieläimiä hoidetaan kaikkien kuntien vastaanotoilla. Vaativimmat sairaustapaukset sekä lemmikkieläinten röntgen-tutkimusta edellyttävät toimenpiteet tehdään Iisalmessa Ylä-Savon eläinklinikalla.

15.4 Ennaltaehkäisevä terveydenhuolto

Peruseläinlääkäripalvelua suunnataan entistä enemmän ennaltaehkäisevään toimintaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämiseksi. Tuotantoeläintiloille tarjotaan kattavasti kansalliseen terveydenhuolto-ohjelmaan liittyvät palvelut (Naseva ja Sikava). Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot ja kastroitiot sekä koirien kastroitiot ovat normaalia peruseläinlääkäripalvelua, ja kaikkia edellä mainittuja palveluja on saatavissa eläinlääkintähuollossa.

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Tällä hetkellä tällaisia ohjelmia ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava. (ElhL 11 § ja 12 §)

Tiloilla on taloudellisesti merkittäviä tuotantosopimuksia, joissa yhtenä ehtona on terveydenhuoltosopimusten solmiminen eläinlääkärien kanssa, ja sopimukseen kuuluvien tarkastuskäyntien toteuttaminen ajoissa ja vaaditussa laajuudessa. Vastuu tarkastuskäynneistä sopimisesta on toimijalla.

Kunnan praktikkoeläinlääkäriresurssit on mitoitettu siten, että henkilöstöä riittää tuotantoeläinten terveydenhuoltotehtäviin. Kaikki praktikkoeläinlääkärit osallistuvat terveydenhuoltotyöhön. Terveydenhuoltosopimuksia on alueella tehty n. 400:lla nautatilalla ja n. 10:llä sikatilalla.

15.5 Eläinten lopetus

Kotieläinten ja eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluvat tarjolla oleviin peruseläinlääkäripalveluihin. Luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta syntyneet kulut eläinlääkäri laskuttaa kunnalta ja kunta voi laskuttaa Itä-Suomen aluehallintovirastolta.

15.6 Todistukset

Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen perustutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten kuuluu peruseläinlääkäripalveluun.

15.7 Yksityinen palvelutarjonta

Kunnan on palvelun mitoitusta suunniteltaessa otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut. Kunnan on välttämätöntä järjestää arkipäivisin virka-aikana peruseläinlääkäripalvelu muille kotieläimille kuin hyötyeläimille vain, jos palvelua ei ole muuten saatavissa yhteistoiminta-alueella. (EhL 10 § ja 11 §)

Eläinlääkintähuoltolain 13 § edellyttää, että kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäripalvelua alueellaan olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokaudenaikoina.

Alueella toimivat yksityiset palveluntarjoajat eivät pysty tarjoamaan kattavaa peruseläinlääkäripalvelua muille kuin hyötyeläimille. Kunnan on välttämättä järjestettävä nämä palvelut virka-aikana.

15.8 Kiireellinen eläinlääkäripalvelu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäripalvelua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina. (EhL 13 §)

Kiireelliseen eläinlääkäripalveluun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet kaikkina vuorokauden aikoina ja tämä palvelu tarjotaan sekä tuotanto- että muille eläimille. Kiireellistä eläinlääkäripalvelua ovat muun muassa nautojen poikimahalvaushoidot, hevosten konservatiiviset ähkyhoidot, eri kotieläinten akuutit tulehdus- ja kiputilat, ompelua vaativat haavat sekä sokin hoito, synnytyssapu ja eläimen hengen pelastamiseksi välttämättömät kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä.

Pieneläinten luunmurtumissa suoritetaan välttämätön immobilisaatio. Kotieläinten ja eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopettaminen eläinsuojelullisin perustein kuuluu kiireelliseen eläinlääkäripalveluun. Kiireellisen eläinlääkäripalvelun tavoitteena on ensiaputyypinen toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja.

Kunnan on järjestettävä päivystyspalvelu virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäripalvelua varten yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. (EhL 13 §)

Eläinlääkäripäivystys järjestetään alueella siten, että samanaikaisesti päivystää kaksi eläinlääkäriä, jotka jakavat päivystystehtävät kulloinkin tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Tämän mahdollistaa kuntien hyötyeläinten omistajille maksama subventio. Järjestelyä voidaan soveltaa myös eläinlääkintähuoltolain pyrkimykseen pieneläin- ja suurelänpäivystyksen eriyttämisestä. Alueella on käytössä kaksi päivystysnumeroa eli keskitetty yhteydenotto palvelu (läntinen 0600 11677 ja itäinen 0600 11678). Asiakkaan soittaessa päivystysnumeroon puhelu yhdistyy vuorossa olevalle eläinlääkärille.

Kiireellinen eläinlääkäripalvelu on päivystysalueella järjestettävä siten, että kotieläimiä, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkäriin vastaanotolle, ja kotieläimiä, joille annettava eläinlääkäripalvelu edellyttää eläinlääkäriin käyntiä eläimenpitopaikassa, hoitaa pääasiassa eri henkilökunta. Tästä vaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa päivystysalueella, jonka eläintiheys on pieni tai jossa sellaisten kotieläinten, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkäriin vastaanotolle, osuus kaikista päivystysalueella pidettävistä kotieläimistä on vähäinen tai se on muusta erityisestä syystä perusteltua. (EhL 13 §)

Tuotanto- ja lemmikkieläinpäivystystä ei ole varsinaisesti eriytetty, koska päivystysaikana hoidettavien eläinten määrä on sellainen, ettei ole järkevää eikä kustannustehokasta järjestää

erillispäivystyksiä. Eriyttäminen olisi lisäksi hyvin ongelmallista, koska alueella ei ole yksityisiä palveluja, ja pelkästään kunnallisesti hoidettuna päivystystiheydet kasvaisivat liian suureksi.

Valvontaeläinlääkärit eivät osallistu päivystykseen, vaan kiireiset eläinsuojelulain mukaiset virkatehtävät päivystysaikana hoitavat päivystävät praktikkoeläinlääkärit. Kaikki päivystävät eläinlääkärit ovat virkasuhteessa kuntaan, joten heillä on toimivalta eläinsuojelu- ja eläintautiasioissa.

15.9 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Ajanvaraus

Peruseläinlääkäripalveluita hyötyeläimille ja kiireellistä eläinlääkäriapua tarjotaan kaikkien kuntien toimipisteissä. Arkiaamuisin vastaanotoilla on soittoaika klo 8.00 – 9.00. Klo 9.00 jälkeen tuleviin kiireisiin suurelänsoittoihin vastaa Iisalmessa ja Kiuruvedellä yksi eläinlääkäri tai klinikkaeläinhoitaja keskitetyistä puhelinnumeroista. Vieremällä ja Sonkajärvellä kiireisiin päiväaikaan numeroihin vastaa töissä oleva eläinlääkäri. Ylä-Savon eläinklinikan numerosta annetaan aikoja klinikan pieneläinasiakkaille klo 8-16 välisenä aikana.

Saatavuus

Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. (ElhL 14 §)

Eläinlääkintähuolto tarjoaa palvelut normaalitilanteissa seuraavasti: Jos avun tarve ei ole kiireellinen, sairaskäynti- tai vastaanottoaika järjestyy viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat leikkaukset voidaan lomakauden ulkopuolella varata selvästi alle kolmen viikon ja lomakaudella alle kuuden viikon sisällä yhteydenotosta. Peruseläinlääkäripalvelut on järjestetty siten, että kaikki asiakkaat saavat palvelun alle viidenkymmenen kilometrin etäisyydeltä.

Kiireellisen eläinlääkäriavun resurssit on mitoitettu siten, että apua on kaikkina vuorokaudenaikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 prosentissa tapauksista. Päivystysalueet on mitoitettu siten, että päivystävän eläinlääkäriin matka eläintenpitopaikkaan tai eläimen omistajan matka pieneläinvastaanotolle on alle sata kilometriä.

Ympäristöterveyspalvelujen toiminta-alueen kunnat ovat subventoineet hyötyeläinten hoitamisesta matkakustannuksia ja käyntimaksuja yli 65 € (alv 0 %) omavastuusumman ylittävältä osalta. Omistaja maksaa 65 € omavastuun sekä arvonlisäveron koko kustannuksista. Subventioiden määrä on ollut n. 36 000 € vuodessa.

Palautteen kerääminen ja valitusten käsittely

Praktikkoeläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit ohjaavat suullisissa valitustapauksissa ensisijaisesti ottamaan yhteyttä ympäristöterveydenhuollon päällikköön. Muutamia valituksia on tullut vuosittain sähköisesti kirjaamon kautta. Kaikki kirjalliset valitukset (tai yhteydenotot) käsitellään, ja niistä annetaan palaute joko sähköisesti tai kirjeellä.

15.10 Toimitilat ja välineresurssit

Peruseläinlääkäripalveluita hyötyeläimille ja kiireellistä eläinlääkäriapua tarjotaan lähipalveluna jokaisessa yhteistoiminta-alueen jäsenkunnassa. Iisalmessa on neljän eläinlääkäriin, Kiuruvedellä kolmen ja Vieremällä sekä Sonkajärvellä kahden eläinlääkäriin vastaanotto.

Ylä-Savon eläinklinikka Iisalmessa sijaitsee Savonia-ammattikorkeakoulun yhteydessä olevassa siivessä. Tilat ovat valmistuneet vuonna 2005 ja ne siirtyivät Iisalmen kaupungin omistukseen vuoden 2023 alusta. Klinikalla työskentelee neljän kunnaneläinlääkärin lisäksi kolme klinikka-eläinhoitajaa, joista yksi toimii myös Ylä-Savon ammattiopiston ammatinohjaajana. Ylä-Savon eläinklinikka toimii eläintenhoitajaopiskelijoiden työssäoppimispaikkana ja klinikalla työskentelee yhden päivän viikossa Ylä-Savon ammattiopiston eläinlääkäri. Ylä-Savon eläinklinikalla on röntgen, ultraäänilaitteet pieneläinten tutkimiseen, laboratoriolaitteistot tavallisimpien verinäytteiden analysointiin sekä inhalaatioanestesia-laitteistot. Ylä-Savon eläinklinikalla peritään klinikka-maksuja.

Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän vastaanotot ovat vuokratiloissa. Sonkajärven ja Vieremän vastaanotot ovat varustetasoltaan perustasoisia eikä niissä pysty tekemään vaativia toimenpiteitä. Sonkajärvelle ja Vieremälle valmistui vuoden 2021 aikana uudet eläinlääkäreiden vastaanottotilat. Kiuruvedelle valmistui vuoden 2023 alussa Hingunniemeen uudet kunnaneläinlääkärin vastaanottotilat. Kiuruvedellä varustetasoon kuuluu mm. röntgen ja leikkaussali inhalaatioanestesiolla.

Valtakunnallisen eläinlääkintähuollon ohjelman mukaan yhteistoiminta-alueella tulisi olla käytävissä hevosia varten pakkopilttuu tai vastaava rakenne, jossa tutkimus- ja hoitotoimenpiteet voidaan suorittaa vaarantamatta työ- ja potilasturvallisuutta. Samassa yhteydessä tulisi olla käytettävissä tilat, joissa hevosten kaataminen voidaan turvallisesti suorittaa. Kiuruvedelle Hingunniemellä on kunnaneläinlääkärin vastaanottotilojen yhteydessä yksityisellä toimijalla tilat hevosten hoidolle. Tämän tilan pakkopilttuuta kunnaneläinlääkäreiden on mahdollista käyttää 40 € klinikkamaksun hinnalla.

15.11 Ostopalvelut

Ympäristöterveyspalveluilla ei ole ostopalvelusopimuksia eläinlääkintäpalvelujen järjestämiseksi.

15.12 Perustason ylittävät palvelut

Ympäristöterveyspalvelut ei ole sitoutunut antamaan perustason ylittäviä palveluita. Mikäli henkilöresurssija on riittävästi, ja eläinlääkäreillä on ammattiosaamista, sallitaan perustason ylittävien palvelujen tarjoaminen asiakkaille edellyttäen että etusijalla on lakisääteisten eläinlääkintähuoltolain mukaisten tehtävien hoitaminen koko toiminta-alueella. Myös jatkokoulutustautumiseen annetaan resurssien mukaan mahdollisuus.

15.13 Laboratoriopalvelut

Pieneläinten diagnostisia näytteitä eläinlääkärit toimittavat itseohjautuvasti valitsemiinsa laboratorioihin. Joitakin pikamäärityksiä kliinisen kemian ja hematologian analyysointoreilla pystytään tekemään myös vastaanotoilla. Hevosten sisäloistutkimuksia tehdään Kiuruveden vastaanotolla.

Ruokavirastolla on näytekyymiö iisalmessa Ylä-Savon eläinklinikan piha-alueella.

Salmonella- ja muita eläintautinäytteitä toimitetaan lainsäädännöllisten vaateiden mukaisesti tai ohjaavien viranomaistahojen opastuksessa Ruokaviraston hyväksymiin laboratorioihin, yleensä Movet Oy:n laboratorioon. Ruokavirastoon tutkittavaksi menevät näytteet toimitetaan näytekohtaisten ohjeiden mukaisesti pakattuina joko matkahuollon tai postin kautta. Mikäli on tarve saada näytteitä nopeammin tutkimuksiin, voidaan käyttää kuriirilähetyksiä.

Eläintautinäytteiden lähetys

Eläintautilähetteet lähetetään Ruokaviraston ohjeiden mukaan (<https://www.ruokavirasto.fi/laboratoriopalvelut/elaintautitutkimukset/lahetysohjeet-ja--osoitteet/>).

16. Seuranta, arviointi ja raportointi

16.1 Kunnan suunnitelma

Eläinlääkintähuollon suunnitelma hyväksytetään osana ympäristöterveydenhuollon yhteistä valvontasuunnitelmaa. Suunnitelman teossa käytetään pohjana Eläinlääkintähuollon valtakunnallista valvontaohjelmaa. Vuosittaiset päivitykset hyväksytään ympäristölautakunnassa ja toimitetaan sähköisesti VYHA-järjestelmässä aluehallintovirastolle tiedoksi.

Eläinlääkintähuollon suunnitelman toteutumisen arviointi edelliseltä vuodelta tehdään yhdessä muun valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin kanssa seuraavan vuoden alussa. Toteutumisen arviointi hyväksytään ympäristölautakunnassa, minkä jälkeen se toimitetaan aluehallintovirastolle maaliskuun loppuun mennessä.

Kunta seuraa terveydenhuoltokäyntien ja valvontatehtävien toteutumista myös vuoden aikana ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin suunnitelmien toteuttamiseksi.

Aluehallintoviraston suorittamaa kunnan suunnitelman ja sen toteutumisen arviointia hyödynnetään paikallisen valvonnan ja eläinlääkäripalvelujen kehittämisessä, niiden toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa.

16.2 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Resurssien riittävyyden arvioimiseksi kunta ylläpitää tilastoa järjestämiensä eläinlääkäripalvelujen käytöstä. Tilasta käyvät ilmi kunnittain sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Tilasto liitetään kunnan suunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitetaan arvioinnin yhteydessä vuosittain aluehallintovirastolle.

16.3 Muu raportoin

Elintarvikeketjun valvonnan tulokset raportoidaan vuosittain VYHA (valvonnan toteutumisen arviointikysely) maaliskuun loppuun mennessä ja siten eläinlääkintähuollon suunnitelmien arvioinnin yhteydessä ei ole välttämätöntä kerätä numeerista tietoa valvonnoista. Haluttaessa nekin voidaan arvioinnissa kertoa.

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot:

- Kunnaneläinlääkärit raportoivat kuukausittain aluehallintovirastoon ilmoituksen eläintaudeista
- Eläinsuojelutarkastuskertomukset ja -päätökset jokainen suoritteen toteuttaja toimittaa Itä-Suomen AVI:lle ja Poliisille sekä arkistoi ne Teams-kansioon sekä paperisena kansioon.

- eläinten terveysvalvontaan liittyvät käynnit raportoi jokainen suorittaja. Terveysvalvontaohjelmien liittymisasiakirjat valvontaeläinlääkäri toimittaa mahdollisimman nopeasti aluehallintovirastolle.
- tautiepäilyt raportoi jokainen toimija voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti sekä arkistoi ne.
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota: Tarkastuksen suorittaja (praktikko) toimittaa tarkastusta koskevat tiedot matkalaskuineen suorituksen syntymisen jälkeen ympäristö- ja terveysvalvontapalvelujen hallintosihteerille, joka huolehtii maksuunpanosta ja edelleen laskutuksesta. Valvontaeläinlääkäri toimittaa vastaavat tiedot hallintosihteerille, joka vastaa suorien kustannusten maksatuksesta ja laskutuksesta.
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ym.: ympäristöterveydenhuollon päällikön vastuulla
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet: Todetusta tai epäilystä vastustettavasta eläintaudista tai uudesta vakavasta eläintaudista ilmoittaa jokainen virkaeläinlääkäri viipymättä voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti.

16.4 Painopistealuevalvonta

Eläinlääkintähuollossa huomioidaan eläinlääkintähuollon valtakunnallisen valvontaohjelman sekä Itä-Suomen aluehallintoviraston (ISAVI) vuoden 2024 painopistealueet ja toimitaan niiden toteutumisen edistämiseksi Aluehallintoviraston ohjeiden mukaisesti.

Taulukko 10 Eläinlääkintähuollon valtakunnalliset ja Itä-Suomen aluehallintoviraston painopisteet vuonna 2024

Kehittämisteema	Valvonnan painopiste vuonna 2024
Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio	Tehostettu eläintautiepäilyjen kirjaaminen ELTE-järjestelmään
Valmius ja kriisinhallinta	Avien ja hyvinvointialueiden yhteistyö zoonoottisissa eläintaudeissa
Uuden lainsäädännön toimeenpano	EU:n eläinterveys säännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläintautilainsäädännön toimeenpano sekä muun eläinten merkinnän ja rekisteröinnin lainsäädännön toimeenpano; Jatketaan vaatimusten toimeenpanoa
Uuden lainsäädännön toimeenpano	EU:n eläinlääkeasetuksen soveltaminen; Viestintä, uuden lainsäädännön mukaisen valvonnan vakiinnuttaminen
Uuden lainsäädännön toimeenpano	Eläinten hyvinvointilain toimeenpano; uusien vaatimusten toteutus alkaa
Uuden lainsäädännön toimeenpano	Uusi eläinlääkintähuoltolaki (lain voimaantulon aikataulua ei vielä tiedetä), varautuminen lain voimaantuloon
Eriyiset painopisteet/ tehostamistarvetta aiempien tulosten perusteella	Kuolleiden tuotantoeläinten hautaamisen valvonta ja turkiseläinrehun turvallisuuden varmistaminen; laajennetaan suurten kotiteurasmaerien valvontaan
Eläinten terveys	ISAVI: Maidon antibioottijäämävahinkojen vähentäminen
Eläinten hyvinvointi	ISAVI: Epäilyyn perustuvan eläinsuojeluvalvonnan tehostaminen ja vaikuttavuuden parantaminen

ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA 2020-2024

LIITE 1

Päivitys vuodelle 2024

	Kohteen nimi	valvoja	Kunta	Tarkastustiheys / v.	Tarkastukseen käytettävä aika (h), arvio / käynti	2020	2021	TTL 2021	2022	2023	2024
Elintarvikkeiden vähittäismyynti											
	ABC Marjahaka - Market	AK	Iisalmi	0,5	3	0	1	1	0	1	1
	K-Citymarket Iisalmi	AK	Iisalmi	2	6	2	2		1	2	2
	K-Market Lippis	AK	Iisalmi	1	4	1	2		1	1	1
	K-Market Makkara-lahti	AK	Iisalmi	1	4	1	2	1	1	1	1
	K-Supermarket Torikulma	AK	Iisalmi	1	5	1	1		1	1	1
	Kahvila-Ravintola Iltalapsyn myymälä, Iisalmi	EH	Iisalmi	0,35	2	0	0		1	0	0
	Lidl- Iisa, Iisalmi	AK	Iisalmi	1	5	1	1		1	1	1
	Pesolan pihvitalan suoramyypintipiste	EH	Iisalmi	0,35	3	1	0		0	1	0
	Prisma	AK	Iisalmi	2	6	2	2	1	1	1	2
	R-kioski Tori	AK	Iisalmi	0,35	3	1	0		0	1	0
	Halpa-Halli	AK	Iisalmi	1	5	1	1		1	1	1
	R-kioski Iisalmi Savonkatu	AK	Iisalmi	0,35	2	1	0		0	2	0
	S-Market Iisalmi	AK	Iisalmi	0,5	4	0	1		0	1	0
	S-Market Sonkajärvi (Uusi)	AK	Iisalmi	1	4						1
	Silmäsema Iisalmi	AK	Iisalmi	0	0	0	0		0	0	0
	Sourunsalon kauppa-auto	AK	Iisalmi	0,35	3	0	1	1	0	1	0
	Sourunsalon kauppa	AK	Iisalmi	0,50	4	0	1	1	0	2	0
	Iisalmen torin jäätelökioski	EH	Iisalmi	0,5	3	1	0		1	0	1
	Instrumentarium	AK	Iisalmi	0	0	0	0		0	0	0
	Lampurin tupa	AK	Iisalmi	0,35	3	1	0		0	0	1
	Villisianlihan suoramyynti Kurimo	EH	Iisalmi	0,35					0	0	1
	Maatalousyhtymä Niiranen, mansikka torimyynti	AK	Iisalmi	0,35	2	4	0		0	1	1
	Monireal T T Räisänen Liikkuva torimyynti	AK	Iisalmi	0,35	3	4	1		1	0	1
	Savo-Karjalan Herkku Jari Räisänen	AK	Iisalmi	0,35	3	1	0		1	1	0
	Luckeifun Sushistation	EH	Iisalmi	0,50	3				1	1	0
	Osuuskunta Salmen kalastajat	EH	Iisalmi	0,5	4	1	0		1	0	1
	TOKMANNI Iisalmi	AK	Iisalmi	1	5	1	1		1	1	1
	Konnichiwa	EH	Iisalmi	0,5	3	1	0		1	0	1
	Ykkös apteekki	EH	Iisalmi	0,20	2					0	1
	Priima apteekki	EH	Iisalmi	0,20	2					0	1
	Iisalmen keskusapteekki	EH	Iisalmi	0,2	2					0	1
	Luckeifun Sushistation	EH	Iisalmi	0,50	3					2	
	Herkkupörssi Hyvönen Ky	EH	Sonkajärvi	0,35	3,0	0	1		1	0	0
	Hietaniemi Ranch	EH	Sonkajärvi	0,35	3	1	0		0	0	1
	Jokilaakson Tila	EH	Sonkajärvi	0,35	3	0	1		0	0	1
	K-Market Marjapaikka	AK	Sonkajärvi	1	3	1	1		1	1	1
	M-Market Sukeva	AK	Sonkajärvi	1	4	1	1		1	1	1
	S-Market Sonkajärvi	AK	Sonkajärvi	0,5	4	1	0		1	1	0
	Sukevan vankilan kanttiini	EH	Sonkajärvi	0,3	3	0	1	1	1	0	1
	Sonkajärven apteekki	EH	Sonkajärvi	0,2						0	1
	K-market Aromi	AK	Vieremä	1	4	4	1	1	1	1	1
	Lahtelan Lammastila	AK	Vieremä	0,35	3	0	1		0	0	1
	Nissinen Arto Ky Salahmi	AK	Vieremä	1	4	1	1	1	1	1	1
	S-market Vieremä	AK	Vieremä	0,5	4	1	0		1	1	0
	Valmakauppa Vieremä	AK	Vieremä	0,35	3	0	1	1	0	0	1
	Vieremän apteekki	EH	Vieremä	0,2						0	1
	K-Supermarket Kiuruvesi	LH	Kiuruvesi	1	5	1	1		1	1	1
	Kiuruveden apteekki	LH	Kiuruvesi	0,2	2	1	0		0	0	0
	Kiuruveden torin jäätelökioski	LH	Kiuruvesi	0,35	3	0	1		0	0	1
	ABC Kiuruvesi, myymälä	LH	Kiuruvesi	0,5	3	1	0		1	0	1
	Lähikauppa Mikko Juntunen	LH	Kiuruvesi	1	4	1	1		1	1	1
	R- kioski Kiurukatu	LH	Kiuruvesi	0,35	3	0	1		0	0	1
	S-Market Kiuruvesi	LH	Kiuruvesi	1	4	1	1		1	1	1
	Tokmanni, Kiuruvesi	LH	Kiuruvesi	1	4	1	1		1	1	1
	Valmakauppa Kiuruvesi	LH	Kiuruvesi	0,5	3	1	0		1	0	1
	Savonvirran kioski Sonkajärvi	EH	Sonkajärvi	0,35	3					1	
	Yrttimari	LH	Kiuruvesi	0,35	5	1	0		0	0	0
	TAPA-Natral Oy	EH	Iisalmi	0,5	2					1	
	SubWay	EH	Iisalmi	0,5	2					0	1
Elintarvikkeiden kuljetus											
	Iisalmen kuriirikuljetus ky	AK	Iisalmi	0,35	3	1	0		0	1	0
	Kuljetus Kari Rönkkö Oy	AK	Iisalmi	0,35	3	0	1		1	1	0
	DF Delivery, Janne Pitkänen	AK	Iisalmi	0,35	3				1	0	1
	Trans Partanen	AK	Iisalmi	0,35	3	0	1		1	0	1
	Kiurun Kuriiri Oy	LH	Kiuruvesi	0,35	3	1	0		0	1	0
	Kuljetus Pikkarainen Oy	LH	Kiuruvesi	0,35	3	0	1		0	0	1

ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA 2020-2024

LIITE 1

Päivitys vuodelle 2024

	Kohteen nimi	valvoja	Kunta	Tarkastustiheys / v.	Tarkastukseen käytettävä aika (h), arvio / käynti	2020	2021	TTL 2021	2022	2023	2024
Ruoka-aputoiminta											
	Iisalmen Cityseurakunta/Iisalmen yhteinen ruoka-apu	EH	Iisalmi	0	2	0	0		0	0	0
	Ylä-Savon Romanit Ry ruoka-apu	EH	Iisalmi	0	2	0	0		0	0	0
	Vieremän seurakunnan diakoniatyön ruoka-apu	EH	Vieremä	0	2	0	0		0	0	0
	Sonkajärven yhteinen ruoka-apu	EH	Sonkajärvi	0	2	0	0		0	0	0
	Kiuruveden yhteinen ruoka-apu	LH	Kiuruvesi	0	2	0	0		0	0	0
	Kiuruveden helluntaiseurakunta	EH	Kiuruvesi	0	2	0	0		0	0	0
	Sonkajärven helluntaiseurakunta	EH	Sonkajärvi	0	2	0	0		0	0	0
Tukkumyynti											
	SAE Partners Oy ravintolisät	AK	Iisalmi	0,33	3				0	1	0
	Wihuri Metro Tukku	AK	Iisalmi	0,5	5	0	1		0	1	0
Kahvilatoiminta											
	Asukastupa Lipetti	AK	Iisalmi	0	0	0	0		0	0	0
	Cafe Nata	AK	Iisalmi	0,5	4	1	0		0	1	0
	Iisalmen Jäähalli	AK	Iisalmi	0,35	2	1	0		0	0	1
	Kahvila-konditoria Hilla	EH	Iisalmi	0,5	4	0	1		0	1	0
	Kaupunginrannan kioski (Kesällä auki)	AK	Iisalmi	0,35	2	0	1		0	1	0
	Keila- ja liikuntakeskusliike Oy kahvila	AK	Iisalmi	0,35	2	0	0		0	0	1
	Kyllikinrannan tanssilava (Kesällä auki)	AK	Iisalmi	0,35	3	0	1		0	0	1
	Lemmikkikeskus Loiskis	AK	Iisalmi	0,35	2	1	0		0	0	0
	Kahvila Saukko	EH	Iisalmi	0,35	2					1	
	Maxi Cafe	EH	Iisalmi	0,5	4	1	0		1	0	1
	Paloisvuoren hiihtokeskuksen kahvio	AK	Iisalmi	0,35	2	0	1		0	0	1
	Perhekahvila Onni ja Ilona	AK	Iisalmi	0	0	0	0		0	1	0
	Ravintola Tilly	EH	Iisalmi	0,5	3	0	0		0	1	0
	TK-kanttiini	EH	Iisalmi	1	4	1	0		1	1	1
	Virran kioski (Kesällä auki)	AK	Iisalmi	0,35	3	0	0		0	0	1
	Väisäsen kahvila, kauppahalli	EH	Iisalmi	1	4	1	1	1	1	1	1
	Ylä-Savon Golfseura / Golf-Klubi	AK	Iisalmi	0,35	2	0	4		0	1	0
	Kahvila Eväsmestari	EH	Iisalmi	0,5	3	0	1		0	1	0
	Koirakosken Koski-kahvio (kesällä auki)	AK	Sonkajärvi	0,35	3	0	4		0	0	1
	Lohiranta Lohirannan lomakylä Oy	AK	Sonkajärvi	0,35	2	0	0		0	0	1
	Ruukin Tupa	AK	Sonkajärvi	0,5	3	1	0		1	0	1
	JT Rönkkö Ky	AK	Sonkajärvi						1	1	1
	Ylä-Savon Hippos (ravirata)	AK	Vieremä	0,35	0	0	0		0	0	1
	Kesäteatteri Eerola	LH	Kiuruvesi	0,35	3	0	0		0	1	0
	Aitta Kahvila pub	LH	Kiuruvesi	0,35	3	0	1		1	0	1
	Kiuruveden jäähallin kahvio	LH	Kiuruvesi	0,35	3	0	0		1	0	0
	Kiuruveden osapalvelu Oy	LH	Kiuruvesi	0,35	3	0	1		1	0	1
	Koivujärven kahvi/kioski T:mi Esa Saastamoinen	LH	Kiuruvesi	0,35	3	0	1		1	0	1
	Ratsastuskeskus Lupis kurssiasuntola	LH	Kiuruvesi	0,35	3	0	1		1	0	1
	Teboil Kiuruvesi- M Huuskonen Ky	LH	Kiuruvesi	1	3	1	1		1	1	1
	Terveyskeskuksen Kanttiini Amanda	LH	Kiuruvesi	0,35	3	1	1		1	1	1
	Koljonvirta camping kahvio	EH	Iisalmi	0,035	2					1	0
	Tmi Talli Taitavat Kaviot	LH	Kiuruvesi	0,35	3	0	0		1	0	0
Grilli- ja pikaruokatoiminta											
	Ellin grilli	EH	Iisalmi	0,35	3	0	1	1	0	0	1
	Koljonvirran grilli ja jäätelökioski (Kesällä auki)	EH	Iisalmi	0,5	3	0	1	1	0	0	1
	Ravintola Neste Pohjolankatu	EH	Iisalmi	0,5	3	0	1	1	0	1	0
	Savipellon Kioski	EH	Iisalmi	1	3	1	1		2	1	1
	Sokos Hotel Koljonvirta Hesburger	EH	Iisalmi	0,5	3	1	2	1	1	0	1
	Tähti Grilli	EH	Iisalmi	0,5	3	4	2		1	1	1
	MadFest Grilliauto	AK	Iisalmi	0,5	3					1	1
	Huoltamo Nopari Oy	EH	Iisalmi	0,5	3	4	2	1	1	0	1
	Kiuruveden keilahalli / Rolls	LH	Kiuruvesi	1	3	1	1		1	1	1
Ravintolatoiminta											
	ABC Marjahaka - Ravintola	EH	Iisalmi	1	4	1	1	1	1	1	1
	Bistro Maku	EH	Iisalmi	1	3				1	1	1
	Haapaniemen matkailu Oy	EH	Iisalmi	0,5	3	0	1		1	0	1
	HH Cafe	AK	Iisalmi	1	4	1	1		2	1	1
	Hotel Golden Dome	EH	Iisalmi	0,5	4	1	0		1	0	1
	Iisalmi Pizzeria	EH	Iisalmi	0,5	3	1	0		3	0	1
	Kahvila-Ravintola Italypsy, Iisalmi	EH	Iisalmi	1	5	1	1	1	1	1	1
	Kiinalainen ravintola Dragon Sheng	EH	Iisalmi	1	4	4	2		1	1	1
	Kirkkopuiston Kotipizza	EH	Iisalmi	1	3	1	1	1	1	1	1
	Runnin kylpylä ravintola	AK/EH	Iisalmi	1	4	1	1		1	1	1

Päivitys vuodelle 2024

	Kohteen nimi	Valvoja	Kunta	Tarkastustiheys / v.	Tarkastukseen käytettävä aika (h), arvio / käynti	2020	2021	TTL 2021	2022	2023	2024
	Mosawer ravintola	EH	Iisalmi	1	3	0	0	0	0	1	1
	Ravintola Amir	EH	Iisalmi	1	3					1	1
	Nefis pizzeria	EH	Iisalmi	1	3	1	1		2	1	1
	Pizzeria Raul	EH	Iisalmi	1	3	1	1	1	1	1	1
	Ravintolamaailma Prisma Iisalmi Presso/Bufa	EH	Iisalmi	1	4	1	1	1	1	1	1
	Pub Old Dog	EH	Iisalmi	0,5	3				1	1	1
	Ravintola Butterfly	EH	Iisalmi	1	4	1	1	1	1	1	1
	Ravintola Luonto-Savo	EH	Iisalmi	0,35	3	0	1		1	0	1
	Ravintola Olutmestari	EH	Iisalmi	1	3	1	1		2	1	1
	Ravintola Pikku-lita	EH	Iisalmi	1	4	1	2	1	3	1	1
	Ravintola Raatihuone	EH	Iisalmi	1	4	1	2		1	1	1
	Raatihuoneen toripaviljonki	EH	Iisalmi	1	3		1	1	2	0	1
	Saya Pizzeria ja Kebab	EH	Iisalmi	1	3	1	2		1	1	1
	Ravintola Koljonvirta Rosso	EH	Iisalmi	1	4	1	1	1	1	1	1
	Holy Bacon	EH	Iisalmi	1	4					1	1
	Ravintola Oppimestari	EH	Iisalmi	0,5	4	1	0		1	0	1
	Ravintola Nonno Palermitano Oy	EH	Sonkajärvi	1	4					1	1
	Linnanportti Sukeva	EH	Sonkajärvi	1	4	1	3	1	2	1	1
	Ravintola Hollivoot	AK	Sonkajärvi	1	4	1	1		1	1	1
	Ruukinkartano Herrala	AK	Sonkajärvi	0,35	3	0	1		1	0	0
	Pizzeria Mira	EH	Vieremä	1	3	1	1	1	1	1	1
	Ravintola Liiteri	AK	Vieremä	1	4		1	1	1	1	1
	Blue Sky Kebab ja Pizzeria	LH	Kiuruvesi	1	3	1	1		1	1	1
	ABC Kiuruvesi	LH	Kiuruvesi	1	5	1	1		1	1	1
	Ravintola-Hotelli Peltohovi	LH	Kiuruvesi	1	4	1	1		1	1	1
	Sininen Helmi	LH	Kiuruvesi	1	4	1	1		1	1	1
Suurtalous, keskuskeittiötoiminta ja pitopalvelu											
	Hotelli Iisalmen Seurahuone	EH	Iisalmi	0,5	3	0	1	1	0	1	0
	Juhani Ahon koulun valmistuskeittiö	EH	Iisalmi	1	3	1	1	1	1	1	1
	Koljonvirta Camping / Koljonvirta Catering	EH	Iisalmi	0,5	3	0	1		1	1	0
	Lounasravintola Ilvolanpirtti	EH	Iisalmi	1	3	1	1	1	1	1	1
	LUMA-keskus Majakka, keskuskeittiö	EH	Iisalmi	1	3	1	1	1	1	1	1
	Luoto-Valmistuskeittiö Servica	EH	Iisalmi	3	3	3	3	2	3	3	3
	Metsäpirtin pitopalvelu Ay	EH	Iisalmi	0,5	3	0	1	1	1	1	0
	Olvi Oluthalli Fazer Food & Co.	EH	Iisalmi	1	4	1	1	1	1	1	1
	TOIMI-säätiö+ kahvila pirtti	EH	Iisalmi	0,5	5	1	1	1	1	0	1
	Väisäsen kotiliha kahvila/myymälä	EH	Iisalmi	1	4	1	1	1	1	1	1
	Ylä-Savon koulutuskyntayhtymä Kaisla	EH	Iisalmi	1	4	1	1	1	1	1	1
	Ylä-Savon koulutuskyntayhtymä Elintarvikealan opetuske	EH	Iisalmi	0,5	3	0	1		0	1	1
	Sonkajärven koulukeskuksen keittiö	EH	Sonkajärvi	1	4	1	1		1	1	1
	Sukevan koulun keittiö	AK	Sonkajärvi	1	4	1	1		1	1	1
	Jaanan Juhlapalvelut Ky	AK	Vieremä	1	4	1	1		1	1	1
	Vieremän koulukeskus, valmistuskeittiö	EH	Vieremä	1	5	1	1	1	1	1	1
	Gasthaus Palopaikka	LH	Kiuruvesi	1	4	1	1		1	1	1
	Iltaalustus Oy	LH	Kiuruvesi	1	3	1	1		1	1	1
	Kiuruveden seurakuntatalo	LH	Kiuruvesi	1	1	1	1		1	1	1
	Kiuruveden terveyskeskus	LH	Kiuruvesi	2	4	2	2		2	2	2
Suurtalous, laitoskeittiö (koulut, sairaalat ym.)											
	Amica Ravintola Normet Iisalmi	EH	Iisalmi	1	4	1	1		1	1	1
	Hoitokoti Kultasirkku	EH	Iisalmi	1	2	1	1	1	1	1	1
	Hoitokoti Paaskoti /Koivurintein palvelutalo	EH	Iisalmi	0,5	3	0	1		1	1	0
	Hoivakoti Pihlajaharju attendo keittiö	EH	Iisalmi	1	5	1	1		1	1	1
	Iisalmen Validia-palvelut, keittiö	EH	Iisalmi	0,5	4	1	1	1	1	0	1
	Pilke musiikkipäiväkotii Vipiinä	AK	Iisalmi	0,35	3	0	1		1	0	1
	Mainiokoti Helmiina (ent. Vetrea)	EH	Iisalmi	1	5	1	2	1	1	1	1
	Ylä-Savon ammattiopisto, keittiö Apila	EH	Iisalmi	0,5	3	0	1	1	0	1	0
	Hoitokoti Palosenmäen palvelukoti	MP	Sonkajärvi	0,35	3	0	1		0	0	1
	Mäntylän vammaispalvelun asumisyksikkö, jakelukeittiö	AK	Sonkajärvi	0,35	3	0	1		1	1	1
	Rebekan Hoitokoti Oy keittiö	EH	Sonkajärvi	1	4	1	1		1	1	1
	Servica Ruokapalvelun Mosaiikin Keittiö	EH	Sonkajärvi	1	6	0	0	0	0	1	1
	Sonkajärven seurakuntatalon keittiö	EH	Sonkajärvi	0,5	3	0	1	1	0	1	0
	Sukevan seurakuntatalon keittiö	EH	Sonkajärvi	0,35	3	0	1	1	0	0	1

ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA 2020-2024

LIITE 1

Päivitys vuodelle 2024

	Kohteen nimi	Valvoja	Kunta	Tarkastustiheys / v.	Tarkastukseen käytettävä aika (h), arvio / käynti	2020	2021	TTL 2021	2022	2023	2024
	Kohtaamiskeskus Varapäre	LH	Kiuruvesi	0,35	3	0	1		1	0	0
	Päiväkeskus Viskaalintupa	LH	Kiuruvesi	0,35	3	0	1		1	0	0
	Rytlyn koulu	LH	Kiuruvesi	0,35	3	1	0		1	0	1
	Ylä-Savon TOIMI-työvalmennussäätiö	LH	Kiuruvesi	0,5	3	1	0		1	1	1
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia											
	Fazer myymäläleipomo Prisma Iisalmi	AK	Iisalmi	1	4	4	1		1	1	1
	Fazer myymäläleipomo K-Citymarket Iisalmi	AK	Iisalmi	1	4		1		1	1	1
	Keisarin korvapuusti, leipomo	AK	Iisalmi	1	4	4	1		1	3	1
	Ylä-Savon Koulutuskuntayhtymä Leipomo-osasto	EH	Iisalmi	0,5	4	0	1		1	1	0
	Iltaalypsy tuotantotila	LH	Kiuruvesi	1	4	1	1		1	1	1
	Leipomo Vehna	EH	Vieremä	1	4					1	
Muu elintarvikkeiden varastointi											
Pubitoiminta											
	Besa bar & Oluhuone	AK	Iisalmi	0	0	0	1		0	0	0
	Nelly's Public Corner Iisalmi	AK	Iisalmi	0	0	0	0		0	0	0
	Bar Cave	AK	Iisalmi	0	0	0	0		0	0	0
	Ravintola Istuva Härkä	AK	Iisalmi	0	0	0	0		0	0	0
	Ravintola Pub Tuoppi Kellari	AK	Iisalmi	0	0	0	0		0	0	0
	Ravintola HulluMylly	AK	Vieremä	0,5	3	0	1		0	1	0
	Pub Havanna	LH	Kiuruvesi	0	0	0	0		0	0	0
Maitoneiteiden valmistus											
	Kurimon Tilamejeri Ay	AK	Iisalmi	2	4	4	2		1	5	2
Vähäriskinen, Lihan käsittely											
	Lahtivaja Vänninmäen Erämiehet	EH	Sonkajärvi	0,35	3	1	0		0	1	0
	Varkauden Paperin Erä Ry	AK	Sonkajärvi	0,35	3		1		0	0	1
Kalajalosteiden valmistus											
Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	Osuuskunta Salmen kalastajat	EH	Iisalmi	0,5	4	1	0		1	0	1
Raakalihavalmisteiden valmistus											
	Väisäsen kotiliha	Ruoka- virasto	Iisalmi								
Pienteurastus	Väisäsen kotiliha	Ruoka- virasto	Iisalmi								
Leikkaamo	Väisäsen kotiliha	Ruoka- virasto	Iisalmi								
Raakalihavalmisteiden valmistus	Remeskyllän Kotiliha	Ruoka- virasto	Kiuruvesi								
Pienteurastus	Remeskyllän Kotiliha	Ruoka- virasto	Kiuruvesi								
Leikkaamo	Remeskyllän Kotiliha	Ruoka- virasto	Kiuruvesi								
Raakalihavalmisteiden valmistus	Remeskyllän Kotiliha	Ruoka- virasto	Kiuruvesi								
Juomien valmistus											
	Olvi oyj	AK	Iisalmi	1	5	1	1		1	1	1

ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA 2020-2024

LIITE 1

Päivitys vuodelle 2024

	Kohteen nimi	Valvoja	Kunta	Tarkastustiheys / v.	Tarkastukseen käytettävä aika (h), arvio / käynti	2020	2021	TTL 2021	2022	2023	2024
	Iltalypsy tuotantotila/willimaku	LH	Kiuruvesi	0,35	3	1	0		0	1	1
Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)											
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus											
	Savo Malt Oy	AK	Iisalmi	0,5	3				1	1	0
	Sinikasvis Ky (mehuasema) Kotilainen Jouko	AK	Sonkajärvi	0,35	3	1	0		0	0	1
	Suomäen Peruna ja Marjatila (10.2.2022 uusi toiminta alku)	AK	Sonkajärvi	0,35	3	1	0		1	0	1
	Vatanen Jari/Kankareen mansikkatila	AK	Sonkajärvi	0,35	3	0	1		0	0	1
	TL-Maistuvat Oy	EH	Vieremä	0,5	4	1	1		1	0	1
Elintarvikekontaktimateriaalitoiminta											
	Inora Oy	EH	Iisalmi	0,35	3	0	0		1	1	0

Päivitys vuodelle 2024

Kunta	Tarkastaja	Valvontakoh- teiden lkm	Tarkastus- tiheys	Tarkastus- aika (h/käynti)	Tarkastus- aika (htpv)	2020	2021	2022	2023	2024	
Talousettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)		33									
Iisalmi	Iisalmen Vesi	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Iisalmi	Niemisen vesiosuuskunta	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Iisalmi	Pölonmäen vesiosuuskunta	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Iisalmi	Laattamäen vesiosuuskunta	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Iisalmi	Ahmon vesiosuuskunta	MP	0,5	8	0,53	1	1	1	1	1	
Iisalmi	Soinjoen vesiosuuskunta	MP	0,5	8	0,53		1	1		1	
Iisalmi	Suokylän vesiosuuskunta	MP	0,5	8	0,53		1	1		1	
Iisalmi	Laidinmäen vesiosuuskunta	MP	0,5	8	0,53		1	1		1	
Kiuruvesi	Kiuruveden kaupungin vesihuoltolaitos	LH	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Kiuruvesi	Sulkavan seudun vesiosuuskunta	LH	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Kiuruvesi	Lahnasten vesiosuuskunta	LH	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Kiuruvesi	Lapinsalon seudun vesiosuuskunta	LH	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Kiuruvesi	Tihilän seudun vesiosuuskunta	LH	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Vieremä	Vieremän Lämpö ja Vesi Oy	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Vieremä	Valkeisten Vesihuolto Oy	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Vieremä	Nissilän vesiosuuskunta	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Vieremä	Pyöreän vesiosuuskunta	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Vieremä	Rotimojoen vesiosuuskunta	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Vieremä	Salahminrannan vesiosuuskunta	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Vieremä	Vieremän jokivarren vesiosuuskunta	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Vieremä	Vuorisen avoin vesihuoltoyhtiö	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Vieremä	Kauppihanmäen vesiosuuskunta	MP	0,5	8	0,53		1	1		1	
Vieremä	Vieremän eteläosan vesiosuuskunta	MP	0,5	8	0,53		1	1		1	
Vieremä	Savimäki-Amerikka vesiosuuskunta	MP	0,5	8	0,53		1	1		1	
Vieremä	Kokkomäen vesiosuuskunta	MP	0,5	8	0,53		1	1		1	
Sonkajärvi	Sonkajärven kunnan vesihuoltolaitos (Sonkajärvi)	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Sonkajärvi	Sonkajärven kunnan vesihuoltolaitos (Sukeva)	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Sonkajärvi	Sonkajärven kunnan vesihuoltolaitos (Jyrkkä)	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Sonkajärvi	Luotosenkankaan vesiosuuskunta	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
Sonkajärvi	Aittokosken vesiosuuskunta	MP	0,5	8	0,53		1	1		1	
Sonkajärvi	Jyrkän vesiosuuskunta	MP	0,5	8	0,53		1	1		1	
Sonkajärvi	Matkusjoen vesihuolto-osuuskunta	MP	0,5	8	0,53		1	1		1	
Sonkajärvi	Sonkakosken vesiosuuskunta	MP	0,5	8	0,53		1	1		1	
						yhteensä	22	33	33	21	33
Talousettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)		3									
Vieremä	Murennusmäen vesihuoltoyhtiö	MP	0,3	6	0,24		1	1			
Vieremä	Mesilän vesiyhtymä	MP	0,3	6	0,24		1	1			
Sonkajärvi	Koirakosken vesiosuuskunta	MP	0,5	6	0,40		1		1		
						yhteensä	0	3	2	1	0
Talousveden tukkumyynti		1									
Iisalmi	Ylä-Savon Vesi Oy	MP	1	8	1,07	1	1	1	1	1	
						yhteensä	1	1	1	1	1
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot		6									
Iisalmi	Luukku	MP	0,25	4	0,13					1	
Iisalmi	Kuoppa	MP	0,25	4	0,13					1	
Kiuruvesi	Kiuruveden nuorisotalo	LH	0,25	4	0,13					1	
Vieremä	Nuokkari Y-talolla	MP	0,25	4	0,13					1	
Sonkajärvi	Kasperi	MP	0,25	4	0,13					1	
Sonkajärvi	Nurtti Sukeva	MP	0,25	4	0,13					1	
						yhteensä	0	0	0	0	6
Peruskoulu		22									
Iisalmi	Edvin Laineen koulu	MP	0,3	6	0,24		1			1	
Iisalmi	Hernejärven koulu	MP	0,3	6	0,24			1			
Iisalmi	Juhani Ahon koulu	MP	0,5	6	0,40	1			1		
Iisalmi	Kangaslammin koulu	MP	0,3	6	0,24		1			1	
Iisalmi	Kauppi-Heikin koulu	MP	0,3	6	0,24	1			1		
Iisalmi	Kilpijärven koulu	MP	0,3	6	0,24		1	1			
Iisalmi	Partalan koulu	MP	0,3	6	0,24		1	1			
Iisalmi	Runnin koulu	MP	0,3	6	0,24	1			1		
Iisalmi	Soinlahden koulu	MP	0,3	6	0,24		1	1			
Iisalmi	Sourunsalon koulu	MP	0,3	6	0,24		1	1			
Kiuruvesi	Nivan koulu	LH	0,3	6	0,24			1		1	
Kiuruvesi	Kalliokylän koulu	LH	0,3	6	0,24	1			1		
Kiuruvesi	Lahnajoen koulu	LH	0,3	6	0,24	1			1		
Kiuruvesi	Luupuveden koulu	LH	0,3	6	0,24		1			1	
Kiuruvesi	Rytkyn koulu	LH	0,3	6	0,24		1			1	

Päivitys vuodelle 2024

Kunta	Tarkastaja	Valvontakoh- teiden lkm	Tarkastus- tiheys	Tarkastus- aika (h/käynti)	Tarkastus- aika (htpv)	2020	2021	2022	2023	2024
Vieremä	Kirkonkylän koulu	MP	0,3	6	0,24		1	1		
Vieremä	Pohjoinen koulu	MP	0,3	6	0,24		1	1		
Vieremä	Itäinen koulu	MP	0,3	6	0,24		1	1	1	
Vieremä	Eteläinen koulu	MP	0,3	6	0,24		1	1		
Sonkajärvi	Yhtenäiskoulu (luokat 0-6)	MP	0,3	6	0,24		1	1		
Sonkajärvi	Yhtenäiskoulu (luokat 7-9)	MP	0,3	6	0,24		1	1		
Sonkajärvi	Sukevan koulu	MP	0,3	6	0,24			1		
					yhteensä	5	15	12	6	5
	Lukio		4	6						
Iisalmi	Iisalmen Lyseo	MP	0,3	6	0,24			1		
Kiuruvesi	Kiuruveden lukio	LH	0,3	6	0,24	1			1	
Vieremä	Vieremän lukio	MP	0,3	6	0,24		1	1		
Sonkajärvi	Sonkajärven lukio	MP	0,3	6	0,24		1	1		
					yhteensä	1	2	3	1	0
	Ammattioppilaitos		6							
Iisalmi	Savon ammattiopisto (Asevelikatu 4)	MP	0,3	6	0,24		1			1
Iisalmi	Ylä-Savon ammattiopisto (Asevelikatu 4)	MP	0,3	6	0,24		1			1
Iisalmi	Ylä-Savon ammattiopisto (Tähtiniemi)	MP	0,3	6	0,24		1			1
Iisalmi	Ylä-Savon ammattiopisto (Pemo)	MP	0,3	6	0,24			1		
Kiuruvesi	Ylä-Savon ammattiopisto (Hingunniemi)	LH	0,3	6	0,24			1		
Vieremä	Ylä-Savon ammattiopisto (Vieremä, Teollisuustie 3)	MP	0,3	6	0,24			1		
					yhteensä	0	3	3	0	3
	Korkeakoulu		1							
Iisalmi	Savonia Iisalmen kampus	MP	0,3	6	0,24			1		
					yhteensä	0	0	1	0	0
	Hotelli		6							
Iisalmi	Orginal Sokos Hotel Koljonvirta	MP	0,2	4	0,11				1	
Iisalmi	Hotel Golden Dome	MP	0,2	4	0,11				1	
Iisalmi	Iisalmen Seurahuone	MP	0,2	4	0,11			1		
Iisalmi	Spa Hotel Runni	MP	0,2	4	0,11			1		
Kiuruvesi	Hotelli Ravintola Peltohoivi	LH	0,2	4	0,11			1		
Kiuruvesi	Sininen Helmi	LH	0,2	4	0,11			1		
					yhteensä	0	0	4	2	0
	Hostellit, retkeilymajat, retkeilyhotellit, kesähotellit, maatilamajoitus, leirintäalueiden mökit		19							
Iisalmi	Koljonvirran Kartano	MP	0,2	4	0,11			1		
Iisalmi	Haapaniemen matkailu	MP	0,2	4	0,11			1		
Iisalmi	Luonto-Savo	MP	0,2	4	0,11			1		
Kiuruvesi	Gasthaus Palopaikka	LH	0,2	4	0,11			1		
Kiuruvesi	Ylämäen Virkistyslomat	LH	0,2	4	0,11			1		
Kiuruvesi	Lonkilan Lomat	LH	0,2	4	0,11			1		
Vieremä	Gasthaus Puomila	MP	0,2	4	0,11			1		
Vieremä	Haajaisten koulukievari	MP	0,2	4	0,11			1		
Vieremä	Lepokatin lomamökit	MP	0,2	4	0,11			1		
Sonkajärvi	Gasthaus Neuvola	MP	0,2	4	0,11			1		
Sonkajärvi	Ruukinkartano Herrala	MP	0,2	4	0,11			1		
Sonkajärvi	Lohirannan lomakylä	MP	0,2	4	0,11				1	
Sonkajärvi	Viitostien leirintä	MP	0,2	4	0,11				1	
Sonkajärvi	Ruukintupa	MP	0,2	4	0,11				1	
Sonkajärvi	Keskikosken lomamökit	MP	0,2	4	0,11				1	
Sonkajärvi	Kontion kämppä	MP	0,2	4	0,11				1	
Sonkajärvi	Jyrkän loma	MP	0,2	4	0,11				1	
Sonkajärvi	Ollilan tila	MP	0,2	4	0,11				1	
Sonkajärvi	Hombu Oy (Aittokoski)	MP	0,2	4	0,11				1	
					yhteensä	0	0	11	8	0
	Päiväkoti, Ryhmäperhepäiväkoti		28							
Iisalmi	Päiväkoti Simpukka	MP	0,3	5	0,2		1	1		
Iisalmi	Päiväkoti Lumilinna	MP	0,3	5	0,2		1	1		
Iisalmi	Peltosalmen päiväkoti	MP	0,3	5	0,2	1			1	
Iisalmi	Paloisten päiväkoti	MP	0,3	5	0,2		1	1		
Iisalmi	Kirkkopuiston Montessori päiväkoti	MP	0,3	5	0,2		1	1		
Iisalmi	Pilke musiikkipäiväkoti Vipiinä	MP	0,3	5	0,2		1	1		1
Iisalmi	Päiväkoti Hepokatti	MP	0,3	5	0,2		1	1		
Iisalmi	Päiväkoti Kissanpäivät	MP	0,3	5	0,2		1	1		
Iisalmi	Päiväkoti PikkuKengurun Koti	MP	0,3	5	0,2		1	1		
Iisalmi	Päiväkoti Ruskolinna	MP	0,3	5	0,2	1			1	

Päivitys vuodelle 2024

Kunta	Tarkastaja	Valvontakoh- teiden lkm	Tarkastus- tiheys	Tarkastus- aika (h/käynti)	Tarkastus- aika (htpv)	2020	2021	2022	2023	2024	
Iisalmi	Päiväkoti Tuike	MP	0,3	5	0,2			1			
Iisalmi	Touhula Kangaslampi	MP	0,3	5	0,2		1	1			
Iisalmi	Ryhmäperhepäiväkoti Nallekarhu	MP	0,3	5	0,2			1			
Iisalmi	Ryhmäperhepäiväkoti Pampulat	MP	0,3	5	0,2			1			
Iisalmi	Ryhmäperhepäiväkoti Pikku Maahiset	MP	0,3	5	0,2			1			
Iisalmi	Ryhmäperhepäiväkoti Päivänhelmi	MP	0,3	5	0,2			1			
Kiuruvesi	Päiväkoti Kuorevirta	LH	0,3	5	0,2	1			1		
Kiuruvesi	Satumetsän päiväkoti	LH	0,3	5	0,2				1		
Kiuruvesi	Maalaiskaupungin päiväkoti Päivänkakkara	LH	0,3	5	0,2				1		
Kiuruvesi	Pilke musiikkipäiväkoti Tempo	LH	0,3	5	0,2				1		
Kiuruvesi	Lähteen ryhmis	LH	0,3	5	0,2						
Kiuruvesi	Hovin ryhmis	LH	0,3	5	0,2						
Vieremä	Päiväkoti Nuppula	MP	0,3	5	0,2			1			
Vieremä	Päiväkotiryhmä Muksula	MP	0,3	5	0,2		1	1			
Vieremä	Päiväkotiryhmä Vekkula (Pohjoinen koulu)	MP	0,3	5	0,2		1	1			
Sonkajärvi	Nallemuurin päiväkoti	MP	0,3	5	0,2		1	1			
Sonkajärvi	Männikön päiväkoti	MP	0,3	5	0,2		1	1			
Sonkajärvi	Nallemuurin satelliittipäiväkoti Nallela	MP	0,3	5	0,2		1	1			
							3	14	19	6	1
	Ammatilliset perhekodit		3								
Iisalmi	Anttulan Yökylä	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Kiuruvesi	Satuniemi	LH	0,3	5	0,2			1			
Kiuruvesi	Urhea Ruusu	LH	0,3	5	0,2			1			
							1	0	2	1	0
	Vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitostyyppinen)		15								
Iisalmi	Asumispalveluyksikkö Aurinkokartano HVA	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Iisalmi	Palvelukeskus Kirkonsalmi HVA	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Iisalmi	Palvelutalo Onnimanni HVA	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Iisalmi	Vetrea Terveys	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Iisalmi	Attendo Iisalmi	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Iisalmi	Attendo Pihlajajarju	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Iisalmi	Hoitokoti Kultasirkku	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Iisalmi	Hoitokoti Paaskoti / Koivurinteen palvelutalo	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Kiuruvesi	Hoitokoti Kallionsydän HVA	LH	0,3	5	0,2	1			1		
Kiuruvesi	Palvelukeskus Virranranta HVA	LH	0,3	5	0,2	1			1		
Kiuruvesi	Hoitokoti Veikkola ja Niva HVA	LH	0,3	5	0,2	1			1		
Vieremä	Attendo Kesälampi	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Sonkajärvi	Palvelukeskus Tuulikannel HVA	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Sonkajärvi	Seniorikeskus Mosaiikki HVA	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Sonkajärvi	Rebekan hoitokoti	MP	0,3	5	0,2	1			1		
							15	0	0	15	0
	Lapset ja nuoret, tehostettu palveluasuminen		10								
Iisalmi	Lastenkoti Taskukello HVA	MP	0,3	5	0,2		1	1			
Iisalmi	Ihalan Tupa	MP	0,3	5	0,2		1	1			
Iisalmi	Willa Kaarina Iisalmi	MP	0,3	5	0,2		1	1	1		
Iisalmi	Nuorten koti Sirkunpiha	MP	0,3	5	0,2		1	1			
Iisalmi	Sijaiskoti Kankaanmäki	MP	0,3	5	0,2		1	1	1		
Iisalmi	Asumispalvelu Oiva	MP	0,3	5	0,2		1	1			
Iisalmi	Humana lastensuojelulaitos Savo UUSI	MP	0,3	5	0,2		1	1		1	
Kiuruvesi	Sijaiskoti Satuniemi	LH	0,3	5	0,2		1	1			
Kiuruvesi	Himaharju (Elinantalo / Uusitalo / Lasten ja nuorten koti)	LH	0,3	5	0,2		1	1			
Vieremä	Perhekoti Jakkula	MP	0,3	5	0,2		1	1			
							0	9	9	2	0
	Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö, tehostettu palveluasuminen		12								
Iisalmi	SOTE / Kotirinne	MP	0,3	5	0,2		1	1			
Iisalmi	Esperi Hoitokoti Suistamo	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Iisalmi	Savas / Kirkonsalmen autismiyksikkö	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Iisalmi	Savas / Kirkonsalmen palvelukoti	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Iisalmi	Savas / Marjahaan palvelukoti	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Iisalmi	Savas / Sorsapuiston palvelukoti	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Iisalmi	Validia-Palvelut	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Kiuruvesi	Savas / Kallion Palvelukoti	LH	0,3	5	0,2	1			1		
Kiuruvesi	Parkonmäen Hoitokoti	LH	0,3	5	0,2	1			1		
Vieremä	SOTE / Kuunsirppi HVA	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Vieremä	Huitulanharjun palvelukoti HVA	MP	0,3	5	0,2	1			1		
Vieremä	Vammaisten lasten asumis- ja tilapäishoitoyksikkö Kuunsirppi HVA	MP	0,3	5	0,2	1			1		
							11	1	1	11	0

Päivitys vuodelle 2024

Kunta	Tarkastaja	Valvontakoh- teiden lkm	Tarkastus- tiheys	Tarkastus- aika (h/käynti)	Tarkastus- aika (htpv)	2020	2021	2022	2023	2024
	Päivätoiminta	1								
Iisalmi	Osallisuustalo AITO	MP	0,3	5			1			1
					yhhteensä	0	1	0	0	1
	Mielenterveys- ja päihdekuntoutujat, muut yksiköt, tehostettu palveluasuminen	4								
Iisalmi	Attendo Ahjola HVA	MP	0,30	5		1			1	
Iisalmi	Hoitokoti Hopeinen Kuu Esperi	MP	0,30	5		1			1	
Sonkajärvi	Toipumo	MP	0,30	5		1			1	
Sonkajärvi	Palosenmäen Palvelukoti	MP	0,30	5		1			1	
					yhhteensä	4	0	0	4	0
	EU-uimarannat , yli sata uimaria päivässä	1								
Iisalmi	Iisalmen kaupunginranta	AK	1	3	0,4	1	1	1	1	1
					yhhteensä	1	1	1	1	1
	Pienet yleiset uimarannat, alle sata uimaria päivässä	10								
Iisalmi	Kangaslammen uimaranta	AK	1	3	0,4	1	1	1	1	1
Iisalmi	Kirkonsalmen uimaranta	AK	1	3	0,4	1	1	1	1	1
Iisalmi	Makkarahden uimaranta	AK	1	3	0,4	1	1	1	1	1
Iisalmi	Pöllösenlahden uimaranta	AK	1	3	0,4	1	1	1	1	1
Kiuruvesi	Pappilan uimaranta	LH	1	3	0,4	1	1	1	1	1
Kiuruvesi	Rytkyn uimaranta	LH	1	3	0,4	1	1	1	1	1
Kiuruvesi	Savirannan uimaranta	LH	1	3	0,4	1	1	1	1	1
Vieremä	Sotkun uimaranta	AK	1	3	0,4	1	1	1	1	1
Vieremä	Valkeiskylän uimaranta	AK	1	3	0,4	1	1	1	1	1
Sonkajärvi	Kangaslammin uimaranta	AK	1	3	0,4	1	1	1	1	1
Sonkajärvi	Komulan uimaranta Sukeva	AK	1	3	0,4	1	1	1	1	1
					yhhteensä	11	11	11	11	11
	Muu uimapaikka	8								
Iisalmi	Ahmon uimapaikka	AK	1	3		1	1	1	1	1
Iisalmi	Hernejärven uimapaikka	AK	1	3		1	1	1	1	1
Iisalmi	Koljonvirran uimapaikka	AK	1	3		1	1	1	1	1
Iisalmi	Lippuniemen uimapaikka	AK	1	3		1	1	1	1	1
Iisalmi	Mansikkaniemen uimapaikka	AK	1	3		1	1	1	1	1
Iisalmi	Nerohvirran uimapaikka	AK	1	3		1	1	1	1	1
Iisalmi	Pörsänjärven uimapaikka	AK	1	3		1	1	1	1	1
Iisalmi	Siikalahden uimapaikka	AK	1	3		1	1	1	1	1
Iisalmi	Runnin uimapaikka	AK	1	3		1	1	1	1	1
					yhhteensä	8	8	9	9	9
	Talviuintipaikka	4								
Iisalmi	Pursiseuran ranta	AK	1	3			1	1	1	1
Kiuruvesi	Koskenranta	LH	1	3			1	1	1	1
Vieremä	Sotkun uimaranta	LH	1	3			1	1	1	1
Sonkajärvi	Kangaslampi	AK	1	3			1	1	1	1
					yhhteensä	0	4	4	4	4
	Yleiset altaat	5								
Iisalmi	Iisalmen uimahalli	MP	1	6		1	1	1	1	1
Iisalmi	Spa Hotel Runni	MP	1	6		1	1	1	1	1
Iisalmi	Vetrea Terveys Oy	MP	1	6		1	1	1	1	1
Iisalmi	Parannuksen Fysikaalinen	MP	1	6		1	1	1	1	1
Kiuruvesi	Kiuruveden uimahalli	LH	1	6		1	1	1	1	1
					yhhteensä	5	5	5	5	5
	Yleinen liikuntatila ja solarium	16								
Iisalmi	CrossFit Iisalmi	MP	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Iisalmen liikuntahalli	MP	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Kuntostep	MP	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Lady Line	MP	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Liike	MP	0,25	3	0,1		1	1	1	
Iisalmi	Live	MP	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Pilates Minna	MP	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Tiinan Treenipalvelut	MP	0,25	3	0,1		1	1	1	
Iisalmi	Uimahallin kuntosali	MP	0,25	3	0,1		1	1		
Kiuruvesi	Kiuruveden liikuntahalli	LH	0,25	3	0,1		1	1		
Kiuruvesi	Pauliinan Liike	LH	0,25	3	0,1		1	1		
Kiuruvesi	Uimahallin kuntosali	LH	0,25	3	0,1		1	1		
Kiuruvesi	Voimailusali	LH	0,25	3	0,1		1	1		
Vieremä	Liikuntahallin kuntosali	MP	0,25	3	0,1		1	1	1	

Päivitys vuodelle 2024

Kunta	Tarkastaja	Valvontakoh- teiden lkm	Tarkastus- tiheys	Tarkastus- aika (h/käynti)	Tarkastus- aika (htpv)	2020	2021	2022	2023	2024
Vieremä	Vieremän liikuntahalli	MP	0,25	3	0,1		1	1	1	
Sonkajärvi	Sonkajärven liikuntahalli	MP	0,25	3	0,1		1	1	1	
					yhteensä	0	13	16	5	0
	Kosmetologiset huoneistot ja laitokset		20							
Iisalmi	Hius- ja kauneuskulma Minea	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Kauneus- ja jalkahoitola Hyvänolon Helmi	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Tino's Tattoo	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Sakkepappa Tattoo	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Tmi Mari Mikkonen Studio Kaunotar	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	HalfBlock	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Kauneuskeskus Hymy	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Kauneuspalvelut Aija Rahkola Ky	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Kauneus ja Hieronta Ruusunnoppu	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Kauneus- ja jalkahoitola Mirjami Palomäki	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Kauneus- ja jalkahoitola Pirjo Terttu	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Anzelikan kauneushuone	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Hyvinvointi Virransilta Ky	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Beauty Parlour kauneushoitola	AK	0,25	3	0,1		1			
Kiuruvesi	Kauneus- ja jalkahoitola Piantina	LH	0,25	3	0,1		1	1		
Vieremä	Kauneus- ja jalkahoitola Kauhanen Helena	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Vieremä	Kauneushoitola Aawa	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Sonkajärvi	Kampaamoliike Vadelma	AK	0,25	3	0,1		1	1	1	
Sonkajärvi	Hoitopiste Hyvämieli (Tiinan Hyvämieli)	AK	0,25	3	0,1		1	1		
Iisalmi	Fidalgo tattoo	AK	0,25	3	0,1				1	

TUPAKKALAIN MUKAINEN VALVONTAOHJELMA Liite 3

Päivitys vuodelle 2024

1. Tupakointikieltojen ja rajoitusten noudattaminen

Kunta	Kohteet	Kohteiden lkm	2020	2021	2022	2023	2024
Ravintolat, joissa on erillinen tupakointitila		5					
Iisalmi	Istuva Härkä	1	1	0	0	2	0
Iisalmi	Tuoppi-Kellari Oy	1	1		1	1	
Iisalmi	Bar Cave	1	1	0	0	1	0
Kiuruvesi	Pub Havanna	1	0	1	0	0	1
Vieremä	Ravintola Hullunmylly	1	0	1	0	1	1

2. Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito

Kunta	Kohteet	Myyntipisteiden lkm	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vähittäismyyntipaikat									
1	Iisalmi Tuoppi-Kellari Oy	1	0	0	1	0	1	2	0
1	Iisalmi Karvion Portti Oy / Neste Pohjolankatu Iisalmi	2	0	1	0	1	0	1	0
1	Iisalmi Sourunsalon kauppa	1	1	1	0	1	0	1	0
1	Iisalmi Sourunsalon myymäläauto	1	1	0	4	1	0	1	0
1	Iisalmi Väisäsen Kotitila	1	0	0	1	1	1	1	0
1	Iisalmi Ravintola Olutmestari	1	1	1	0	1	1	0	1
1	Iisalmi Bar Cave	1	0	0	0	0	0	1	0
1	Iisalmi Prisma	6	1	1	0	1	0	1	0
1	Iisalmi K-Market Lippis	1	0	1	0	1	0	1	0
1	Iisalmi H&S Piiipponen/ K-citymarket	6	1	1	0	1	0	1	0
1	Iisalmi Lidl Iisalmi-lisa	2	0	0	0	1	0	1	0
1	Iisalmi Tokmanni Oy	6	1	0	4	1	0	1	0
1	Iisalmi A. Nissinen Ky	1	1	0	1	1	0	1	0
1	Iisalmi ABC- Marjahaka	3	1	1	0	1	0	1	0
1	Iisalmi R-kioski Iisalmen tori	2	1	0	1	0	1	1	0
1	Iisalmi Kiurujoiki Spa Oy / Spa Hotel Runni	1				0	1	1	0
1	Iisalmi Istuva Härkä	1	0	0	1	0	1	1	0
1	Iisalmi Iltalypsy Oy	1	1	1	0	1	1	1	0
1	Iisalmi S-Market	2	0	1	0	1	0	1	0
1	Iisalmi R-kioski Iisalmi Savonkatu	1	0	0	1	0	1	1	0
1	Iisalmi K-Market Makkaralahti	1					1	1	0
1	Iisalmi K-Supermarket Torikulma	3					1	0	1
1	Iisalmi Huoltamo Nopari Oy	1	0	0	1	1	1	1	0
1	Iisalmi Femafinn Oy/Besa Bar Oluthuone	1	0	0	1	0	1	1	0
1	Iisalmi Savipellon Kioski	1	0	0	0	0	1	0	1
1	Kiuruvesi S-market	4	1	0	1	1	0	1	0
1	Kiuruvesi K-Supermarket	3	1	0	1	1	0	1	0
1	Kiuruvesi ABC Kiuruvesi	2	0	1	0	1	0	1	0
1	Kiuruvesi Hotelli- Ravintola Peltohovi	1	0	0	1	0	1	0	1
1	Kiuruvesi Ellun Pub Oy/Pub Havanna	1	0	0	1	0	1	0	1
1	Kiuruvesi R-kioski Kiuruvesi	1	0	0	1	1	1	0	1
1	Kiuruvesi Lähikauppa Mikko Juntunen Ky	1	1	0	1	1	0	1	0
1	Kiuruvesi M Huuskonen Ky	1	1	0	1	1	0	1	0
1	Kiuruvesi Tokmanni Oy	3	1	0	1	1	0	1	0

1	Sukeva	M-Market Sukeva	1	1	1	1	0	0	1	0
1	Sukeva	Linnanportti Sukeva	1	1	1	0	1	0	1	0
1	Sukeva	Itä-Suomen aluevankila/Sukevan vankila	1				1	1	0	1

1	Sonkajärvi	JT Rönkkö	1					1	1	0
1	Sonkajärvi	S-Market	2	0	0	1	0	1	1	0

	Sonkajärvi	S-Market (uusi)	2							1
1	Sonkajärvi	jj-Service Oy/Ruukin Tupa	1	1	0	1	0	1	0	1
1	Sonkajärvi	K-Market Marjapaikka	1						1	0
1	Sonkajärvi	Gasthaus Neuvola	1					1	0	1

1	Vieremä	K-Market Aromi	2	1	0	4	1	0	1	0
1	Vieremä	S-market Vieremä	2	1	0	1	0	1	1	0
1	Vieremä	Ravintola HulluMylly Oy	1	0	1	0	1	0	1	0

45			81							
				20	12	22	25	21	34	10

NIKOTIINIIVALMISTEIDEN MYYNTI, VALVONTAOHJELMA

1. Nikotiinivalmisteiden myynti

	Kunta	Kohteet	Kohteiden lkm	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
				Vähittäismyyntipaikat			30			
1	Iisalmi	ABC Marjahaka			0	1	1	0	1	0
1	Iisalmi	K-Citymarket Iisalmi			1	0	1	0	1	0
1	Iisalmi	K-market Lippis			0	4	1	0	1	0
1	Iisalmi	K-Market Makkaraalahti			1	1	1	1	0	1
1	Iisalmi	K-Supermarket Torikulma			0	1	0	1	0	1
1	Iisalmi	Lidl Iisalmi-lisa					1	1	1	0
1	Iisalmi	Neste Oil Iisalmi Pohjolankatu			0	1	1	1	1	0
1	Iisalmi	Prisma			1	0	1	0	1	0
1	Iisalmi	R-kioski Iisalmi Savonkatu			0	1	0	1	1	0
1	Iisalmi	R-kioski Iisalmi tori			0	1	0	1	1	0
1	Iisalmi	S-Market Iisalmi			0	4	1	0	1	0
1	Iisalmi	Tokmanni Iisalmi			0	4	1	0	1	0
1	Kiuruvesi	ABC Kiuruvesi			0	1	0	1	0	1
1	Kiuruvesi	Teboil Kiuruvesi			0	1	0	1	0	1
1	Kiuruvesi	R-Kioski Kiuruvesi Tori			0	1	0	1	0	1
1	Kiuruvesi	Tokmanni Kiuruvesi			0	1	0	1	0	1
1	Kiuruvesi	K-Supermarket Kiuruvesi			0	1	0	0	1	0
1	Kiuruvesi	S-Market Kiuruvesi			0	1	0	1	0	1
1	Sonkajärvi	K-market Marjapaikka			0	4	1	0	1	0
1	Sonkajärvi	Sukevan Linnanportti					1	0	1	0
1	Sonkajärvi	S-Market			0	1	1	0	1	0
1	Sonkajärvi	S-Market (uusi)								1
1	Sonkajärvi	Sukevan vankilan kanttiini					1	1	0	1
1	Vieremä	K-Market Aromi					1	0	1	0
1	Vieremä	S-Market Vieremä					1	0	1	0
1	Iisalmi	Iisalmen Ykköapteekki			0	0	0	0	0	0
1	Iisalmi	Iisalmen Keskusapteekki			0	0	0	0	0	0
1	Iisalmi	Iisalmen Priima Apteekki			0	0	0	0	0	0
1	Sonkajärvi	Sonkajärven Apteekki			0	0	0	0	0	0
1	Kiuruvesi	Kiuruveden Apteekki			0	0	0	0	0	0

Kunta / Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

Iisalmen kaupunki/ Iisalmi, Kiuruvesi, Sonkajärvi, Vieremä

1. ELÄINMÄÄRÄT KUNNAN ALUEELLA

a. Tuotantoeläintilat	Lkm
Nautatilat	374
Sikatilat	7
Lammas- ja vuohitilat	34
Hevostilat	40
Siipikarjatilat	19
Vesiviljelylaitokset	1
Turkistarhat	0
Tarhatun riistan tilat	5
Mehiläistarhat	17
Muut tuotantoeläinyksiköt	0
b. Lemmikit	Lkm
Arvio lemmikkien määrästä	4 437

2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

a. Terveydenhuoltosopimukset	Lkm
Nauta	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	350
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	290
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista nautatiloista)	
Siat	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	7
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista sikatiloista)	100
Siipikarja	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista siipikarjatilasta)	
Muut terveydenhuoltosopimukset	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	
Terveydenhuoltotyön resurssitarve (htv)	2 htv
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	Lkm
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveydenhuolto)	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	3649
Sairaskäynnit päivystysaikana	1216
Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	8052
Sairaskäynnit päivystysaikana	607
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)	htv 12

3. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

a. Terveysvalvonta	Lkm
Pakolliseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	n. 5
Uudistuseläimiä tuottavat sikalat, salmonellavalvonta	0
Keinosiemennyssonneja tuottavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0

Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	1
Vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Maedi-visna / CAE	3
Scrapie	0
Tarhattujen hirvieläinten terveystarkkailuohjelma	0
Vesiviljelyeläinten terveystarkkailukohteet	1
b. Muu eläinten terveyden valvonta -mm. avista ja ruvista tulevat tehtävät	n. 20
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)	0,1 htv -ei sis. epidemiaselvitystöitä

4. SIVUTUOTEVALVONTA

	Lkm
Haaskanpitäjiksi ilmoittautuneet toimijat	28
Ilmoitetut haaskat	13 ruhoa vuonna 2023
Sivutuotealan laitokset	0
Hautaamisilmoitukset	ei ilmoituksia
Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)	0,1 htv - sis. epäilyyn perust valvonnan

5. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

a. Ilmoituksenvaraist kohteet	Lkm
Kennelit	5
Hevostallit	40
Riistanhoidolliset tarhat	5
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	4
Eläinkaupat	1
Eläinhoitolat	5
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	Lkm
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	160 (sis. uusintatarkastukset)
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta	10 (esim löytölä, kaninkasvatus)
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve (htv)	1,8 htv – valvonta tehdään parityönä

Taulukosta puuttuu eläinlääkärien tekemät merkinnän ja rekisteröinnin valvonta, eläinten lääkitsemisen valvonta (valvontamääräykset avista/ruvista), sisämarkkinakaupan TRACES-tarkastukset ja eläinkuljetusten valvonta. Lisäksi resurssikartoituksesta puuttuu valvontaeläinlääkärien hoitamattomat asiat, jotka eivät ole johtaneet tarkastukseen, vaan ovat hoituneet neuvonnalla/ohjauksella. Tällaisia on ollut 2023 arviolta 60 kpl. valvontaeläinlääkärien käytössä olevia resursseja vähentää itse tehdyt sihteerin työt: asiakirjojen tulostukset ja toimitukset eri tahoille, arkistointi, työajankäytön tilastointi ja raportointi eri tahoille, ja pakolliset koulutukset.

6. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

a. Eläinlääkärit	Htv
Eläinlääkäripalvelut	12
Eläinten terveyden valvonta	0,1
Sivutuotevalvonta	0,1
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	1,6
Elintarvikevalvonta	0,1 (maitohygieniatarkastukset)
Muut tehtävät	0,1
Eläinlääkärit yhteensä	14
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkärien määrä (lkm)	11 lkm
b. Muut kuin eläinlääkärit	Htv
Eläinhoitaja/avustaja	4,4
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	0 (v. 2023 käytetty 0,6 htv, koska toista valvontaeläinlääkäriä virkaa ei ole saatu täytettyä)
Muut tehtävät	0,7

<i>Muut kuin eläinlääkärit yhteensä</i>	5,1
Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa (sanallinen kuvaus) Ostopalveluiden laajuus ja laatu: Ei ostopalveluja	